

RÅTTELSE

Aftagande genom Sjukdomar, Hunger och Wanskötsel, samt brist på nyttiga
och Giftermål, samt Stånd och Omständigheter.

	MANKÖN.	QVINKÖN.
re utan utfäde	1509.	1063.
Inbystes- och Gatubus- Folk på	1808.	13832.
Bråkligt, dock ej Almöso- Hjon		
szmän och Sokne- Handvärkare		
Handvärkare på Landet		
och Dragoner, Soldater och Båts-		
ttjare och sjöfavit friskt folk,		
Hemmansbrukare		
värkare vid Bårgvärken		
folk dito		
Almogens Barn och Tjänste-	50.	
fver 15. år	14.	
under 15. år		
Präst- Ånkor		
afskedad Krigsfolk utan Krigs-		
gen intagne i Hospitaler		
ligen intagne i Fattigbus		
ge utom Hospitaler eller Fattigbus		
och ursinnige utan Hospital		
af själlande sot och smittof. sjuk-		
Qvinfolk		
h Spinbus- Folk		
är på Fäfsningar och Släts		
nde Religions-Förvanter.		
vi handtlangare		
ar barn		
valfetter	18.	17.
OMSTÄNDIGHETER.		
ller Matlag i StÄDERNE, dock		4431.
e the Gemene af Krigsfolk, alla		27.
och eländige		250.
i StÄDERNE		42517.
i StÄDERNE		284.
StÄDERNE		137.
Matlag eller Rökktal på Landet,		
e the Gemene af Krigsfolk, alla		
b eländige		
erier på Landet		
ol Landet		

ANMÄRKNINGAR.

Väestö 1999:8

SVT

Mauri Nieminen

Väestötilastoja 250 vuotta

Katsaus väestötilaston historiaan vuosina 1749-1999

Tilastokeskus

medel uti Epidemiske och Chroniske sjukdomar.

Stockholm d. 1 Augusti 1755.

G. F. V. Perren

OMSTÅNDIGHETER.

eller Matlag i Ståderne, dock	-	-	-	-	-
the Gemene af Krigsfolk, alla	-	-	-	-	-
och eländige	-	-	-	-	-
i Ståderne	-	-	-	-	-
i Ståderne	-	-	-	-	-
Ståderne	-	-	-	-	-
Matlag eller Röktalet på Landet,	-	-	-	-	-
the Gemene af Krigsfolk, alla	-	-	-	-	-
och eländige	-	-	-	-	-
på Landet	-	-	-	-	-
på Landet	-	-	-	-	-

Väestötilastoja 250 vuotta

Katsaus väestötilaston historiaan vuosina 1749-1999

Tiedustelut:

SVT

*Suomen virallinen tilasto
Finlands officiella statistik
Official Statistics of Finland*

*Mauri Nieminen
(09) 17 341*

Kansikuva: Tilastokeskuksen arkisto

© 1999 Tilastokeskus

Tietoja lainattaessa lähteenä on mainittava Tilastokeskus.

*ISSN 0784-8447
= Väestö
ISBN 951-727-679-6*

Tummavuoren Kirjapaino, Vantaa 1999

Alkusanat

Vuonna 1749 aloitettiin Ruotsin kuninkaan Fredrik I käskystä säännöllisten väestötilastojen laadinta Ruotsi-Suomessa. Suomessa ja Ruotsissa on tällä hetkellä maailman vanhin säännöllisesti vuosittain laadittu väestötilasto.

Tässä julkaisussa on kuvattu 250 vuoden aikana tapahtunutta väestötilaston laadintaa. Lisäksi julkaisuun on koottu liitteeksi keskeisimmät väkiluvun kehitystä, syntyvyyttä, kuolevuutta, muuttoliikettä, avioituvuutta ja eronneisuutta kuvaavat historialliset sarjat.

Julkaisun laadinnasta on vastannut kehittämispäällikkö Mauri Nieminen.

Helsingissä lokakuussa 1999

Riitta Harala

Tilastojohtaja

Sisällysluettelo

1.	Väestöluetteloiden laadinta aloitetaan	6
1.1.	Kiinnostus väestöilmiöitä kohtaan kasvaa	6
1.2.	Kustaa Vaasa luetteloi veronmaksajat	6
1.3.	Vuoden 1686 kirkkolaki yhtenäisten kirkonkirjojen perusta	8
1.4.	Tietoja syntyneistä ja kuolleista aletaan kerätä	8
1.5.	Ruotsin Tiedeakatemia perustetaan	9
2.	Maailman ensimmäinen väestötilasto	10
3.	Tilastolomakkeiden rakenne	12
4.	Säätyjako yhteiskunnan kuvaajana	14
5.	Suomesta Venäjän suuriruhtinaskunta	16
6.	Väestötilastojen käyttö lisääntyy	17
7.	Tilastollinen Päätoimisto perustetaan vuonna 1865	19
8.	Vuoden 1877 tilastouudistus	20
9.	Kaupunkien väestölaskennat	21
10.	Siirtolaisuus voimistuu	23
10.1	Siirtolaisuus Amerikkaan alkaa	23
10.2.	Passiluettelot tilastoinnin pohjaksi	23
11.	Pyrkimykset väkilukutietojen luotettavuuden parantamiseksi	25
11.1.	Henkikirjat ja kirkonkirjat yhä erillään	25
11.2	Läsnäoleva ja poissaoleva väestö	25
12.	Väestötilastokomitean uudistusehdotus jäi toteutumatta 1920-luvulla	27
13.	Nimellistiedot väestötilaston pohjaksi	29
14.	Koko maan väestölaskentoja suunnitellaan	31
14.1.	Vuoden 1950 väestölaskenta	32
14.2.	Vuoden 1960 väestölaskenta	33
15.	Väestötilasto 1950- ja 1960-luvuilla	34
15.1.	Vuoden 1953 tilastokomitean ehdotukset	34
15.2.	Kaikista väestönmuutoksista henkilölomakkeet	36
16.	Väestörekisterikeskus perustetaan vuonna 1969	37
17.	Henkilötunnus käyttöön myös väestötilastoissa	38
18.	Perhetilaston tiedot väestön keskusrekisteristä	39

19.	Uusimmat väestölaskennat	41
19.1.	Vuoden 1970 väestölaskenta	41
19.2.	Vuoden 1975 asunto- ja elinkeinotutkimus	41
19.3.	Vuoden 1980 väestölaskenta	42
19.4.	Vuoden 1985 väestölaskenta	42
19.5.	Vuosien 1990 ja 1995 väestölaskenta rekistereitä hyväksikäyttäen	43
20.	Elinajantaulut (kuolleisuus- ja eloonjäämistaulut)	44
21.	Väestöennusteet	45
22.	Väestöselvitykset	48
22.1.	Hedelmällisyystutkimukset	48
22.2.	Muuttoliiketutkimukset	49
22.3.	Kuolevuustutkimukset	49
22.4.	Muut	50
23.	Väestölaskentojen pitkittäistiedosto 1970–1995	51

Kuviot:

Kuvio 1.	Väestönkehitys vuosina 1749–2050	7
Kuvio 2.	Väestön ikärakenne vuosina 1749, 1917, 1999 ja 2030	11
Kuvio 3.	Syntyneet ja kuolleet vuosina 1749–2050	15
Kuvio 4.	Syntyvyys ja kuolevuus vuosina 1749–2050	18
Kuvio 5.	Kokonaishedelmällisyysluku vuosina 1776–1998	22
Kuvio 6.	0-vuotiaiden elinajanodote vuosina 1751–2050	28
Kuvio 7.	Imeväiskuolevuus vuosina 1751–1998	32
Kuvio 8.	Avioituvuus vuosina 1749–1998 ja eronneisuus vuosina 1878–1998	35
Kuvio 9.	Siirtolaisuus vuosina 1945–1998	40
Kuvio 10.	Kuntien välinen maassamuutto (o/oo) vuosina 1878–1998 ..	46

Liitteet:

1.	Väkiluku, syntyneet, kuolleet, solmitut avioliitot, avioerot, luonnollinen väestönkasvu, väestönkasvu ja kuntien välinen muuttoliike vuosina 1749–1998	52
2.	Syntyvyys, kuolevuus, avioituvuus, eronneisuus, muuttoalttius, luonnollinen väestönkasvu ja väestönkasvu vuosina 1749–1998 ..	59
3.	Katsaus väestötilaston historiaan (lyhennelmä)	66
	Lähdeluettelo	75

1. Väestöluetteloiden laadinta aloitetaan

1.1. Kiinnostus väestöilmiöitä kohtaan kasvaa

Monissa Euroopan maissa oli jo keskiajalla käytössä erilaisia kirkollisia luetteloita muun muassa kastetuista ja haudatuista. Tällaiset luettelot tulivat pakollisiksi jo 1500-luvun alkupuolella Englannissa ja katolinen kirkko antoi Tridentin kirkolliskokouksessa vuonna 1563 määräyksen luetteloiden pitämisestä. Esimerkiksi kuolleiden luetteloista pystyttiin seuraamaan kuolleisuudessa tapahtuneita muutoksia. Tuolloin monia kaupunkeja vaivasi kulkutautiepidemiat. Kuolleiden luetteloita seuraamalla saatiin arvioita esimerkiksi ruton leviämisestä.

Jo 1600-luvulla Euroopassa osoitettiin kiinnostusta erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden tilastollista esittämistä kohtaan. Oppineiden piirissä oli kehittynyt erityinen tieteenala, jonka tehtävänä oli taulukkomuodossa esittää tietoja muun muassa väestöstä ja sen elinoloista. Samaan aikaan yliopistoissa kehittyi poliittinen aritmetiikka, jonka avulla pyrittiin numeroaineistoja analysoimalla selvittämään joukkoilmiöiden säännönmukaisuuksia.

Väestötutkimuksen historiassa kuuluisimmat selvitykset on tehty Lontoossa 1600-luvun puolivälissä. Siellä kangaskauppias John Graunt tutki kuolleiden luetteloita – Bills of Mortality – laatimalla niistä alkeelliset elinajantaulut. Syntyneiden ja kuolleiden lukumäärän muutoksia seuratessaan hän muun muassa laski arvion Lontoon väkiluvuksi 384 000 ja teki havainnon, että poikia syntyy enemmän kuin tyttöjä. Lukuisten demografisten laskelmien toteuttajana John Grauntia onkin kutsuttu väestötieteen – demografian – isäksi.

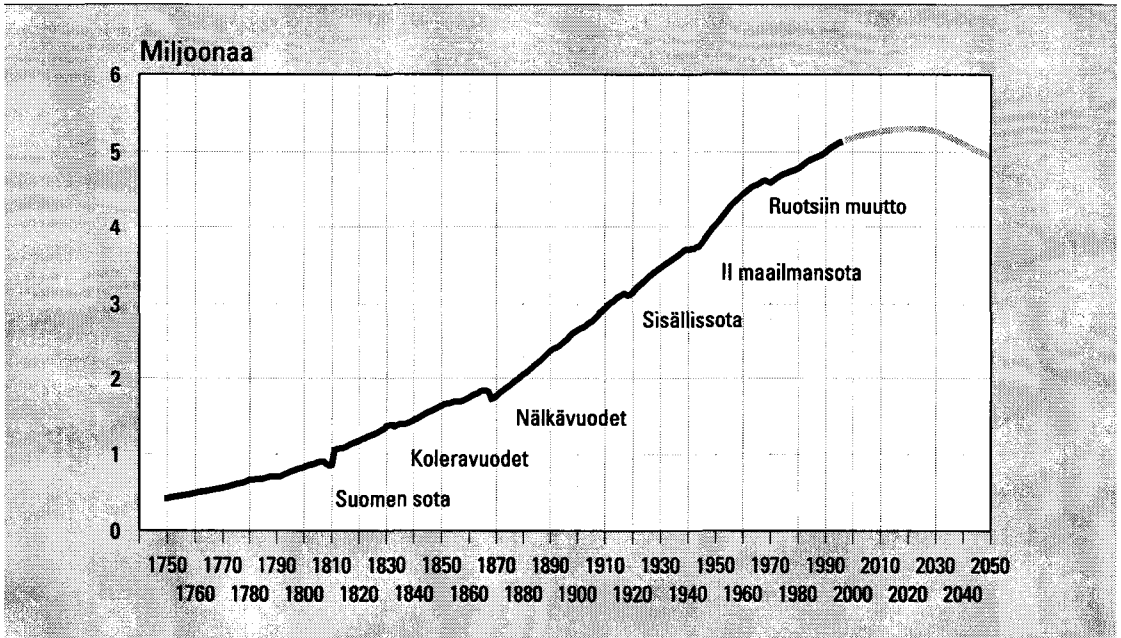
1.2. Kustaa Vaasa luetteloi veronmaksajat

Suomen nykyinen väestökirjanpito, jonka pohjana väestötilastot ovat, perustuu kahden erilaisista tarpeista syntyneen aineiston yhteensovittamiseen. Näistä vanhempi on ns. henkikirjoitus, jonka alkujuuret ulottuvat aina 1500-luvun alkupuolelle saakka. Väestötilastojen kehittymisen kannalta kuitenkin henkikirjoitusta tärkeämpiä olivat kirkonkirjat.

Molempien väestöluetteloiden tarpeen saneli viranomaisten tiedontarve. Henkikirjoituksen taustana oli ihmisten verotus, kun taas kirkko oli alkanut pitää luetteloa kastetuista, haudatuista ja vihityistä.

Ensimmäiset luettelot väestöstä laadittiin 1500-luvun alkupuolella Kustaa Vaasan käskystä. Luetteloiden pito liittyi Kustaa Vaasan toimeenpanemaan hallinnon uudistukseen, jonka tarkoitus oli selvittää valtakunnasta kerättävien

Kuvio 1. Väestönkehitys vuosina 1749–2050

Vuonna 1749 Suomen väkiluku oli 410 400. Alkuvuosina väkiluku kasvoi noin 10 000 henkeä vuodessa. Tosin vuosittaiset heilahtelut olivat suuria. Suomen sota 1808-09 verotti kansaa paljon, mutta historiamme synkimmäksi nousee kuitenkin nälkävuosista vuosi 1868, jolloin väestö väheni 97 000 henkeä.

Vuonna 1811 Suomeen liitettiin niin sanottu Vanhan Suomen alue, jolloin Suomen väkiluku ylitti miljoonan asukkaan rajan. Toinen miljoona ylitettiin vuonna 1879, kolmas miljoona vuonna 1912, neljäs miljoona vuonna 1950 ja viides miljoona vuonna 1991. Vuoden 1998 lopussa väkiluku oli 5 159 646.

Tällä hetkellä Suomen väestönkasvu on hitaimmillaan ja väestöennusteen mukaan se tulisi entisestään hidastumaan. Vuonna 2021 väkiluku olisi suurimmillaan 5 300 000.

verojen määrä. Lisäksi vuodelta 1540 on määräys, että maakirjoihin luetteloi-
tiin talonpojat ja heidän maksettavakseen pannut verot. Maakirjat ja muut sa-
tunnaisesti verotusta varten kerätyt tiedot ovatkin ainoa tietolähde
1500-luvun väestöstä. 1600-luvulla alettiin pitää luetteloita asekuntoisista
miehistä.

Varsinainen henkikirjoitus alkoi 1600-luvun alkupuolella. Vuonna 1634
alettiin kerätä ns. henkirahaa, josta tuli pian pysyvä vero. Henkikirjoihin mer-

kittiin aluksi vain 12 vuotta täyttäneet henkilöt. Henkikirjoitus säilyikin sitten eri muodoissaan aina vuoteen 1989 saakka, jolloin henkikirjojen vuosittaisesta tarkistamisesta luovuttiin.

1.3. Vuoden 1686 kirkkolaki yhtenäisten kirkonkirjojen perusta

Varsinaisen pohjan väestötilastojen laadinnalle loivat kuitenkin seurakuntien toimesta laadittavat väestöluettelot. 1600-luvun alkupuolella alettiin Keski-Euroopan mallin mukaan useissa seurakunnissa pitää luetteloja kastetuista, vihityistä ja haudatuista. Näin tapahtui muun muassa Vesteråsin hiippakunnassa, jossa näiden luetteloiden pito määrättiin jo vuonna 1622.

Myös nykyisen Suomen puolella Turun piispa Rothovius määräsi vuonna 1628 jokaista kirkkoherraa pitämään "pöydällään kirkonkirja, jonka mukaan voitaisiin toimia". Tähän kirkonkirjaan merkittiin vihityt, kastetut ja haudatut. Varsinaisena väestörekisterinä oleva seurakunnan pääkirja kehittyi kuitenkin ns. rippikirjasta, jonne seurakuntien pappien piti merkitä seurakuntaisten kristinopin tuntemus ja lukutaito.

Vuoden 1686 kirkkolaissa velvoitettiin kaikissa seurakunnissa pitämään luetteloa "majasta majaan ja talosta taloon". Tämä laki loi osaltaan pohjan Suomen nykyiselle jatkuvalla väestörekisterinpidolle.

Myös väestötilastojen kehittämisen kannalta tuo kirkkolaki oli merkityksellinen, koska siinä määriteltiin hyvin monipuolisesti ne tiedot, joita myöhemmin hyödynnettiin väestötilastoa kehitettäessä. Syntyneiden, kuolleiden ja avioliiton solmineiden rekisteröinnin lisäksi papisto velvoitettiin merkitsemään luetteloihin myös tietoja muuttoliikkeestä eli "mistä tullut, miten käyttäytynyt ja mihin lähtenyt". Näin kirkonkirjat muodostavat arvokkaan tietolähteen.

Lisäksi papit olivat yhteistyössä henkikirjoitusta toimittavien henkilöiden kanssa, jolloin tietoja vertailtiin ja menettely paljasti eri rekistereissä olevia puutteita. Voidaan myös todeta, että kirkon kuuluminen valtiovallan alaisuuteen helpotti tiedonantovelvollisuuden säätämistä kirkollisille viranomaisille.

1.4. Tietoja syntyneistä ja kuolleista aletaan kerätä

Vaikka kirkollisten luetteloiden pitäminen oli tarkoitettu palvelemaan pelkästään seurakuntia, havaittiin jo 1700-luvun alkupuolella niiden merkitys väestöllisten ilmiöiden kuvaamisen perusaineistona. Varsinkin Linköpingin piispa Erik Benzeliuksen vuoden 1734 valtiopäiville laatimat syntyvyys- ja kuolevuustilastot herättivät laajaa mielenkiintoa.

Vuonna 1736 määrättiinkin papit antamaan vuosittain tietoja kastetuista ja haudatuista seurakuntien kirkonkirjoista. Näitä tietoja kerättiin takautuvas-

ti aina vuodesta 1721 – tosin ne jäivät melko puutteelliseksi. Suurin osa vuosi-
en 1700–21 kirkonkirjoista oli tuhoutunut Suuren Pohjan sodan aikana, joten
takautuva laskenta ulotettiin sodan päättymisvuoteen.

Vuonna 1737 annettiin terveyskomission aloitteesta määräys, että kirkon-
kirjoista on kerättävä tietoja syntyneistä, kuolleista ja kulkutaudeista. Kuol-
leista tiedot annettiin karkealla ikäluokituksella, jossa erotettiin lapset ja van-
hukset omiksi ryhmikseen. Kerätyt tiedot osoittautuivat kuitenkin puutteelli-
siksi.

1.5. *Ruotsin Tiedeakatemia perustetaan*

Keski-Euroopassa olivat monet oppineet kiinnostuneita väestöilmiöiden mää-
rällisestä tarkastelusta. Vaikka Ruotsi oli syrjäisessä asemassa muuhun
Eurooppaan verrattuna, niin mahdollisuudet sen ajan tieteen saavutusten
hyödyntämiseen olivat hyvät. Oppineet olivat hyvin kielitaitoisia ja yhteisenä
kielenä oli latina. Tämän lisäksi oppineiden keskuudessa luettiin paljon sak-
san- ja englanninkielistä kirjallisuutta. Lisäksi monet olivat opiskelleet Kes-
ki-Euroopassa ja toivat tieteen uusimmat virtaukset kotimaahan.

1700-luvun alun ankarien sotavuosien jälkeen korostettiin erityisesti työ-
voiman saannin tärkeyttä. Pohjan sodan vuosina 1700–21 menetykset olivat
raskaat ja vielä pikkuviha vuosina 1741–43 toi mukanaan hävitystä. Lisäksi
uskottiin, että siirtolaisuus Ruotsista oli niin voimakas, että se muodosti uh-
kan valtakunnan tulevaisuudelle. Oletettavasti sotien aikana Ruotsi oli me-
nettänyt paljon väkeä ja monilla tahoilla virisi kiinnostus väestön määrän las-
kemiseksi.

Niin sanotulle vapaudenajalle (1721–72) oli ominaista pyrkimys taloudel-
lisen toiminnan edistämiseen, joka erityisesti näkyi Ruotsin Tiedeakatemian
perustamisena vuonna 1739. Tiedeakatemian eräänä keskeisenä tehtävänä oli
edistää luonnontieteellistä tutkimusta ja etsiä edellytyksiä taloudellisen toi-
meliaisuuden elvyttämiseen.

2. Maailman ensimmäinen väestötilasto

Vuonna 1738 oli kauppakollegion asessori Jakob von Hökerstedt jättänyt valtakunnanneuvostolle ehdotuksen väkiluvun laskemisesta kirkonkirjojen perusteella. Ehdotusta ei kuitenkaan hyväksytty, sillä pelättiin, että Ruotsissa käy kuin kuningas Daavidille, joka halusi laskea kansansa. Rangaistuksena rutto levisi kansan keskuuteen (2. Samuelin kirja 24).

Erityisen aktiivisen roolin väestömäärän laskemisen puolesta otti Ruotsin Tiedeakatemia. Akatemian sihteeri Pehr Elvius oli tutkinut Uppsalan kirkonkirjoja ja laatinut selvityksen 50 vuoden ajalta syntyneistä lapsista. Vuonna 1746 tiedeakatemia jätti valtiopäiville Per Elviuksen laatiman laskelman väestön määrästä.

Samaan aikaan myös prikaatinkenraali Jakob Albrecht von Lantingshausen teki ehdotuksen väestötilastojen systemaattisen laadinnan aloittamisesta. Hän oli tutustunut Ranskan armeijassa palvellessaan Englannissa ja Hollannissa laadittuihin väestöllisiin tutkimuksiin.

Valtiopäivien salainen valiokunta kannatti väestötilastojen laadinnan aloittamista, sillä olihan sen jäseninä muutamia sellaisia henkilöitä, jotka jo vuosia aikaisemmin olivat ymmärtäneet väestötilastojen laadinnan merkityksen.

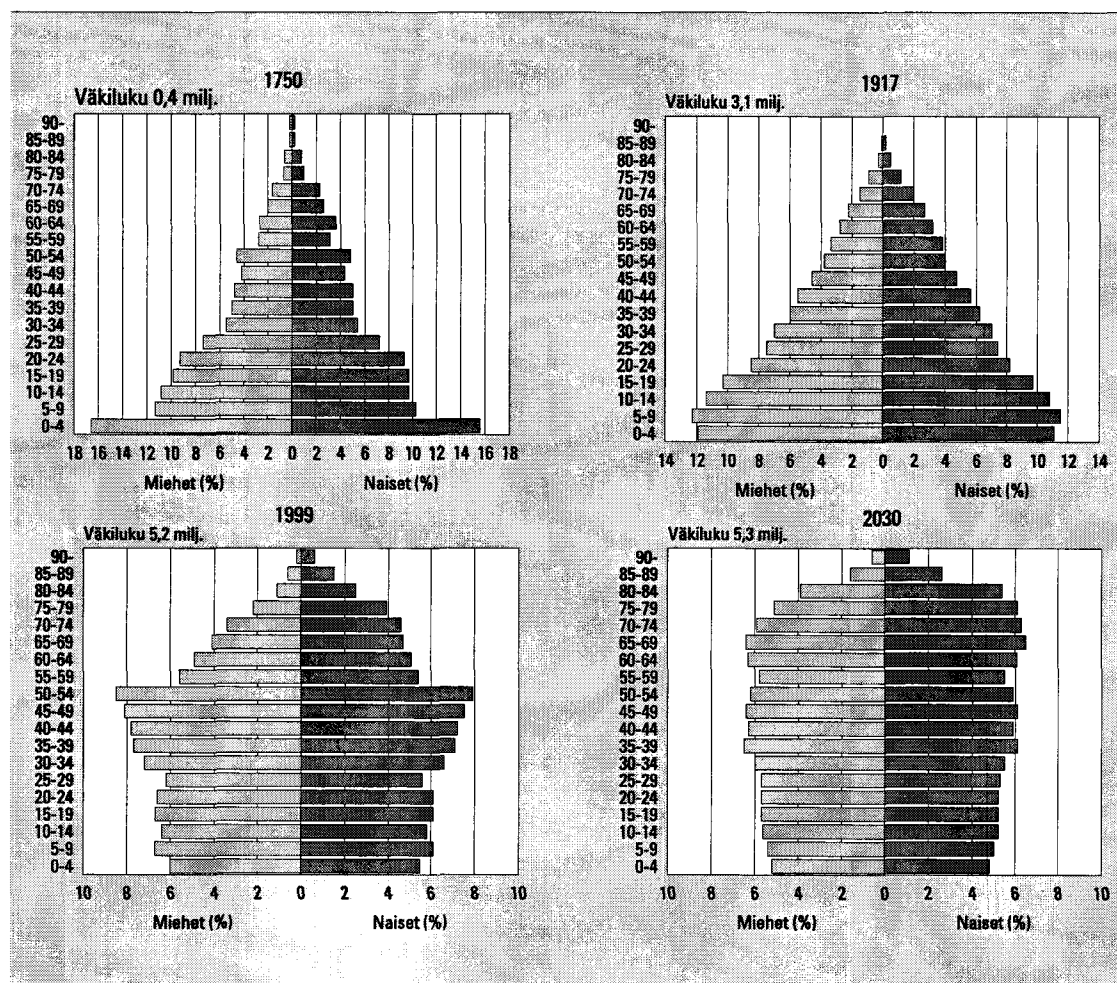
Valiokunnan ehdotuksen seurauksena laadittiin kaavakkeet, joilla tiedot kerättäisiin papistolta ja päätettiin ehdottaa erityisen taulustolaitoksen (Tabellverket) perustamista. Kuninkaallinen kirje väestötilastojen laadinnan aloittamisesta annettiin helmikuun 3 p:nä 1748 ja ensimmäiset koko maata koskevat väestötiedot kerättiin vuodelta 1749.

Samaan aikaan ensimmäisten yhteenvetojen tultua käsittelyyn kansliakollegiossa, ehdotettiin erityisen taulustotoimikunnan perustamista. Taulustotoimikunta perustettiin vuoden 1756 lopulla ja siitä tuli maailman ensimmäinen tilastovirasto. Alkuvuosikymmeninä sen keskeisimpiä henkilöitä oli astronomi Pehr Wargentin, joka monella tavalla vaikutti väestötilastoinnin kehittymiseen.

Väestötilaston ensimmäiset yhteenvedot vuodelta 1749 saatiin valmiiksi vasta vuonna 1755. Ne herättivät heti erityistä huomiota - jopa niin paljon että aluksi väkilukutiedot pidettiin salaisina. Väestötilasto nimittäin osoitti maan väkiluvun huomattavasti pienemmäksi kuin mitä oli oletettu. Lisäksi laadittu tilasto paljasti monia epäkohtia kuten korkean kuolleisuuden sekä runsaan siirtolaisuuden. Tosin runsas siirtolaisuus todettiin virheellisesti lasketuksi muutaman vuosikymmenen kuluttua. Myös sotien runteleman maan harva asutus tuli konkreettisesti vallanpitäjien tietoon.

Vaikka tietoja väestönmuutoksista ja yrityksiä väkiluvun laskemiseksi oli tehty aikaisemmin monissa maissa, niin Ruotsissa aloitettu käytäntö kerätä vuosittain nämä luvut oli ainutlaatuinen. Tällä hetkellä Ruotsissa ja Suomessa on käytössä maailman pisimmät yhtenäiset tiedot väkiluvusta ja väestönmuutoksista vuosittain.

Kuvio 2. Väestön ikärakenne vuosina 1749, 1917, 1999 ja 2030

Väestöpyramidin muoto kertoo sekä menneisyydestä että tulevaisuudesta. Ennen lapsia syntyi paljon ja kun vielä kuolevuus oli korkea, ikäpyramidi säilytti perinteellisen pyramidin muodon. Toisen maailmansodan jälkeen syntyneet suuret ikäluokat näkyvät vielä selvästi suurimpana vuonna 1999. Sen sijaan väestöennusteen mukaan ikäluokkien koko tulee tasoittumaan tulevaisuudessa ja vuonna 2030 ikäluokat aina eläkeikään saakka tulevat olemaan lähes yhtä suuria.

3. Tilastolomakkeiden rakenne

Tiedot väestöstä kerättiin kolmella erityisellä lomakkeella, jotka sisälsivät useita pienempiä taulukoita. Kahdella lomakkeella kerättiin väestönmuutoksista tietoa ja yksi lomake sisälsi väkiluku- ja väestönrakennetta koskevaa tietoa. Tietojen keruu oli moniportainen. Seurakuntien papit – kaupungeissa maistraatit – lähettivät täyttämänsä lomakkeet tuomiorovasteille, jotka laativat rovastikuntien yhteenvedot. Rovastikuntien yhteenvedoista laadittiin aluksi läänien yhteenvedot ja myöhemmin myös hiippakuntien yhteenvedot. Tukholmassa toimiva kansliakollegio (myöhemmin taulustotoimikunta) laati koko maata koskevat yhteenvedot.

Aluksi sekä väestömuutos- että väkilukulomakkeet täytettiin vuosittain, mutta varsinkin väkilukulomakkeiden täyttäminen vuosittain tuntui papistosta heti alkuun raskaalta. Joutuivathan papit ilmoittamaan seurakuntansa väestön ikäryhmittäin, joka tuntui papeista kohtuuttoman työläältä. Vuoden 1751 jälkeen väkilukulomakkeet täytettiin joka kolmas vuosi vuoteen 1775 saakka, sen jälkeen joka viides vuosi vuoteen 1880 saakka ja joka kymmenes vuosi vuoteen 1940 saakka. Väestönmuutoslomakkeet sen sijaan täytettiin joka vuosi.

Väestönmuutostiedot kerättiin jaettuna sukupuolen ja tapahtumakuukauden mukaan. Tiedot kerättiin syntyneistä, kuolleista ja vihityistä. Tosin vuoteen 1773 saakka tiedot kerättiin kastetuista ja haudatuista, kuten taulukoissa siihen saakka luki.

Osa elävänä syntyneistä lapsista, jotka kuolivat välittömästi syntymänsä jälkeen, saattoi jäädä tilaston ulkopuolelle. Lisäksi vuoden lopulla syntyneiden lasten merkitseminen tilastolomakkeille aiheutti sekaannusta – varsinkin silloin jos kastaminen tapahtui seuraavan vuoden puolella. Ongelmaksi tuli lähinnä minkä vuoden tilastoon lapsi merkitään. Tilastolomakkeella pyydettiin tietoja syntyperän (aviollinen – avioton) mukaan sekä tietoja monisikiöistä synnytyksistä.

Aluksi haudattujen lukumäärä koostui tilastossa pelkästään kirkkomaahan haudatuista ja tiedot kerättiin viisivuotisikäryhmittäin. Jo alusta lähtien erotettiin alle vuoden vanhana kuolleet omaksi ryhmäkseen, joka osaltaan helpotti imeväiskuolleisuuden tarkastelua. Lisäksi tiedot kuolleista saatiin siviilisäädyn ja kuolemansyyn mukaan. Tautinimikkeistö, joka vastasi tuon ajan lääketieteellistä tietämystä, tuotti varmasti monille lomakkeita täyttävillä papeille ongelmia. Myöhemmin papistolle laadittiin erityiset ohjeet tautinimikkeistössä olevien tautien yleisistä tuntomerkeistä.

Solmituista avioliitoista ja kuoleman kautta purkautuneista avioliitoista tiedot kerättiin kuukausittain.

Väkilukutiedot kerättiin sukupuolen, iän, siviilisäädyn ja ammatin (aluksi sääty) mukaan. Jo alusta lähtien ikäluokituksena käytettiin viisivuotiskäryhmiä ja 0-vuotiaat erotettiin omaksi ryhmäkseen.

Väestötilastoinnin alkuvuosikymmeninä ei väestönmuutoksia käsitteleviin lomakkeisiin tullut suuria muutoksia. Vuonna 1773 kuitenkin syntyneitä koskevaan tilastointiin tuli huomattava parannus kun synnyttäneiden tiedot kerättiin äidin iän mukaan viisivuotiskäryhmittäin. Tilastolomakkeella muutettiin myös kastetut syntyneiksi. Lisäksi kuolemansyyluokitukseen lisättiin tautteja ja vuonna 1777 papistolle jaettiin kuvaukset tautien tuntomerkeistä, joka tietysti osaltaan paransi pappien tietämystä luokitella taudit oikein.

Vaikka tilaston sisällössä havaittiin puutteita, uudistusten läpivieminen vei aikansa ja vuoden 1773 jälkeen tilastolomakkeiden sisältöä muutettiin seuraavan kerran vuonna 1802. Solmituista avioliitoista kysyttiin myös edellistä siviilisäätystä eli naimaton vai leski. Suurimmat muutokset kokivatkin tulevana vuosina kuolemansyyluokitus ja säätytaulut. Lisäksi kaupungeille ja maaseudulle laadittiin erilaiset tilastolomakkeet lähinnä elinkeinotietojen saamisen turvaamiseksi.

4. Säätyjako yhteiskunnan kuvaajana

Tilastotaulukoiden sisältö oli alun perin suunniteltu huolella ja saatujen tietojen sisältö oli monipuolinen. Jo ensimmäiseen tilastolomakkeeseen sisällytettiin myös taulukko väestön sosiaalisesta rakenteesta. Tätä sosiaalista rakennetta kuvattiin kysymällä demografisten tietojen lisäksi myös henkilön säätyä. Säätytieto kuvasi sen ajan yhteiskunnan sosiaalista rakennetta. Säätytiedon kerääminen oli merkityksellinen, sillä siitä kehittyi myöhemmin ammatti- ja elinkeinotieto.

Kun kuolemansyiden merkitseminen tuotti papeille vaikeuksia, niin säätyjaon selvittäminen saattoi olla hieman helpompaa. Yhteiskunta jakautui selvästi kahteen osaan, joista toisen muodostivat ne henkilöt, jotka kuuluivat johonkin säätyyn. Toisen, huomattavasti suuremman osan muodostivat ne henkilöt, jotka olivat säätyjen ulkopuolella. Säätyjako oli erittäin pysyvä ja heijastelee tuon ajan valtasuhteita.

Myös tilastoja varten laaditussa luokituksessa pyrittiin parhaalla mahdollisella tavalla kuvaamaan sen ajan yhteiskuntaluokkia. Ritaristo ja aatelisto muodostivat oman ryhmänsä. Kaupunkeihin muodostunut porvaristo erotettiin muusta väestöstä ja papisto sekä maaseudun talonpoikaissääty muodostivat oman ryhmänsä. Näiden luokkien lisäksi säätyjaossa jouduttiin erottamaan omiksi ryhmikseen mm. aatelittomat virkamiehet sekä maaseudun käsitöläiset, joita ei voitu lukea porvarissäätyyn.

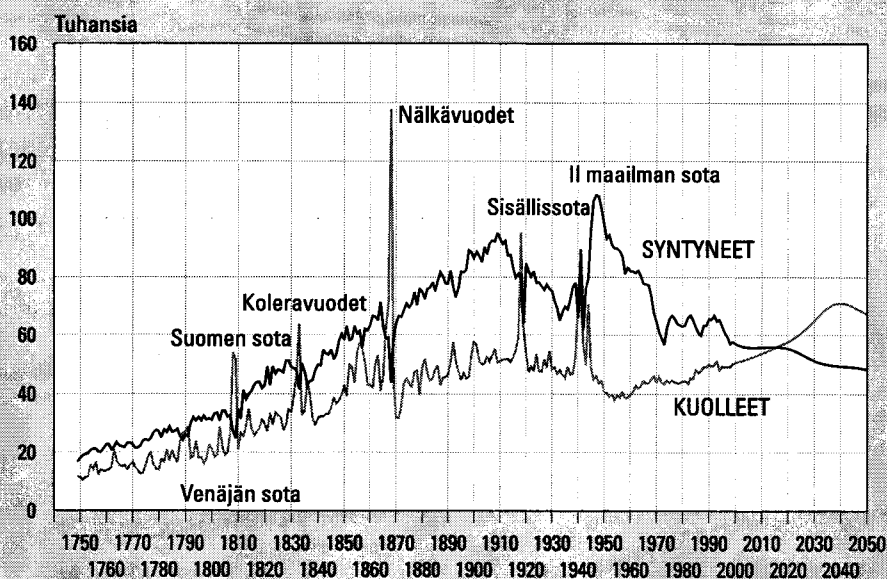
Säätyjaon merkitys korostui selvästi tarkasteltaessa yhteiskuntaluokkien kehitystä. Kun säätyjako oli suhteellisen pysyvä, lisääntyivät säätyjen ulkopuoliset henkilöt nopeasti. Jako maaseudun ja kaupunkien välillä oli selvä. Useat ammatinharjoittajat saivat suorittaa liiketoimintaansa vain kaupungeissa, mutta yhteiskunnan kontrollointimahdollisuudet ammatinharjoittajia kohtaan olivat rajoitetut ja niinpä useita vain kaupungeissa hyväksytyjä ammatteja harjoitettiin myös maaseudulla.

Vuonna 1775 otettiin käyttöön sääty- ja elinkeinolomakkeiden uudistus, jossa alkuperäinen säätyjako säilytettiin. Sen sijaan sellaiset henkilöt, jotka harjoittivat kahta elinkeinoa merkittiin lomakkeille kahteen kertaan. Tämä oli selvä huononnuksena aikaisempiin vuosiin verrattuna.

Vuonna 1802 tilastolomakkeita uusittiin toisen kerran sitten tilaston keräämisen alkamisen. Uudistus koski erityisesti säätytauluja, joissa luovuttiin kaksinkertaisen ammatin merkitsemisestä. Tärkein uudistus oli kuitenkin erillisten lomakkeiden käyttöönotto kaupungeissa ja maaseudulla. Samalla uusittiin myös nimikkeistö entistä huomattavasti laajempaan. Lomakkeessa käytettiin elinkeinonimikkeistöä, mutta säätyryhmitystä, joka kuitenkin oli yhteiskunnassa selvästi näkyvänä osana, ei poistettu.

Uudistuksessa väestö jaettiin kuuteen ryhmään. Ryhmityksessä alkaa jo selvästi näkyä yhteiskunnan perinteellisen jaon murtuminen sillä papiston rin-

Kuvio 3. Syntyneet ja kuolleet vuosina 1749–2050

Vuonna 1749 Suomessa syntyi 16 700 lasta. Kuolleiden määrä oli 11 600. Sekä syntyneiden että kuolleiden vuosittaiset määrät ovat vaihdelleet vuosittain välillä hyvinkin runsaasti. Poikkeuksellisinä epidemia- tai sotavuosina kuolleiden määrä oli korkea, kun taas vastaavasti syntyneiden määrä aleni huomattavasti edellisiin vuosiin verrattuna.

Pahin katastrofivuosi oli 1868, jolloin kuoli 137 000 henkeä. Vuoden 1947 syntyneiden määrä 108 200 oli kaikkien aikojen suurin. Vuonna 1998 kuolleiden määrä oli 49 300 ja syntyneiden määrä 57 100. Kun väestön ikääntyessä kuolleiden määrä kasvaa, niin väestöennusteen mukaan vuonna 2016 kuolleiden määrä ylittää syntyneiden määrän!

nalle tuli mm. "oppinut sääty". Lisäksi uudessa ryhmityksessä otettiin huomioon jo osittain ammattiasema, sillä mm. kauppa-apulaiset, kisällit ja oppipojat erotettiin omiksi ryhmikseen. Tämän ryhmityksen perusteella voidaan jo tehdä ero ammatissa toimivan ja toisaalta ammatissa toimimattoman miespuolisen väestön välillä.

5. Suomesta Venäjän suuriruhtinaskunta

Vuonna 1809 Suomen valtiollinen asema koki suuren muutoksen kun Suomi liitettiin keisarillisen Venäjän suuriruhtinaskunnaksi. Yksittäisen ihmisen elämään uusilla vallanpitäjillä ei ollut paljon vaikutusta. Lisäksi hallintotoiminnoissa pyrittiin säästämään Ruotsin vallan aikana omaksuttuja käytäntöjä. Tällöin tuli esille myös väestötilastojen laadinnan jatkaminen. Aikaisemmin väestötilastojen yhteenvedot oli laadittu Ruotsissa, mutta nyt Porvoon vuoden 1809 valtiopäivien esityksestä tilastojen laatimista jatkettiin ja tehtävä valtionhallinnossa annettiin senaatin kamaritoimituskunnalle.

Tilastot perustuivat Ruotsin vallan aikana evankelisluterilaisen kirkon kirkonkirjoihin. Vuonna 1812 Suomeen liitettiin ns. Vanhan Suomen alue, jossa asui huomattava määrä ortodoksista väestöä. Lisäksi Suomeen muutti venäläisiä virkamiehiä sekä sotilaita, jotka tilastolomakkeilla jäivät väestötilastojen ulkopuolelle.

6. Väestötilastojen käyttö lisääntyy

Heti Taulustolaitoksen perustamisen jälkeen kiinnostus väestötilastoista tehtäviä selvityksiä kohtaan oli Ruotsin Tiedeakatemiassa suuri. Tässä työssä kunnostautui erityisesti Tiedeakatemian sihteerinä toiminut tähtitieteilijä Pehr Wargentin. Hänen tehtäviinsä kuului valtakunnallisten yhteenvetojen tekeminen ja hän julkaisi lukuisia artikkeleita keräämiensä väestötietojen perusteella.

Pehr Wargentinin kuoleman jälkeen vuonna 1783 kiinnostus väestötilastojen keruuta kohtaan laimeni. Tällöin myös monet seurakunnat olivat laiminlyöneet tiedonantovelvollisuutensa. Vasta 1790-luvulla kiinnostus väestötilastoja kohtaan jälleen lisääntyi kun taulustotoimikunnan sihteeriksi tuli tähtitieteilijä Henrik Nicander. Hän keräsi puuttuvat taulukot vuosilta 1773–1795 ja laati niistä yhteenvedon.

Väestötilastojen julkaiseminen niin 1700-luvun lopulla kuin 1800-luvun alkupuolella oli kuitenkin suhteellisen vähäistä. Ruotsin Tiedeakademia julkaisi kirjoituksia joissa käsiteltiin väestönkehitystä ja vuodesta 1782 Åbo Tidning-(ar)-issä oli yhteenvetoja syntyneiden ja kuolleiden määristä. Vuodesta 1822 alkaen julkaistiin kamaritoimituskunnan laatimia väestötilastollisia yhteenvetoja säännöllisesti Finlands Allmänna Tidningissä. Tilastotietojen julkaiseminen oli lähinnä maaherrojen tehtävänä, jotka liittivät raportteihinsa runsaasti väestötilastosta saatavia tilastolukuja.

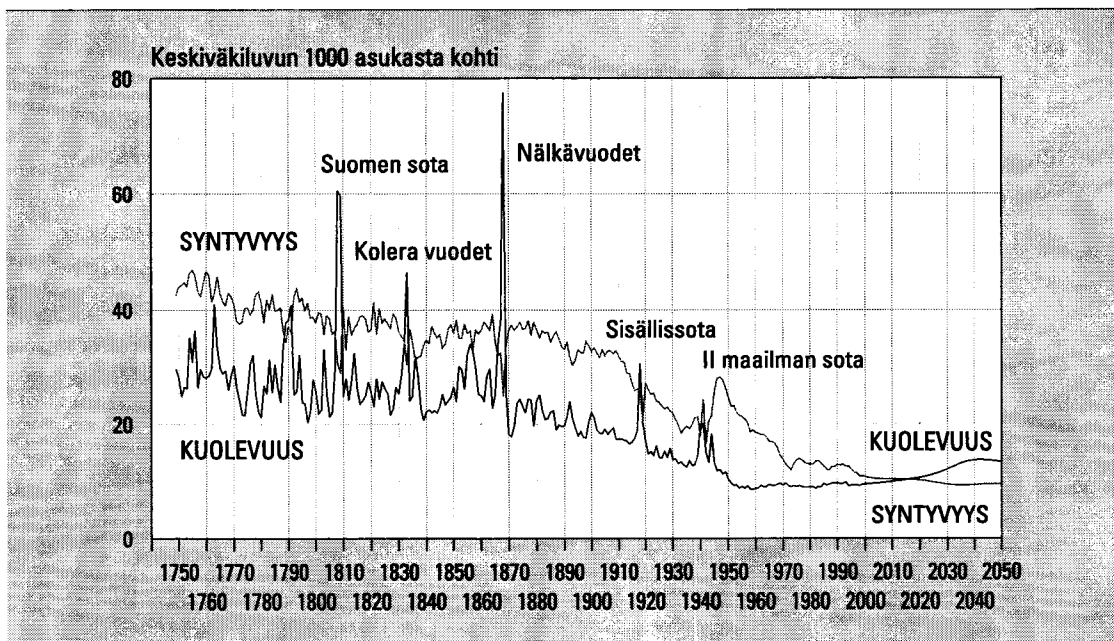
1800-luvun alkupuoliskolta löytyy jo useita henkilöitä, jotka olivat kiinnostuneita väestötilastoista. Oli hyvä, että Suomen alueen siirryttyä Venäjän vallan alle väestötilastojen keruu säilyi entisellään. Myös kiinnostus väestötilastoja kohtaan lisääntyi ja tilastoja alettiin tekemään muiltakin aloilta. Lääkintötoimen Ylihallitus antoi vuonna 1816 määräyksen lääkintätilaston aloittamiseksi, mutta mihinkään toimenpiteisiin ei kuitenkaan ryhdytty.

Vuonna 1813 Talousseuran sihteeriksi valittiin Carl Christian Böcker. Hänen tehtäväkseen tuli senaatin toimesta laatia tilastokuvaus Suomesta. Hän ehtikin monivaiheisen elämänsä aikana kerätä laajan tilastoaineiston yhteiskunnan eri alueilta, mutta hän ei koskaan saanut työtään valmiiksi. Tilastoaineisto sisälsi myös väestötietoja.

Eräs tilastollisen tutkimuksen uranuurtajia oli Gabriel Rein, joka Helsingin yliopiston historian professorina laati tilastokuvauksen Venäjän keisarikunnasta. Selvitys sisälsi runsaan väestökuvauksen numerotiedoin. Myöhemmin Gabriel Reinillä oli keskeinen rooli perustettaessa tilastovirastoa.

Varsinaisena väestötilaston uranuurtajana voidaan pitää Frans Johan Rabbea, joka kuului 1800-luvun alkupuoliskolla yhteiskuntamme vaikuttajiin. Koulutukseltaan hän oli lääkäri ja työskenteli Lääkintötoimen Ylihallituksessa sekä hoiti lukuisia luottamustoimia. Osan elämäntyöstään hän teki juuri ter-

Kuvio 4. Syntyvyys ja kuolevuus vuosina 1749-2050

Kuviossa on esitetty yleinen syntyvyysluvun ja yleisen kuolevuusluvun kehitys. Luku lasketaan keskiväkiluvun 1 000 asukasta kohti.

Syntyvyyden ja kuolevuuden kehitys oli ennen 1900-luvun alkua vaihdellut vuosittain erittäin paljon, mutta viime vuosikymmenillä syntyvyyden ja kuolevuuden kehitys on ollut suhteellisen vakaata.

veydenhuollon kehittämisen alalla ja oli muun muassa perustamassa Suomen Lääkäriseuraa.

Hänen merkityksensä väestötilaston uranuurtajana oli merkittävä. Hän laati lukuisia artikkeleita ja tutkielmia väestönkehityksestä ja oli erityisen kiinnostunut kuolleisuuden kehityksestä. Hän muun muassa henkilökohtaisesti jäljensi Tukholmassa säilytetyt Suomea koskevat väestötiedot vuosilta 1749–1806. Tätä aineistoa hyväksikäyttäen hän valmisteli laajan yhteenvedon väestönkehityksestä sekä syntyvyyden ja kuolevuuden kehityksestä vuosilta 1751–1850. Tämä tutkimus ilmestyi kolmena osana Historiallinen Arkisto-sarjassa vuosina 1868–74.

Ensimmäisen väestötutkimuksen alaan kuuluvan väitöskirjan laati Paavo Tikkanen vuonna 1859. Väitöskirja oli kirjoitettu suomenkielellä ja sen nimi oli Väki-luvun ja Asukas-vaiheiden suhteita Suomessa.

7. Tilastollinen Päätoimisto perustetaan vuonna 1865

Tilastollisen Päätoimiston perustaminen vuonna 1865 loi aivan uuden pohjan tilastojen laadinnalle. Monien eri puolilla valtionhallinnossa hajallaan olevien tietoaaineistojen käsittely keskitettiin yhteen paikkaan. Väestötilastoja oli yli sadan vuoden ajan kerätty lähes samassa muodossa eikä muillakaan tilastojen alueilla ollut tapahtunut määrätietoista kehittämistä.

Väestötilastojen uudistamiseksi oli tehty useita ehdotuksia. Kirkonkirjoista kerättävät väestötiedot eivät olleet vertailukelpoisia henkikirjoituksen yhteydessä kerättävien tietojen kanssa. Koko maata kattavien henkilölomakkeisiin perustuvien väestölaskentojen suorittaminen oli usein esillä ja väestönmuutostiedot olisi haluttu nykyisten yhteenvetojen sijasta henkilöpolijaisilla lomakkeilla. Ruotsissa oli siirrytty jo 1850-luvulla henkilöpohjaisten tietojen keruuseen. Lisäksi kerättävien tilastotietojen sisältö ei vastannut enää ajan vaatimuksia.

Tilastoviraston perustaminen vaikutti myös säännöllisen tilastojen julkaisutoiminnan alkamiseen. Väestötilastoja alettiin julkaista vuosittain Suomen virallisen tilaston (SVT) sarjassa VI, jonka ensimmäinen julkaisu ”Suomen väestö Joulukuun 31 p. 1865” ilmestyi vuonna 1870. Tämän jälkeen väestötilastoa julkaistiin säännöllisesti siten että väestönmuutoksia koskevat tiedot julkaistiin jokaiselta vuodelta erikseen – tosin usein monia vuosia yhtä aikaa.

8. Vuoden 1877 tilastouudistus

Vuonna 1877 annetulla asetuksella väestötilastojen sisältöä muutettiin lisäämällä kysyttävien tietojen määrää. Tämä uudistus oli laajin sitten 1700-luvun puolivälissä tapahtuneen väestötilastojen keruun alkamisen. Uudistus merkitsi huomattavia lisäyksiä sekä väkiluku- että väestönmuutostaulujen sisältöön. Tiedonkeruu säilyi kuitenkin samanlaisena eli seurakuntien papit täyttivät yhteenvetotaulut vuosittain väestönmuutoksista. Väkilukutaulujen laatimisesta joka viides vuosi luovuttiin ja taulut kerättiin vuodesta 1880 alkaen joka kymmenes vuosi.

Vuoden 1877 tilastouudistuksen merkittävin parannus oli väestötilastoinnin kannalta siirtyminen keräämään väestöstä ja kuolleista tiedot yksivuotisi-käryhmittäin. Tämä uudistus mahdollisti tarkkojen kuolleisuus- ja eloonjäämistaulujen (elinajantaulujen) laadinnan.

Muuttoliikkeestä alettiin kerätä tietoja vuosittain koko maasta kun tiedot aikaisemmin 1800-luvulla olivat koskeneet pelkästään kaupunkeja viiden vuoden ajanjaksoilta.

Avioerotilasto syntyi vuoden 1877 tilastouudistuksen yhteydessä. Kun aikaisemmin oli saatu tieto pelkästään kuoleman kautta purkautuneista avioliitoista, niin nyt alettiin kerätä tietoja laillisista avioeroista. Koska kirkonkirjoista saatavat avioerotiedot todettiin puutteellisiksi niin vuonna 1885 tietojen keruu muutettiin siten, että tuomiokapitulit lähettivät erikseen tiedot myönnetyistä avioeroista Tilastolliseen Päätoimistoon.

Kuolemansyyluokitusta, jota moneen kertaan oli aikaisemmin muutettu, muutettiin yksinkertaisemmaksi. Uuteen luokitukseen sisältyivät pelkästään sellaiset taudit, joiden tuntomerkkejä arveltiin selviksi. Muut vaikeammin tunnistettavissa olevat taudit sisältyivät omaan ryhmään eikä niitä eroteltu toisistaan.

1800-luvun jälkipuoliskolla tapahtunut yhteiskunnan taloudellinen ja sosiaalinen kehitys näkyy ehkä selvemmin juuri vanhan säätyjakoon pohjautuvan väestörakenteen murenemisena. Kun varsinaisiin väkilukutauluihin tilastoinnin alusta lukien tuli vähäisiä muutoksia, niin säätytaulut olivat jatkuvan uudistamisen tarpeessa. Kaupunkeihin syntyi uusia ammatteja ja maaseudulle perustettiin teollisuuslaitoksia joiden palvelukseen tuli uusia ammattiryhmiä.

Ammatti- ja elinkeinorakenteen tilastointia vaikeutti saatujen tietojen luotettavuus. Usein tiedot olivat kirkonkirjoissa vanhentuneita eikä papisto ollut enää niin tarkkaan perillä seurakuntalaistensa asioista kuin ennen. Tämä koski erityisesti kaupunkeja. Yleensä perheenjäsenet ilmoitettiin tilastoihin päämiehen ammatin mukaan, joka tietenkin heikensi tietojen luotettavuutta.

9. Kaupunkien väestölaskennat

Ratkaisuna väestötilastoinnissa oleville puutteille nähtiin siirtyminen kokonaan henkilöpohjalla annettaviin tietoihin. Tämän kuitenkin todettiin entisestään lisäävän papiston työtaakkaa ja laaditut ehdotukset raukesivat lähinnä papiston vastustukseen. Ruotsissa oli siirrytty henkilöpohjalla kerättävien tietojen käyttöön vuonna 1858 suuren tilastouudistuksen myötä. Tähän uudistustyöhön suomalaiset usein perustivat ehdotuksensa, eivätkä aina voineet ymmärtää kirkon kielteistä kantaa uudistusta kohtaan. Uudistus olisi kuitenkin lisännyt papiston tehtävät kaksinkertaiseksi – näin ainakin väitettiin. Ruotsissa sikäläinen tilastovirasto sai kopiot kirkonkirjoista, jotka papit käsin kopioivat tilastovirastolle.

Yritykset henkilöpohjaisten väestötietojen keräämiseksi näyttivät jatkuvasti saavan vastustusta. Toisaalta kuitenkin yhteiskunnan tiedontarve lisääntyi ja varsinkin kaupungistumisen mukanaan tuomat tietotarpeet yhä selvemmin korostuivat. Asumisesta ja ruokakuntia koskevista tiedoista oltiin kiinnostuneita. Kun vielä tiedettiin, että kirkonkirjoista ei useinkaan saatu väkilukuja riittävän tarkasti, huoli väestötilaston laadusta oli ilmeinen.

Toisaalta taas väestötietoja koskevat tilastolomakkeet eivät täyttäneet tilastoviranomaisten tarpeita. Usein uusien tietojen saaminen ja yhdistely tilastolomakkeilta ei onnistunut ja näin jäi paljon arvokasta tietoa väestöstä saamatta. Tilastoviranomaiset eivät mitenkään pystyneet tarkistamaan saatujen tietojen luotettavuutta. Lisäksi useimmissa Euroopan maissa oli tehty välittömiä henkilölomakkeeseen perustuvia väestölaskentoja ja niistä saadut kokemukset tietysti innostivat suomalaisia tilastoviranomaisia.

Vaikka perustelut välittömien väestölaskentojen toimeenpanemiseen koko maassa olivat hyvät, ehdotus toteutui vain osittain. Välittömät väestölaskennat toimeenpantiin ainoastaan suurimmissa kaupungeissa, joissa väestö-, asunto- ja ruokakuntatietojen tarpeellisuus oli suurin.

Ensimmäinen henkilölomakkeisiin perustuva väestölaskenta oli vuonna 1870 Helsingissä, Turussa, Viipurissa ja Oulussa. Tämän jälkeen kaupunkien väestölaskennat suoritettiin kymmenen vuoden välein aina vuoteen 1930 saakka. Väestölaskennan suorittavien kaupunkien määrä vaihteli, mutta viimeisessä kaupunkien väestölaskennassa vuonna 1930 olivat edellisten kaupunkien lisäksi mukana Tampere, Vaasa, Kuopio, Lahti, Kotka, Rauma, Pietarsaari ja Riihimäki. Pori oli mukana vuosien 1890, 1910 ja 1920 väestölaskennoissa.

Tiedot väestölaskennassa kerättiin ruokakunnittain ja julkaistiin kaupunginosittain ja kortteleittain. Väestö jaettiin läsnäoleviin ja tilapäisiin. Väestötiedot kerättiin siviilisäädyn, äidinkielen, sivistystason (=lukutaito), uskontokunnan, ammatin ja elinkeinon mukaan. Lisäksi kerättiin tiedot sokeista, kuuroista ja mielisairaista.

Kuvio 5. Kokonaishedelmällisyysluku vuosina 1776–1998

Kokonaishedelmällisyysluku kertoo, kuinka monta lasta naiset keskimäärin synnyttävät, jos laskentavuoden ikäryhmittäiset hedelmällisyysluvut pysyvät samalla tasolla koko naisen hedelmällisyyksiän.

Kun vielä 1900-luvun alussa kokonaishedelmällisyysluku oli viiden paikkeilla, niin 1900-luvulla alkoi hedelmällisyys voimakkaasti laskea aina 1930-luvun puoleen väliin saakka.

Hedelmällisyyden kohottua toisen maailmansodan jälkeen, alkoi pudotus välittömästi ja pohjalukemat 1,5 lasta saavutettiin vuonna 1973. Tämän jälkeen hedelmällisyys hieman kasvoi jääden 1,7:n tasolle tähän päivään saakka.

Väestölaskenta oli myös ensimmäinen kerta kun saatiin tietoja ruokakuntien lukumääristä sekä rakennusten että asuntojen lukumääristä. Yrityksistä huolimatta ei henkilölomakkeeseen perustuvia välittömiä väestölaskentoja koko maassa suoritettu.

Melko pitkällä välittömän väestölaskennan suorittamisen suunnitelmat olivat 1910-luvulla, sillä vuosikymmenen puolella välissä oli tarkoitus Venäjällä (ml. Suomi) suorittaa väestölaskenta. Tämä jouduttiin kuitenkin perumaan ensimmäisen maailmansodan puhjetessa. Itsenäisen Suomen ensimmäinen väestölaskenta oli suunniteltu vuodelle 1920, mutta kariutui eduskunnan käsitellessä budjettiehdotusta.

10. Siirtolaisuus voimistuu

10.1 Siirtolaisuus Amerikkaan alkaa

Voimakas taloudellinen kehitys Amerikassa oli aikaansaanut siirtolaisvirran Euroopasta. Työvoiman tarve oli suuri. Yleiseurooppalainen ilmiö alkoi 1800-luvun lopulla vaikuttaa ensiksi Pohjanmaalla leviten myöhemmin koko maahan. Jo 1800-luvun alkupuolella Suomesta oli muutettu varsinkin Venäjälle ja toisaalta siirtolaisuus myös Venäjältä Suomeen oli huomattava.

Tilastoinnin kannalta siirtolaisuus muodostui ongelmaksi lähinnä siksi, että muuttajista ei saatu tietoja tilastoja varten ja näin useiden kuntien väkiluvut olivat huomattavasti suurempia kuin todellisuudessa.

Ensimmäinen aloite siirtolaisten tietojen saamiseksi tehtiin vuonna 1881 senaatin toimesta ja se koski Vaasan ja Oulun läänejä, josta siirtolaisuutta oli tapahtunut eniten. Siirtolaiseksi lähtevät henkilöt velvoitettiin antamaan muutostaan tiedot lääninhallitukselle, jotta viranomaiset tiesivät esimerkiksi, että isän poissaolo aiheutti kotiin jäävistä perheenjäsenistä kustannuksia muun muassa paikalliselle vaivaishoitoyhdyskunnalle.

Samaan aikaan myös Tilastollisesta päätoimistosta kiinnitettiin huomiota tilastoinnissa liavattuun puutteeseen siirtolaisten muuttaessa maahan tai maasta pois. Olihan yleisesti tunnettua, että varsinkin Pohjanmaalta muutettiin runsaasti eikä muuttaneiden määristä saatu tietoja vuosittain annettavista väestönmuutostilastoista.

10.2 Passiluettelot tilastoinnin pohjaksi

Tietojen puute tietysti heikensi väestötilastojen luotettavuutta, johon erityisesti oli kiinnitetty huomiota. Siirtolaisuustietojen tilastointi oli jo alunperin hankalaa – sitä se oli aina 1980-luvun alkupuolelle saakka! Seurakunnat eivät yleensä saaneet tietoja siirtolaisista ja ainoat tietolähteet, joista saataisiin riittävän luotettavaa tietoa, olivat lääninhallitukseen kerätyt tiedot maasta muuttaneista, kun heille myönnettiin passi. Nämä passiluettelot muodostivatkin myöhemmin siirtolaisuustilaston pohja-aineiston.

Vuonna 1893 siirtolaisuustilasto ulotettiin koskemaan myös muita kuin Vaasan ja Oulun läänejä. Vuodesta 1895 alkaen tietoja annettiin muistakin Euroopan ulkopuolisiin maihin kuin USA:han lähteneistä siirtolaisista. Siirtolaisuustilasto ei sisältänyt pelkästään tietoja lähteneistä, vaan vuonna 1894 tehtiin aloite paluusiirtolaisuuden tilastoinnista.

Siirtolaisuustilaston tarkempi järjestely siirtyi kuitenkin vuosisadan vaihteeseen saakka, vaikka useissa yhteyksissä oli kiinnitetty huomiota yhteiskun-

nan kannalta siirtolaisuuden aiheuttamiin ongelmiin. Vuodesta 1900 alkaen otettiin koko maassa passiluetteloihin perustuva tilastointi, joka jatkui aina 1980-luvulle saakka!

Aluksi tilastoon hyväksyttiin vain sellaiset henkilöt, jotka muuttivat Amerikkaan. Vuodesta 1924 tilasto kattoi jo muut maat.

Koska passiluetteloista saatavat siirtolaisten määrät eivät olleet tarkkoja, on monet tutkijat myöhemmin käyttäneet laivayhtiöiden laatimia matkustajaluetteloita hyväkseen arvioidessaan siirtolaisuuden määriä. Vaikka passiluetteloihin perustuvaa siirtolaisuustilastoa laadittiin aina 1980-luvun alkupuolelle saakka, sen merkitys siirtolaisuuden kuvaajana loppuaikoina oli kyseenalainen.

Jo alun alkaen siirtolaisuustilastolla pyrittiin kuvaamaan myös muita kuin pelkästään lukumäärätietoja. Tällaisia tietoja olivat ikä, sukupuoli, siviilisäätö ja ammatti. Siirtolaisuustilastoja julkaistiin erityisenä omana julkaisunaan (SVT XXVIII) aina vuoteen 1945 saakka, jonka jälkeen tiedot on julkaistu muiden väestömuutostietojen yhteydessä.

Jo alusta lähtien siirtolaisuustilaston laadinta poikkesi keruumenetelmästä muusta väestötilastosta. Kun väestötilaston perusaineistot saatiin kirkonkirjoista, niin siirtolaisuustilaston perustaksi tulivat läänien passiluettelot. Tämä erillinen keruumenetelmä johti siihen, että kuntien väkiluvut olivat edelleenkin liian suuria.

11. *Pyrkimykset väkilukutietojen luotettavuuden parantamiseksi*

11.1. *Henkikirjat ja kirkonkirjat yhä erillään*

Väestötietojen keruu kuului perinteellisesti kirkolle. Aina 1600-luvulta alkaen kerättiin väestöstä tietoja henkikirjoituksen yhteydessä. Tosin näistä tiedoista ei tehty koko maan yhteenvetoja ja aluksi henkikirjoitus jäi pelkäksi henkirahaa maksavan väestön luetteloksi. Väestötilastojen laadinnan alkaessa havaittiin, että pappien antamissa tiedoissa oli epätarkkuuksia ja jo alusta lähtien henkikirjoituksen ja kirkonkirjojen tietoja verrattiin toisiinsa. Näin pyrittiin parantamaan sekä kirkonkirjojen että henkikirjojen laatua.

1800-luvun alkupuolella tehtiin esitys henkikirjoituksen yhdistämisestä kirkonkirjoihin, mutta ehdotus kariutui lähinnä kirkon taholta tulleeeseen vastustukseen. Olisihan uudistus merkinnyt lisätyötä ja kirkko olisi ottanut hoitaakseen henkikirjat, jotka olivat taas maallisen vallan väline hoitaa esimerkiksi veronkanto.

Henkikirjoituksen ja kirkonkirjojen tietojen eroavuus tuli kuitenkin ongelmaksi siirtolaisuuden lisääntyessä 1800-luvun lopulla. Samaan aikaan myös maassamuutto alkoi voimistua ja tämä osaltaan vaikeutti riittävän tarkkojen luettelojen pitämistä seurakuntalaisista.

Koska kirkonkirjat olivat luetteloita seurakuntalaisista, ei niistä kovin helposti poistettu varsinkaan ulkomaille muuttavia henkilöitä. Usein papit eivät edes saaneet tietoja tällaisista muutoista ja ne selvisivät vasta myöhemmin vertailtaessa tietoja henkikirjoitukseen. Lisäksi kirkonkirjoihin saattoi sisältyä kuolleita tai muun seurakunnan alueella asuvia henkilöitä. Tämä tietenkin vaikutti väkilukuun niin, että Tilastolliselle päätoimistolle ilmoitetut väkiluvut olivat liian suuria.

11.2 *Läsnäoleva ja poissaoleva väestö*

Jotta väestötilastoissa välttyttäisiin suurelta virheeltä, päätettiin vuoden 1910 väkiluku seurakunnittain jakaa läsnäolevaan ja poissaolevaan väestöön. Läsnäoleva väestö sisälsi kunnan alueella vakinaisesti asuvan väestön. Poissaoleva väestö jaettiin kolmeen osaan siten että erotettiin (1) ulkomailla olevat, (2) muualla Suomessa olevat, jotka eivät olleet kirjoissa muussa seurakunnassa ja (3) ne henkilöt, joiden olinpaikasta ei ollut tietoa. Väestötilastojen perustana käytettiin läsnäolevaa väestöä. Näiden tietojen pohjalta laskettiin myöhemmin vuonna 1949 ns. maassa asuvan väestön sarja.

Väestötilastoinnissa havaitut puutteet johtuivat lähinnä väestökirjanpidossa olevista epäkohdista ja toisaalta tilastotietojen antamisessa noudatetusta järjestelmästä. Varsinkin Tilastollisen päätoimiston taholta oli useaan otteeseen kiinnitetty huomiota siihen, että tilastoja varten saatiin valmiit taulukot, joiden tiedot pelkästään laskettiin yhteen ja julkaistiin. Tilastonlaatijoille ei jäänyt mitään mahdollisuutta tarkistaa saamiaan tietoja ja taulujen tietosisältö oli lyöty lukkoon jo tietoja paikallistasolla annettaessa.

12. Väestötilastokomitean uudistus- ehdotus jäi toteutumatta 1920-luvulla

1900-luvun alussa lainsäädäntö velvoitti Suomen kansalaiset kuulumaan joko evankelisluterilaiseen tai ortodoksiseen kirkkoon taikka johonkin eriuskolaisseurakuntaan. Kuitenkin se osa väestöstä joka ei kuulunut näihin kirkkokuntiin jäi väestökirjanpidon ja myös väestötilastojen ulkopuolelle.

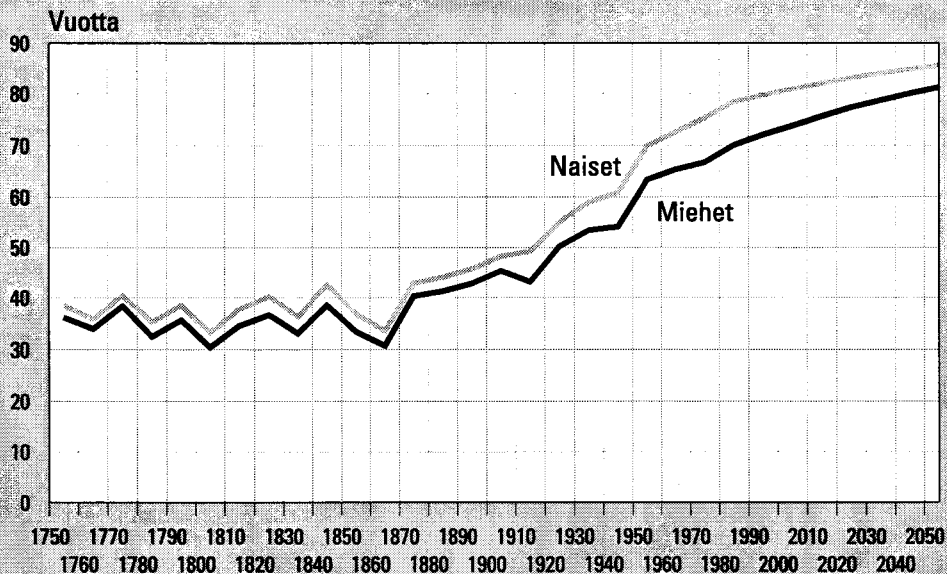
Vuonna 1917 annettiin asetus siviilirekisterin pitämisestä niistä henkilöistä, jotka eivät kuuluneet mihinkään laillistettuun uskontokuntaan. Siviilirekisteriin merkittiin aluksi vain sellaiset henkilöt, jotka olivat väestökirjanpidon ulkopuolella. Vuoden 1922 uskonvapauslaki teki mahdolliseksi myös erota uskonnollisesta yhdyskunnasta.

Yleisesti oli tunnettua, että väestötilasto ei kyennyt antamaan riittävän tarkkaa kuvaa väestönmäärästä. Väestötilaston uudistamista varten asetettiin komitea vuonna 1918. Komitea antoi vuonna 1923 ehdotuksen väestökirjanpidon uudistamisesta sekä ehdotuksen siirtymisestä henkilö pohjalla kerättävien tietojen käyttöön tilastoja laadittaessa.

Komitean ehdotukset saivat kielteisen vastaanoton lähes kaikilta osilta. Väestökirjanpidon uudistus olisi komitean ehdotuksen mukaan merkinnyt väestörekisteröinnin siirtymistä valtion hallintaan. Tämä ehdotus olisi taas merkinnyt sitä, että Suomessa olisi ollut kaksi suurta väestörekisteriä. Toista olisi hoitanut kirkko ja siihen olisi kuulunut lähes 95% väestöstä ja toista valtio, jonka rekisteriin olisi kuuluneet kaikki uskontokunnasta riippumatta.

Tilastot olisi laadittu valtion ylläpitämästä rekisteristä, joka näin olisi korvannut yli 150 vuotta jatkuneen tietojenkeruumenetelmän. Lisäksi ehdotusta henkilö pohjaisten väestötietojen saamisesta tilastoja varten ei hyväksytty. Tämä uudistus olisi merkinnyt huomattavaa parannusta tilastojen laatuun, sillä tilastoviranomainen olisi pystynyt kontrolloimaan saamiensa tietojen luotettavuutta. Samalla olisi saatu paremmat mahdollisuudet uusien tilastojen sisältöä. Tilastojen sisältö oli liikaa riippuvainen papiston halusta antaa juuri Tilastollisen päätoimiston haluamia tietoja.

Kuvio 6. 0-vuotiaiden elinajanodote vuosina 1751–2050

Elinajanodote ilmaisee kuinka monta vuotta tietyn ikäisellä henkilöllä on elinvuosia jäljellä. Yleisesti esitetään 0-vuotiaan elinajanodote kuten oheisessa kuvassa.

Aina 1800-luvun lopulle saakka vastasyntyneen elinajanodote oli alle 40-vuotta sekä miehillä että naisilla. 1870-luvulla tapahtui selvä käänne, sillä elinajanodote alkoi kohota. Tällä hetkellä syntyvän poikalapsen elinajanodote on 73,5 vuotta ja tyttölapsen 80,8 vuotta. Väestöennusteessa elinajan on odotettu lisääntyvän, mikä osaltaan tulee lisäämään tulevaisuudessa vanhusten määrää.

Miesten ja naisten elinajan ero oli aikaisemmin pienempi, mutta kasvoi 1900-luvulla ja on tällä hetkellä seitsemän vuotta.

13. Nimellistiedot väestötilaston pohjaksi

Jo väestötilaston laadinnan alkuvuosista lähtien tilastontekijöiden haaveena oli saada tiedot lomakkeilla ns. nimellistietoina. Tällöin jokainen väestönmuutostapaus ilmoitettaisiin tilastontekijälle henkilökohtaisella lomakkeella tai luettelona tapauksista. Tämä toteutui kaupunkien väestölaskentojen yhteydessä, mutta suurin osa väestöstä jäi kuitenkin näiden laskentojen ulkopuolelle.

Vuosisadan alusta lähtien oli siirtolaisuustiedot saatu lomakkeilla, joissa oli henkilötiedot kaikista siirtolaisista. Ongelma oli kuitenkin se, että tiedot saatiin passiluetteloista eivätkä ne olleet missään tekemisissä varsinaisen väestötilaston perusaineiston kanssa. Siirtolaisten tietojen keruu ei mitenkään parantanut väkilukutilaston laatua.

Vuonna 1930 tuli voimaan uusi avioliittolaki. Tämän uudistuksen jälkeen tiedot avioeroista saatiin nimellisaineistona tuomioistuimilta. Siirtolaisuustilaston ohella avioerotilasto oli toinen, jonka tiedot saatiin väestökirjanpidon ulkopuolelta. Avioerotilastoa varten tiedot saatiin avioliittojen peruuntumisista, asumuseroista ja varsinaisista avioeroista.

Seuraava merkittävä uudistus siirryttäessä keräämään tietoja henkilö pohjalla koski kuolemansyytilastoa, sillä vuonna 1936 otettiin käyttöön kuolintodistus, joka samalla kun se oli hallinnollinen lomake, oli myös tilastolomake. Kuolintodistus toimitettiin ensin väestörekisteriin, joka toimitti sen edelleen lääninviranomaisten – oikeuslääkärit – kautta Tilastolliseen päätoimistoon.

Tätä uudistusta ennen kuolemansyytiedot oli saatu väestörekisterin pitäjiltä – käytännössä lähes kaikki tiedot kirkonkirjoista. On selvääkin, että kuolemansyytilaston laatu parani huomattavasti. Lääninlääkärit tarkastivat kaikki kuolintodistukset ja vielä erillinen tarkistus tehtiin Tilastollisessa päätoimistossa. Vuonna 1951 otettiin käyttöön Maailman Terveysjärjestön hyväksymä kuolemansyylokiutus, joka paransi tilaston kansainvälistä vertailtavuutta.

Syntyneiden tilastossa siirryttiin vuonna 1936 laatimaan tilastoa syntyneistä lapsista äidin iän mukaan. Vuodesta 1773 alkaen tiedot olivat tilastossa synnytyksistä äidin iän mukaan.

Vuonna 1939 syntyneiden tilastoa uudistettiin siten, että tiedot syntyneistä saatiin nimellisaineistoina. Tämä uudistus merkitsi selvää parannusta syntyneitä koskevaan tilastoon. Tästä vuodesta alkaen on käytettävissä luvut, joita voidaan käyttää kohorttilaskelmia laadittaessa, sillä lomakkeilla oli tiedot myös äidin syntymäajasta, joka monipuolisti tilaston sisällön.

Sotavuodet katkaisivat väestönmuutostilastojen uudistustyön ja seuraava merkittävämpi uudistus tapahtui vuonna 1951 jolloin avioliittoja ja kuntien välistä muuttoliikettä koskevista tiedoista alettiin saada henkilö pohjaisia tietoja.

Avioliiton solmimista koskevat tiedot olivat täydelliset, mutta maassamuuttoa koskevien rakennetietojen keruussa jouduttiin turvautumaan otantaan. Maassamuutto oli selvästi muita väestönmuutosilmiöitä lukuisampaa ja otantaan turvautuminen oli kustannussyistä perusteltua. Maassamuuttotilaston otantaan tulivat kaikki 1, 5, 10, 15, 20 ja 25 päivänä syntyneet, joista väestörekisterinpitäjät ilmoittivat ikä-, sukupuoli-, siviilisääty- ja ammattitiedot Tilastolliselle päätoimistolle. Muut muuttotapaukset ilmoitettiin pelkästään kokonaislukumäärätietoina sukupuolittain.

1950-luvulla saatiinkin kaikista väestönmuutostapahtumista – tosin maassa muuttajien rakenteesta otoksella – nimellistiedot, joka helpotti huomattavasti tilastojen laadintaa ja myös tilastojen sisältöön pystyttiin vaikuttamaan enemmän ja laatimaan monipuolisempia tilastoja kuin aikaisemmin.

14. Koko maan väestölaskentoja suunnitellaan

Tilastollisen päätoimiston perustamisesta alkaen oli tehty yrityksiä suorittaa koko maassa väestölaskenta, jossa väestötiedot olisi kerätty henkilölomakkeella. Lisäksi tietojen tarve ruokakuntien määrästä, asumisesta ja rakennuksista tuli yhä tärkeämmäksi. Osaltaan koko maata koskevaa väestölaskentaa perusteltiin sillä, että saataisiin tarkka kuva väestön kokonaismäärästä. Seurakuntien pitämät kirkonkirjat eivät – kuten edellä on jo todettu – antaneet kuvaa maan todellisesta väkiluvusta ja näin erityinen henkilö pohjalla tehtävä väestötietojen keruu oli perusteltua.

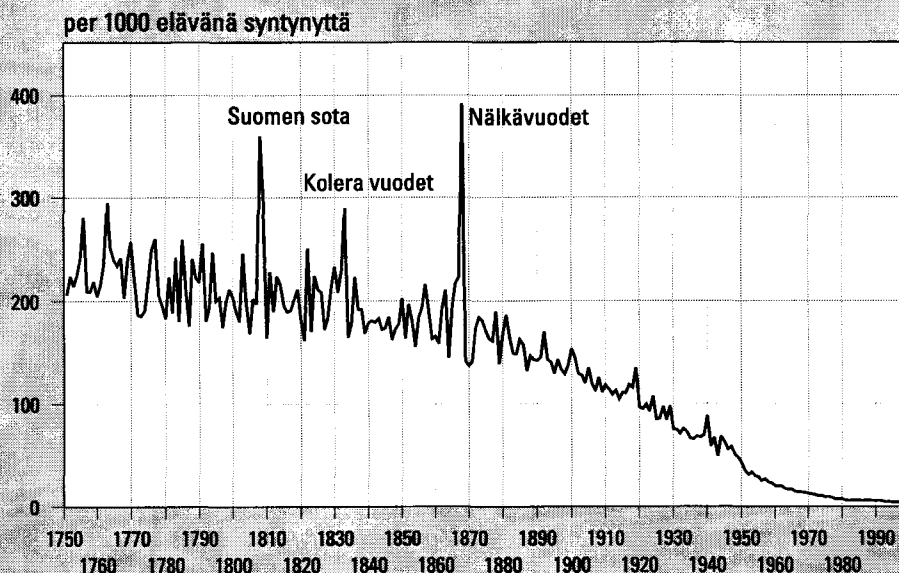
Henkilölomake pohjainen välitön väestölaskenta suoritettiin suurimmissa kaupungeissa joka kymmenes vuosi (1870–1930) ja usein väestölaskennan suorittamisen valmistelu koko maata koskevana edistyi aina budjettikäsitteeseen saakka, mutta sai kuitenkin kielteisen vastauksen.

1900-luvulla kansainvälinen yhteistyö oli lisääntynyt ja vuoden 1930 väestölaskentaa suunniteltaessa Euroopan maista ainoastaan Albania ja Suomi olivat maita, joissa ei ollut suoritettu henkilölomakkeeseen perustuvaa välitöntä väestölaskentaa. Tosin on muistettava, että Suomessa oli pidetty väestörekistereihin perustuvaa väestötilastoa tuolloin jo lähes 200-vuotta, mutta välittömään henkilöiden itse täyttämään lomakkeeseen perustuvaa väestölaskentaa ei oltu saatu aikaan.

Pisimmälle välittömän henkilölomake pohjaisen väestölaskennan suunnitelmat etenivät kuitenkin 1930-luvulla, sillä eduskunta antoi lain yleisen väestölaskennan suorittamisesta vuonna 1938. Tämän lain (154/38) mukaan oli koko maata käsittävä väestölaskenta ja siihen liittyvä asunto- ja kiinteistö laskenta toimeenpantava säännöllisesti joka kymmenes vuosi. Väestölaskennan yhteydessä selvitetäisiin laskentahetkellä Suomessa vakituisesti asuvan väestön, perheiden ja ruokakuntien määrän lisäksi eräitä asunto- ja kiinteistö tietoja. Väestölaskennat perustuisivat välittömään tiedusteluun, jossa jokaisesta lasketusta henkilöstä annettaisiin tiedot erityisellä lomakkeella.

Ensimmäinen välittömään tiedusteluun pohjautuva väestölaskenta oli tarkoitus suorittaa vuonna 1940. Sodan takia väestölaskenta jouduttiin perumaan ja vuonna 1940 suoritettiin vielä kirkonkirjoihin ja muihin väestölueteluihin perustuva väestölaskenta.

Kuvio 7. Imeväiskuolevuus vuosina 1751–1998

Imeväiskuolevuus on alle vuoden vanhana kuolleiden osuus elävänä syntyneistä. Luku ilmaistaan promilleina.

Vaikka vuosittaiset vaihtelut ovat suuret ja poikkeuksellisia vuosina kuolevuus on erittäin korkea, on imeväiskuolevuuden trendi ollut koko ajan hienokseltaan laskeva. Kun vielä 1800-luvulla viidennes lapsista kuoli ensimmäisen elinvuotensa aikana, niin tällä hetkellä imeväiskuolevuus luku on maailman alhaisimpien joukossa ollen vuosittain 4 promillen paikkeilla.

14.1. Vuoden 1950 väestölaskenta

Sodan jälkeen välittömän väestölaskennan suorittaminen tuli jälleen ajankohtaiseksi. Yhdistyneet Kansakunnat oli myös aktiivisesti aloittanut kansainvälisten suositusten laatimisen ja antoi suositukset vuoden 1950 väestölaskennassa kerättävistä tiedoista. Osaltaan tähän suositukseen perustuivat myös Suomessa vuoden 1950 väestölaskennassa kerätyt tiedot.

Ensimmäisen välittömän väestölaskennan tietojenkeruu suoritettiin käyttämällä apuna erityisiä laskijoita, jotka jakoivat väestölaskennan kyselylomakkeet kunkin ruokakunnan päämiehen täytettäväksi kolme päivää ennen laskentahetkeä. Vuoden vaihteen jälkeen laskijat keräsivät kyselylomakkeet pois – tosin useissa paikoissa joutuivat myös niitä täyttämään.

Ikä-, sukupuoli- ja siviilisäätietojen lisäksi vuoden 1950 väestölaskennassa kerättiin tietoja väestöstä asuinpaikan, kielen, syntymäpaikan, uskontokunnan, kansalaisuuden, yleissivistyksen, koulutuksen, elinkeinon, ammatin, ammattiaseman ja työnantajatyypin mukaan sekä erilaisia tietoja perheiden ja ruokakuntien rakenteesta. Lisäksi kerättiin tietoja asumisesta.

Aluetason tietojen saatavuuteen kiinnitettiin erityistä huomiota. Aikaisemmin väestötilastoissa pienimpänä alueyksikkönä oli ollut kunta, mutta väestölaskennassa tiedot kerättiin taajamittain. Näin saatiin tilastoissa erilleen haja-asutusaluetta ja taajaan asuttuja alueita koskevat tiedot. Tällöin jo oivallettiin näiden tietojen käyttökelpoisuus kuntatason suunnittelussa.

Vuoden 1950 väestölaskennan yhteydessä suoritettiin myös erityiskysely siirtoväen alueellisesta sijoittumisesta. Lisäksi väestölaskennassa oli erityiskysymykset parhaillaan tapahtuvasta opiskelusta, toisen kotimaisen kielen taidosta sekä aistivallisuutta koskeva kysymys.

Väestölaskentaan sisältyi myös avioliiton solmimista ja lapsilukua koskeva kysymys, jonka perusteella pystyttiin laskemaan hedelmällisyyslukuja kohorteittain. Näin saatiin tarkempi kuva aviollisesta hedelmällisyydestä.

14.2. Vuoden 1960 väestölaskenta

Vuonna 1960 toteutettiin jälleen väestölaskenta samassa laajuudessa kuin kymmenen vuotta aikaisemmin. Kyselylomakkeiden jaossa ja keräämisessä ei käytetty enää laskijoita, vaan henkikirjoitusviranomaiset suorittivat nämä työt yhdessä jokaiseen kuntaan perustetun väestölaskentatoimikunnan kanssa.

Vuoden 1960 väestölaskennan tietosisältö oli pääpiirteissään samanlainen kuin edellisessä väestölaskennassa. Ammattiasematiedon lisäksi otettiin käyttöön sosio-ekonomista asemaa kuvaava tieto ja vuonna 1950 olleista erityiskysymyksistä oli poistettu kaikki muut paitsi siirtoväen alueellista sijoittumista koskeva kysymys.

15. Väestötilasto 1950- ja 1960-luvuilla

15.1. Vuoden 1953 tilastokomitean ehdotukset

Sodan jälkeinen voimakas taloudellisen ja sosiaalisen uudistumisen aika näkyi tietotarpeena eri yhteiskuntailmiöistä. Vuoden 1950 väestölaskenta oli ensimmäinen laajemmin toteutettu tilasto. Kun vielä väestölaskennan tuloksia laskettiin, asetettiin vuonna 1953 komitea tutkimaan koko tilastotoimen uudistamistarpeita. Komitea sai valmiiksi mietintönsä vuonna 1956 ja sen suosituksia alettiin toteuttaa kautta silloisen tilastotoimen.

Väestötilastojen laadinnassa komitea kiinnitti erityistä huomiota alueellisen tiedon tarpeellisuuteen. Yhteiskunnassa tarvittiin yhä enemmän tietoja alueellisesta väestönkehityksestä, sillä kuntatason suunnittelu oli voimallisesti alkamassa. Ensimmäistä kertaa oli kuntaa pienemmältä alueelta - taajamista - saatu tietoja vuoden 1950 väestölaskennasta. Taajama-käsite ei ollut kuitenkaan vielä vakiintunut, joten komitea ehdotti toimenpiteitä, joilla vuonna 1960 saataisiin riittävän tarkkoja tietoja taajamista aluesuunnittelua varten.

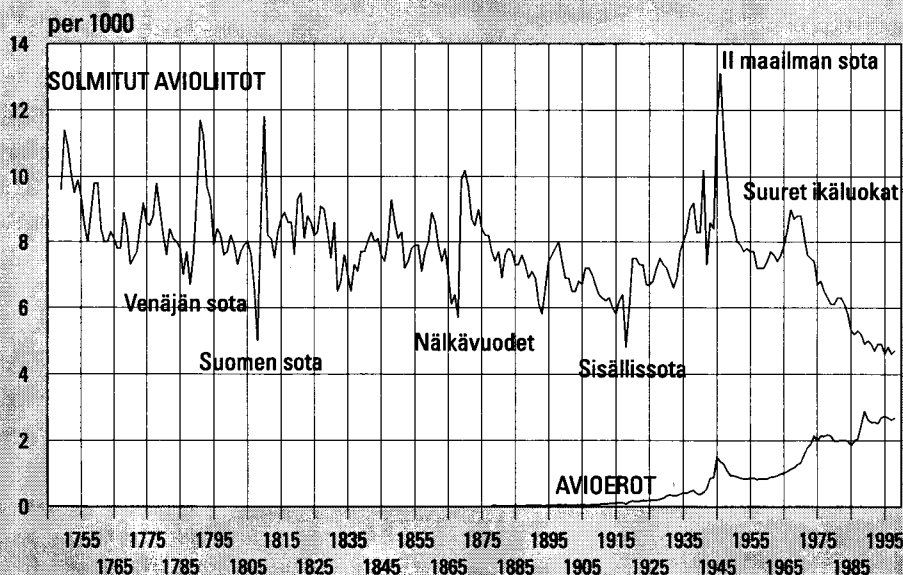
Komitea kiinnitti myös huomiota useisiin väestötilastojen epäkohtiin. Erityisen kiinnostuneita oltiin niistä ongelmista, jotka sisältyivät siirtolaisuuden tilastointiin. Pohjoismaiden väliltä oli poistettu passi ja näin sekin siirtolaisuuden osa joka aikaisemmin saatiin - tosin puutteellisenä - jäi tilastojen ulkopuolelle. Vaikka 1950-luvulla siirtolaisuus ei ollut saanut niitä mitasuhteita, joita se tuli saamaan seuraavalla vuosikymmenellä, tähän ongelmaan haluttiin kiinnittää erityistä huomiota. Kuitenkin tilastokomitean ehdotukset yhteistyöstä Pohjoismaiden välillä toteutuivat vasta yli kymmenen vuoden kuluttua.

Lisäksi tilastokomitea ehdotti väestöennusteiden laadinnan järjestämistä säännöllisin väliajoin. Tämä ehdotus toteutui vasta 1970-luvulla. Lisäksi kiinnitettiin huomiota kuolemansyytilaston laadinnassa lääketieteelliseen asiantuntemukseen, jota tätä aikaisemmin ei tilastossa ollut.

Tilastokomitean ehdotukset olivat melko radikaalit ja ehdotuksista näkyi selvästi väestötilastojen kehityksen suunta. Alueellisten - erityisesti kuntaa pienempien alueiden - väestötietojen tarve, siirtolaisuustilaston puutteet ja väestöennusteiden säännöllinen laskeminen nähtiin tarpeellisenä. Tosin niukat resurssit olivat esteenä uudistuksille, sillä myös muiden tilastojen alueilla oli voimakkaita kehittämistarpeita. Tällaisia tilastoja olivat erityisesti taloustilastot.

Tilastokomitean mietintö antoi selvät sisällölliset kehittämissuunnitelmat, mutta 1960-luvulla tietojenkäsittelytekniikan hyväksikäyttö loi aivan erilaiset mahdollisuudet kuin vielä 1950-luvun puolessa välissä osattiin aavistaakaan. Vuoden 1960 väestölaskennan aineiston käsittelyssä käytettiin hyväksi tieto-

Kuvio 8. Avioituvuus vuosina 1749–1998 ja eronneisuus vuosina 1878–1998

Oheisessa kuviossa on esitetty solmittujen avioliittojen ja myönnettyjen avioerojen määrä keskväkiluvun 1 000 asukasta kohti.

Vaikka avioituvuuden vuosittaiset vaihtelut aina 1970-luvulle saakka olivat suuret, avioituvuus pysyi aluksi noin 8 promillen paikkeilla, aleni alle 8 promillen 1800-luvun lopulla nousten huippuunsa 2. maailman sodan jälkeen. Sodan jälkeen syntyneet suuret ikäluokat nostivat 1970-luvulla avioituvuuden vielä korkealle, mutta sen jälkeen avioituvuus on alentunut melko voimakkaasti.

Eronneisuuden kehityksessä näkyy 2. maailman sodan jälkeisen avioliittobuumin seuraukset kohonneena eronneisuutena. Seuraava erobuumi ajoittuu 1970-luvulle ja kolmas hyppäys ylöspäin on vuoden 1988 avioliittolain seurausta, jolloin eron ottamista helpotettiin huomattavasti.

konetta ja tämä olikin ensimmäinen askel sille kehitykselle, jota 1960-luvulla tapahtui.

1960-lukua voidaankin pitää lähinnä tilastojen laadinnan teknillisen uudistuksen vuosikymmenenä. Tilastojen laadinnassa ei enää oltu sidottuja hitaaseen käsin laskentaan, vaan pystyttiin monimutkaisiakin tilastotauluja laatimaan koneellisesti.

15.2. Kaikista väestönmuutoksista henkilölomakkeet

Vuonna 1966 otettiin käyttöön väestönmuutostapahtumien ilmoittamisessa uusi lomake, joka toimitettiin paikallisista väestörekistereistä Tilastolliseen päätoimistoon. Tämä lomake korvasi aikaisemmin väestörekistereistä saadut lomakkeet. Samalla lomakkeella ilmoitettiin myös paikallisista väestörekistereistä muutokset muille viranomaisille, joita olivat sairausvakuutustoimisto, henkikirjoittaja, verotoimisto ja sotilaspiiri.

Uudistuksen myötä myös kaikista muuttaneista saatiin henkilötason tiedot. Näin vuodesta 1966 alkaen on ollut käytössä henkilötason tiedot kaikista väestönmuutostapahtumista. Tosin vasta vuodesta 1967 alkaen muuttoliikkeen vuositilasto on täydellinen, sillä uusi lomake otettiin käyttöön kesken vuoden, 1.3.1966.

Siirtolaisuuden tilastointi on ollut suurin ongelma, sillä passinottaneiden siirtolaisten tilasto jätti vuodesta 1954 ulkopuolelle pohjoismaisen muuttoliikkeen. Tuolloin astui voimaan yhteispohjoismainen työmarkkinasopimus, eikä muuttamiseen toiseen Pohjoismaahan enää tarvittu passia.

Pohjoismaiden välinen muuttoliiketilasto parani kun maiden väestörekisteriviranomaiset alkoivat vuodesta 1969 alkaen käyttää niin sanottua pohjoismaista muuttokirjaa, jonka jokainen muuttaja toimitti tulomaan väestörekisteriin. Tämän muuttokirjan yksi kopio oli samalla tilastolomake, josta laadittiin pohjoismainen muuttoliiketilasto.

Pohjoismaiden ulkopuolelta saapuvat maahanmuuttajat saatiin tilastoitua paremmin kuin pohjoismaiden ulkopuolelle lähteneet maastamuuttajat. Maastamuuttajilta puuttui ilmoitusvelvollisuus. Tämä korjaantui vasta vuonna 1983, jolloin maastamuuttajat velvoitettiin erityisellä lomakkeella ilmoittamaan muutostaan siihen väestörekisteriin, jossa he olivat kirjoilla. Passinottaneista siirtolaisista laadittiin viimeinen tilasto vuonna 1984.

Koska lähtösiirtolaisuuden tilastointi on ollut puutteellista aina vuoteen 1983 saakka, on jälkikäteen pyritty arvioimaan siirtolaisuuden määrää väkiluvun muutoksen, luonnollisen väestönkasvun ja muiden maiden – lähinnä Ruotsin – ilmoittamien Suomesta tulleiden siirtolaisten määrän perusteella. Tilastokeskuksen nykyisin julkaisemat pitemmät aikasarjat väkiluvusta ja siirtolaisuuden kehityksestä perustuvat näihin arvioihin.

16. Väestörekisterikeskus perustetaan vuonna 1969

Tietojenkäsittelytekniikan kehitys mahdollisti myös laajojen rekisterien ylläpitämisen ja ensimmäinen tällainen rekisteri perustettiin Kansaneläkelaitoksen toimesta. Tähän rekisteriin kerättiin tiedot kaikista Suomessa asuvista henkilöistä. Merkittävin uudistus tässä yhteydessä oli sosiaalitytönnä - nykyisen henkilötunnus - käyttöönotto vuonna 1964.

Myös väestökirjanpidon yhteydessä ilmeni tarvetta uusia tietojenkeruujärjestelmää. Tosin uudistustarve tuli henkikirjoituksen uudistamisen yhteydessä, mutta se oleellisesti liittyi myös kirkon toimesta pidettävien rekisterien uusimiseen.

Uudistamistyötä varten perustettu komitea sai mietintönsä valmiiksi vuoden 1966 lopulla ja sen merkittävin ehdotus oli koko väestön sisältävän henkilörekisterin perustaminen. Tähän rekisteriin kerättäisiin tiedot osittain henkikirjoituksen yhteydessä ja osittain se sisältäisi kirkonkirjoissa olevia tietoja.

Tätä väestökirjanpidon uudistusesitystä voidaankin pitää merkittävimpänä sitten väestötietojen säännöllisen keruun alkamisen. Uudistus merkitsi kaikkien henkilöitä koskevien tietojen keräämistä yhteen paikkaan, josta ne olisivat helposti saatavissa muun muassa tilastoja varten. Komitea ehdotti erityisen viraston perustamista ylläpitämään väestörekisteriä. Väestörekisterikeskus (VRK) perustettiin vuonna 1969 ja kaikki Suomessa vakituisesti asuvat henkilöt sisällytettiin väestön keskusrekisteriin.

17. Henkilötunnus käyttöön myös väestötilastoissa

Väestön keskusrekisterin perustaminen ja henkilötunnuksen käyttöönotto tilastojen laadinnassa oli merkittävä uudistus. Väestötilastojen laadinnassa alkoi uusi aika, joka mahdollisti yksilötason tietojen yhdistelyn ja antoi tilastontekijälle mahdollisuuden helposti monipuolistaa tilastojen sisältöä. Henkilötunnuksen käyttöönottoa väestötilastojen perusaineistoissa ja tietotekniikan hyödyntämistä voidaankin hyvällä syyllä pitää yhtenä merkittävimmistä uudistuksista sitten väestötilastojen laadinnan alkamisen vuonna 1749.

Kun aikaisemmin väestörekisterinpitäjät olivat lähettäneet tiedot suoraan Tilastolliseen päätoimistoon (vuodesta 1971 alkaen Tilastokeskus), nyt uudessa järjestelmässä tiedot kerättiin keskitetysti väestörekisterikeskukseen, joka toimitti tiedot magneettinauhoilla edelleen Tilastokeskukseen. Tämä uudistus tapahtui vuonna 1975.

Tätä ennen, vaikka väestön keskusrekisteri oli toiminnassa, tiedot väestönmuutoksista saatiin väestötilastoa varten samalla lomakkeella kuin väestön keskusrekisteriä päivitettiin.

Vuoden 1970 väestölaskennan henkilötiedoista perustettiin tilastollinen henkilörekisteri, josta laadittiin väkiluku- ja väestönrakennetilasto. Tilastollista henkilörekisteriä päivitettiin väestönmuutoksilla ja yhdistelytietona käytettiin henkilötunnusta. Tilastollisen henkilörekisteriä käytettiin väkiluku- ja väestönrakennetilaston pohjana viimeisen kerran vuonna 1974. Vuodesta 1975 lähtien tilastoja varten saatiin kaikki väkilukua ja väestönrakennetta sekä väestönmuutoksia koskevat tiedot väestön keskusrekisterin kautta.

Tilastojen sisältöön uudistuksella ei ollut vaikutusta. Ainoastaan tilastojen teknillinen tuottaminen helpottui kun lähes miljoonaan lomakkeeseen nousevasta merkintä- yms. työstä luovuttiin ja tiedot saatiin keskitetysti väestön keskusrekisteristä.

Henkilötunnuksen käyttöönotto avasi aivan uudet mahdollisuudet myös väestötieteelliselle tutkimukselle. Eri tilastoaineistoja yhdistelemällä henkilötunnuksen avulla saatiin uusia entistä käyttökelpoisempia tutkimusaineistoja niin tilastontekijöiden kuin tutkijoiden käyttöön. Tutkimustoiminta astui aivan uusille urille, kun osa tutkimuksista voitiin tehdä ilman kalliita haastatteluja.

18. Perhetilaston tiedot väestön keskusrekisteristä

Samalla kun väestönmuutoksia koskevat tiedot saatiin keskitetysti väestön keskusrekisteristä, aloitettiin myös laajemmin pohtia tämän rekisterin hyväksikäyttöä tilaston laadinnassa.

Jokaisen henkilön tiedot väestön keskusrekisterissä sisälsivät myös vanhempien ja lasten henkilötunnukset sekä tiedot siitä asunnosta, jossa he asuivat. Tämä mahdollisti perheiden yhdistämisen käyttämällä hyödyksi näitä tietoja siten, että perhe muodostettiin samassa asunnossa asuvista sukulaisuussuhteen perusteella.

Perheen muodostavat vain yhdessä asuvat henkilöt. Lapset, jotka eivät asu vanhempiensa luona, eivät kuulu vanhempiensa perheeseen. Myöskään erillään asuvat keskenään naimisissa asuvat henkilöt eivät kuulu perheeseen. Perheen määrittelyssä käytettiin niin sanottua ydinperhe-käsitettä, jossa perheen muodostavat korkeintaan kaksi perättäistä sukupolvea.

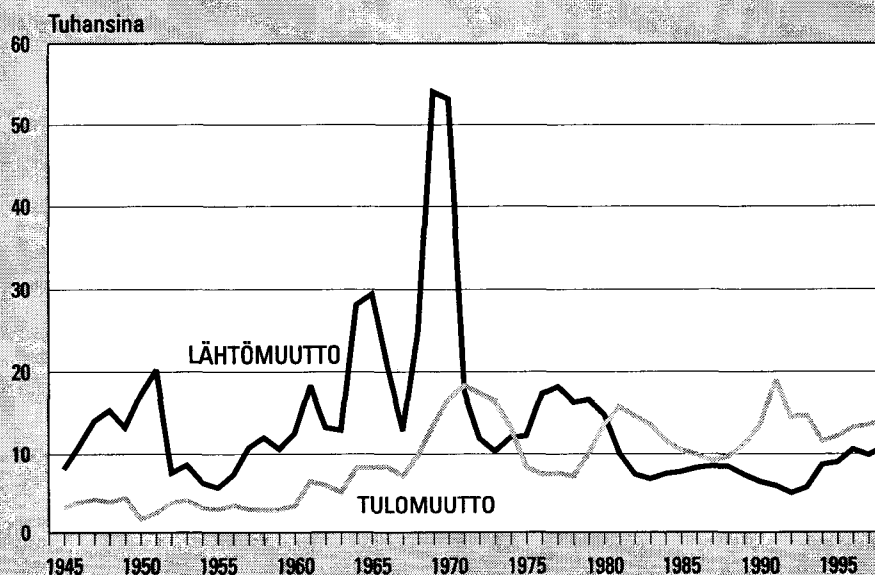
Jo 1970-luvulla yleistymässä olevista avopareista saatiin perhetilastoon vain sellaiset, joilla oli yhteinen lapsi. Avoliittojen määrästä alettiin 1980-luvun alussa laatia otospohjaista tilastoa työvoimatutkimukseen liitettyjen kysymysten avulla.

Vuodesta 1990 alkaen on perhetilaston laadinnan yhteydessä julkaistu tilastoa kaikista avopareista. Jos samassa asunnossa asuvilla henkilöillä ei ole lapsia tai lapset eivät ole yhteisiä, niin tällaisista henkilöistä muodostetaan avopari, jos ikäero ei ole yli 15 vuotta. Näin saadaan avoparien määräksi luku, joka on hyvin lähellä otostutkimuksella kerättyä lukua.

Kun perhetilasto laadittiin aikaisemmin vain väestölaskentavuosilta 1950-1975, niin vuodesta 1977 alkaen perhetilastoa julkaistiin parin kolmen vuoden välein ja vuodesta 1994 alkaen vuosittain. Vuonna 1994 ilmestyi kookomateos Suomalainen perhe, jossa laajemmin tarkasteltiin suomalaisen perheen lähihistoriaa eri tilasto- ja tutkimusaineistoihin perustuen.

Samalla kun yhä laajemmin alettiin käyttää väestörekisterissä olevia tietoja suoraan tilaston laadinnassa, otettiin käyttöön ruokakuntakäsitettä (kotitalous) vastaamaan asuntokunta. Tämä poikkeaa jonkin verran tilastoissa yleisesti käytetystä ruokakuntakäsitteestä. Asuntokunta on yksinkertaisesti määriteltynä samassa asunnossa asuvat henkilöt. Asuntokunnassa voi olla mukana sekä perheitä että yksinäisiä ihmisiä.

Kuvio 9. Siirtolaisuus vuosina 1945–1998

Suomalaiset ovat olleet ahkeria muuttajia. 1900-luvulla lähtijöitä on ollut hieman päälle miljoona. Suomi ei ole koskaan houkutellut suuria määriä ulkomaalaisia ja toisen maailmansodan jälkeen noin puolesta miljoonasta maahanmuuttajasta suurin osa on ollut paluumuuttajia.

Suurimmat muuttoaalto koettiin vuosisadan vaihteessa ja 1920-luvun lopulle maastamuutto hidastui. Sodan jälkeisin suurin muuttoaalto koettiin 1969–70, kun yli 100 000 suomalaista muutti lähinnä Ruotsiin. Sen jälkeen maastamuuttajien määrä onkin pysytellyt alemmalla tasolla kuin aikaisemmin.

Sen sijaan maahanmuuton luonne muuttui 1990-luvulla. Kun aikaisemmin maahanmuuttajat olivat pääasiassa paluumuuttajia, niin 1990-luvulla maahanmuuttajista yhä useampi oli pakolainen tai inkeriläinen paluumuuttaja.

19. Uusimmat väestölaskennat

19.1. Vuoden 1970 väestölaskenta

Automaattisen tietojenkäsittelyn kehitys näkyi selvimmin jo vuoden 1970 väestölaskennan toteutuksessa. Väestön keskusrekisterin perustaminen mahdollisti esitetyjen tiedustelulomakkeiden käytön. Koska väestölaskenta suoritettiin henkikirjoituksen yhteydessä, käytettiin tiedustelussa samaa menetelmää kuin henkikirjoituksessa. Väestölaskennan tiedustelulomake lähetettiin ennakoon kaikille väestön keskusrekisteriin merkityille henkilöille, jotka oli merkitty rekisteriin läsnäoleviksi.

Vaikka tietojenkeruu ei täysin onnistunut esitetyjen lomakkeiden avulla, oli uudistus merkittävä. Ensimmäistä kertaa tilastojen laadinnassa käytettiin apuna koko väestön keskusrekisteriä. Vaikka tiedot jouduttiin kysymään tiedustelulomakkeella niin jo vuoden 1970 väestölaskennassa käytettiin apuna muutamia väestön keskusrekisterin tietoja hyödyksi tilastoja laadittaessa. Väestön keskusrekisteristä otettiin uskontokunta- ja syntymäkotikuntatieto suoraan ja liitettiin henkilötunnuksen avulla muihin henkilöä koskeviin tietoihin.

Aikaisempiin väestölaskentoihin verrattuna uusina tietoina tiedusteltiin henkilöiden pääasiallisen toimeentulon lähdettä, jolla tarkoitettiin esimerkiksi ansiotyötä, eläkettä tms. Henkilön sosiaaliaseman selvittämiseksi käytettiin väestölaskennassa sosioekonomisen aseman lisäksi erityistä sosiaaliasemaa kuvaavaa ryhmittelyä. Vuosikymmenen vaihteessa voimistunut siirtolaisuus Ruotsiin ja 1960-luvulla tapahtunut puutteellinen tilastointi olivat perusteenä sisällyttää väestölaskentaan Ruotsissa työssäoloa koskeva kysymys. Ammatissa toimivuuden ja työvoiman määrä tietyllä viikolla koskevien kysymysten lisäksi väestölaskentaan sisältyi otantatutkimus, jossa selvitettiin kohorttihelelmällisyyttä.

Väestölaskentaan sisältyi lisäksi vähemmistötutkimus, jolla pyrittiin selvittämään mustalaisten, saamelaisten ja ruotsinkielisten demografisia ominaisuuksia.

19.2. Vuoden 1975 asunto- ja elinkeinotutkimus

Erityisesti aluesuunnittelun tarpeita silmälläpitäen suoritettiin vuoden 1975 lopulla niin sanottu asunto- ja elinkeinotutkimus (AET), joka tietosisältönsä puolesta oli verrattavissa aikaisempaan väestölaskentaan. Jokaiseen huoneistoon lähetettiin tiedustelulomake, johon oli esipainettu huoneistossa asuvien henkilöiden nimet.

Asunto- ja elinkeinotutkimuksen perusväestöksi otettiin kuitenkin tilastollisen henkilörekisterin väestö. Rekisteristä saatiin suoraan ikä (syntymäaika), sukupuoli, siviilisääty, äidinkieli ja kansalaisuus. Perhe- ja ruokakuntatiedot, pääasiallista toimintaa kuvaavat tiedot, työpaikkatiedot sekä asuntoa koskevat tiedot kysyttiin lomakkeella. Lisäksi koulutusta koskeva tieto saatiin Tilastokeskuksen tutkintorekisteristä sekä tuloja koskevat tiedot verotusrekisteristä.

19.3. Vuoden 1980 väestölaskenta

Vuoden 1980 väestölaskenta toteutettiin samaan tapaan kuin aikaisemmat väestölaskennat, mutta laskenta-ajankohta poikkesi edellisistä ja oli 1.11.1980. Ehkä suurimpana erona vuoden 1970 väestölaskentaan voidaan pitää sitä, että enää ei väestölaskennan tarkoituksena ollut selvittää väestön määrää, vaan väestölaskentaa voidaan pitää enemmänkin yhteiskunnallisena tutkimuksena, jossa erilaisten sosioekonomisten tietojen lisäksi kerätään tietoja väestön asumisesta, rakennuksista ja kiinteistöistä.

Väestötietojen perustana käytetty väestön keskusrekisterin luotettavuus oli vuosien mittaan parantunut ja väestötietojen pohjaksi oli vuonna 1975 otettu väestön keskusrekisterissä olevat tiedot. Aikaisemmin väestötiedot pohjautuivat väestölaskentaan.

Vuoden 1980 väestölaskennassa käytettiin kyselylomakkeen lisäksi tietoja eri rekistereistä. Koulutusta koskevat tiedot saatiin Tilastokeskuksen tilastollisesta tutkintorekisteristä. Tulotiedot saatiin verotusrekisteristä ja erilaiset sosiaalietuuksien saajia koskevat tiedot Kansaneläkelaitoksen rekistereistä. Lisäksi väestön keskusrekisterin demografiset tiedot olivat keskeisiä väestölaskennan teknisessä toteuttamisessa, kuten lomakkeiden esitäytössä.

Lisäksi vuoden 1980 yhteydessä perustettiin rakennus- ja huoneistorekisteri.

19.4. Vuoden 1985 väestölaskenta

Vuoden 1985 väestölaskenta toteutettiin 17.11.1985 ja henkilöitä koskevien tietojen osalta se oli sisällöltään samanlainen kuin vuoden 1980 väestölaskenta. Väestölaskentalomake lähetettiin vastaanottajille postitse ja lomake myös palautettiin postitse. Täten vuonna 1985 ei ollut enää erillistä alueellista väestölaskentaorganisaatiota.

Vuoden 1985 väestölaskennasta ei enää laadittu monia tilastojulkaisuja, vaan suurin osa kuntatiedoista oli tilattavissa erikseen. Julkaisuihin liitettiin ainoastaan suppeita yleiskatsauksia Suomen kaikista kunnista.

Ehkä suurin sisällöllinen muutos tapahtui ammatissa toimivan väestön laskeutumisessa. Kun aikaisemmissa väestölaskennoissa työvoimaan kuuluvuus (ammatissa toimivuus) määräytyi vuoden aikaisen työhistorian mukaan, niin vuoden 1985 väestölaskennassa työvoimaan kuuluvuus määräytyi tietyn las-

kentaviikon perusteella. Näin väestölaskennassa otettiin käyttöön sama määritelmä kuin työvoimatutkimuksessa.

19.5. Vuosien 1990 ja 1995 väestölaskenta rekistereitä hyväksikäyttäen

1980-luvulla erilaiset hallinnolliset rekisterit olivat kehittyneet niin luotettaviksi, että niitä voitiin käyttää hyväksi väestölaskentaa toteutettaessa. Näin henkilöiden itsensä täyttämistä tiedustelulomakkeista voitiin luopua. Kun vuonna 1970 oli ensimmäistä kertaa käytetty väestörekisteristä saatavia uskontokunta- ja syntymäkotikuntatietoja hyväksi, oli seuraavissa väestölaskennoissa rekistereiden käyttöä lisätty.

Vuoden 1990 väestölaskenta toteutettiin pelkästään käyttämällä apuna erilaisia hallinnollisia rekistereitä. Väestön demografiset ominaisuudet kuten ikä, sukupuoli, siviilisääty ja asuinpaikka on ollut saatavissa väestön keskusrekisteristä jo sen perustamisesta alkaen, mutta sen sijaan henkilöiden taloudellista toimintaa kuvaavat tiedot on jouduttu aina vuoteen 1985 saakka kysymään henkilöltä itseltään. Tällaisia tietoja olivat pääasiallinen toiminta, ammattiasema, ammatti ja toimiala.

Vuoden 1990 väestölaskenta suoritettiin keräämällä tiedot muun muassa seuraavista rekistereistä: Väestötietojärjestelmä (ent. väestön keskusrekisteri), verohallinnon rekisterit, eläketurvakeskuksen työsuhderekisteri, valtiokonttorin ja kuntien eläkelaitosten työsuhderekisterit, Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteri, kansaneläkelaitoksen eläkerekisteri, eri opiskelijarekisterit, työministeriön työnhakijarekisteri, Tilastokeskuksen tutkintorekisteri ja pääesikunnan varusmiesrekisteri. Kaiken kaikkiaan käytettiin noin 30 eri hallinnollista rekisteriaineistoa.

Vuoden 1980 väestölaskennan kustannukset olivat nykyrahassa laskien noin 120 miljoonaa markkaa. Kun vuonna 1990 toteutettiin ensimmäinen pelkästään rekistereihin perustuva väestölaskenta, kustannukset olivat pudonneet noin kymmenesosaan vuoden 1980 kustannuksista.

Suomi oli toinen maa Tanskan jälkeen, joka käytti väestölaskennan toteuttamisessa pelkästään eri rekistereistä kerättyjä tietoja. Vuoden 1995 väestölaskenta toteutettiin samalla tavalla kuin vuoden 1990 väestölaskenta.

rekisteripohjainen väestölaskentaratkaisu on mahdollistanut myös sen, että lähes kaikki väestölaskentatiedot tuotetaan nykyään vuosittain.

20. Elinajantaulut (kuolleisuus- ja eloonjäämistaulut)

Kuolevuutta väestötutkimuksessa kuvataan usein kuolemanvaaraluvuilla sekä laskemalla elinajanodotteet tietyssä iässä. Näiden lukujen laskeminen tapahtuu kuolleisuus- ja eloonjäämistaulujen eli elinajantaulujen avulla. Tilastollinen päätoimisto aloitti elinajantaulujen laskemisen 1880-luvulta lähtien. Aluksi elinajantaulut laskettiin kymmenen vuoden jaksoille, mutta jaksosta 1941–45 viiden vuoden välein. Vuodesta 1971 alkaen on elinajantaulut laskettu myös kullekin vuodelle erikseen.

Koska varsinkin vanhemman väestön kuolevuuslukuihin sisältyi ennen 1950-lukua epätarkkuuksia, on 1990-luvun lopulla laskettu korjatut elinajantaulut aina väestötilaston laadinnan aloittamisesta alkaen vuodelta 1751. Vuosilta 1751–1880 taulut on laskettu kymmenvuotisjaksoina viisivuotisikaryhmittäin. Sen jälkeen julkaistut elinajantaulut on laskettu yksivuotisikaryhmittäin samoilta ajanjaksoilta kuin aiemmin julkaistut elinajantaulut.

21. Väestöennusteet

Tilastollinen päätoimisto julkaisi ensimmäisen koko maata koskevan väestöennusteen vuonna 1934. Tämän väestöennusteen laskemisessa oli käytetty hyväksi ikäryhmittäisiä hedelmällisyys- ja kuolevuuslukuja. Väestöennuste laskettiin kahtena vaihtoehtoislaskelmana, joissa kummassakin kuolevuuden oletettiin pysyvän tasolla, joka oli saatu tuloksena vuosien 1921–30 kuolleisuus- ja eloonjäämistauluista. Sen sijaan hedelmällisyydestä tehtiin kaksi laskelmaa, jossa toisessa syntyvien määrä pidettiin vakiona ja toisessa käytettiin apuna tuoreimpia hedelmällisyyslukuja.

Väestöennusteen tulokset herättivät aikanaan suurta huomiota, sillä molemmat laskelmat osoittivat, että väkiluku ei koskaan saavuta neljän miljoonan asukkaan, vaan alkaa 1970 luvulla aleta. Väestöennusteen laskelmat ulotuivat vuoteen 1980 saakka.

Väestöpoliittisen keskustelun viritessä kiihkeimmilleen, Tilastollinen päätoimisto julkaisi vuonna 1939 uuden väestöennusteen. Tulos myötäili edellistä ennustetta – tosin neljän miljoonan asukkaan raja rikottaisiin niukasti.

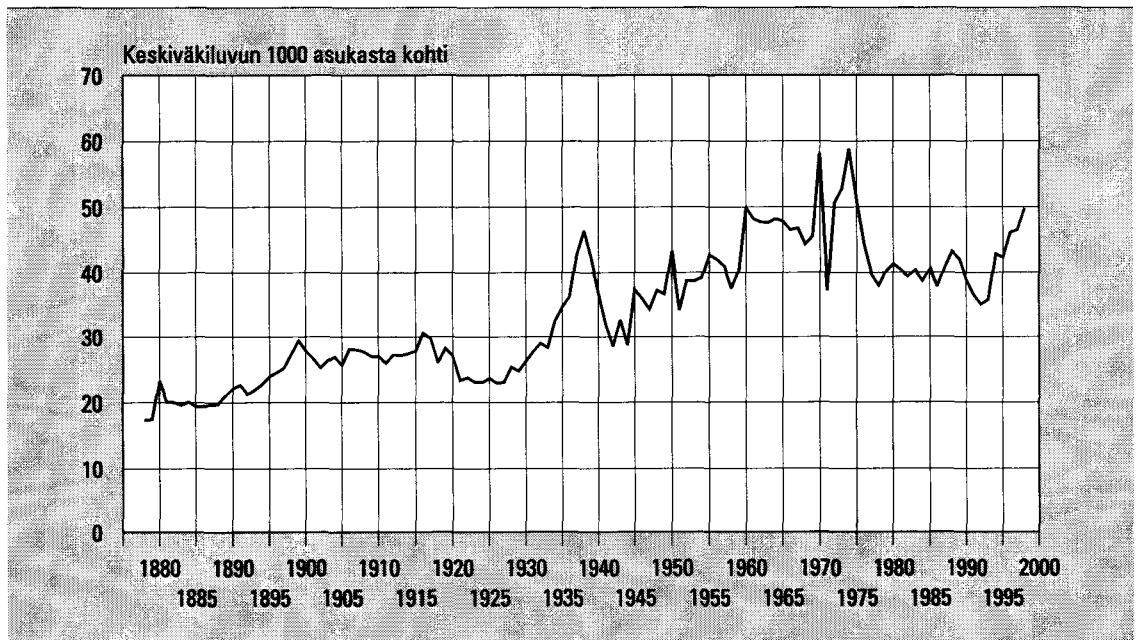
Vuonna 1949 julkaistu väestöennuste oli jo menetelmällisesti huomattavasti edeltäjiään monipuolisempi ja samaan julkaisuun koottiin väestönkehityksen menneestä kehityksestä ennen julkaisematonta aineistoa. Väestöennusteen laadintaan sisältyi myös vanhojen väkilukusarjojen korjaaminen ja julkaisuun sisällytettiin muun muassa vuosittaiset maassa asuvan väestön luvut, jotka oli korjattu läsnäolevan ja poissa olevan väestön sarjoista. Lisäksi julkaisuun sisältyi Helsingin yliopiston tilastotieteen professori Leo Törnqvistin kirjoittama luku väestöennustelaskelmien luotettavuudesta.

Vuoden 1953 tilastokomitea oli kiinnittänyt huomiota myös alueittaisten väestöennusteiden tarpeeseen suunnittelun ja päätöksenteon pohjana. Kesti kuitenkin vielä 1960-luvulle ennen kuin ensimmäinen alueittainen väestöennuste laskettiin. Tämä väestöennuste laskettiin vuonna 1964 silloisen tilastoaluejaon mukaan. Väestöennusteen lisäksi laskelma sisälsi myös ruokakuntaennusteen.

Valtakunnansuunnittelutoimisto oli vuonna 1959 tehnyt laskelman väestön ja työvoiman kehityksestä vuoteen 1970 saakka. Kun Tilastollinen päätoimisto julkaisi tilastoalueittaisen väestöennusteen, alkoi Valtakunnansuunnittelutoimisto laatia väestöennustetta kunnittain, joka perustui samoille oletuksille, joita käytettiin Tilastollisen päätoimiston alueellisessa väestö- ja ruokakuntaennusteessa.

Valtakunnansuunnittelutoimisto laski omat laskelmansa kahtena vaihtoehtoislaskelmana, joista toinen otti huomioon muuttoliikkeen ja toinen oli niin sanottu väestön kehityksen omavaraislaskelma, jossa otettiin huomioon ainoastaan syntyvyys ja kuolevuus. Väestöennuste julkaistiin vuonna 1964.

Kuvio 10. Kuntien välinen maassamuutto (o/oo) vuosina 1878–1998

Kuntien välinen maassamuutto on elinkeinorakenteen muuttumisen myötä lisääntynyt. Suurimmillaan maassamuutto oli 1970-luvulla, kun sodan jälkeen syntyneet suuret ikäluokat muuttivat. Tosin vuosien 1970–72 maassamuuttolukuihin sisältyy muuttoja, jotka todellisuudessa eivät ole tapahtuneet muuttovuonna. Väestörekisterin perustamisen yhteydessä löytyi runsaasti henkilöitä, joiden kotikunta ei ollut oikea. Nämä tiedot ilmoitettiin tilastoon muuttajina.

Vuonna 1974 maassamuutto oli korkeimmillaan ja aleni pysyen samalla tasolla aina 1990-luvun alkuun saakka ja on viime vuosina jälleen voimistunut, josta osasyynä on vuoden 1994 kotikuntalain vapaampi muutto-oikeus.

Valtakunnansuunnittelutoiston saatua laskelmansa valmiiksi, aloitettiin Tilastollisessa päätoimistossa suunnitella väestöennusteen laskemista kunnittain. Vuonna 1969 ilmestyikin ensimmäinen väestöennuste kunnittain ja se laadittiin kahtena vaihtoehtolaskelmana kuten aikaisemmin julkaistu Valtakunnansuunnittelutoimistonkin ennuste

Vuoden 1969 väestöennusteen jälkeen, Tilastokeskus on säännöllisesti laskenut ja julkaissut kunnittaisen väestöennusteen parin kolmen vuoden välein. Väestöennuste on laskettu kahtena laskelmana: muuttoliikelaskelmana ja omavaraislaskelmana. Laskelmat on tehty yksivuotisikäryhmittäin miehet ja

naiset erikseen ja väestöennuste on ulottunut aluksi vuoteen 2010 ja myöhemmin vuoteen 2030 saakka.

Vuonna 1983 Tilastokeskus julkaisi Suomen ruotsinkielisen väestön ennusteen. Väestöennuste laskettiin ainoastaan koko maalle ottamalla huomioon syntyvyys, kuolevuus, siirtolaisuus sekä kielimuutokset. Väestöennuste laskettiin vuosille 1980–2020.

22. Väestöselvitykset

22.1. Hedelmällisyystutkimukset

Vuoden 1920 kaupunkien väestölaskennan yhteydessä tiedusteltiin kaikilta naimisissa olevilta ja naimisissa olleilta naisilta heidän lastensa syntymäajat sekä avioliiton solmimis- ja purkautumisajat. Tutkimus keskittyi kuvaamaan aviollista hedelmällisyyttä ja tutkimustuloksia tulkittaessa on otettava huomioon, että tutkimus suoritettiin vain suurimmissa kaupungeissa. Tuloksia ei täten voi yleistää koskemaan koko maata, sillä kaupungeissa oli hedelmällisyys alhaisempaa kuin maaseudulla.

Vuoden 1950 väestölaskennan yhteydessä tiedusteltiin samaan tapaan aviollista hedelmällisyyttä ja pyrittiin selvittämään kohorttihedelmällisyyttä sekä lapsettomien avioliittojen määriä.

Vuoden 1970 väestölaskennan yhteydessä toistettiin hedelmällisyystutkimus edellisiä laajempaan. Tutkimus oli otos - 142000 15-64-vuotiaasta naista. Edellisiin tutkimuksiin verrattuna tällä tutkimuksella pyrittiin selvittämään kokonaishedelmällisyyttä eikä sitä rajattu koskemaan pelkästään aviollista hedelmällisyyttä. Erillisellä tutkimuslomakkeella tiedusteltiin avioliiton solmimis- ja purkautumispäivät sekä elävänä syntyneet lapset. Tutkimuslomakkeen täyttivät 5., 15. ja 25. päivinä syntyneet 15-64-vuotiaat naiset. Tutkimuksessa käytetyt henkilön sosio-ekonomiset tiedot yhdistettiin henkilötunnuksen avulla väestölaskennan muista tiedostoista.

Vuonna 1976 Tilastokeskus julkaisi tutkimuksen syntyvyyden kehityksestä ja alueellisista eroista Suomessa. Tähän tutkimukseen sisältyi myös tarkastelu hedelmällisyydestä sosio-ekonomisen aseman ja tulojen mukaan.

1980-luvun lopulla alettiin suunnitella laajaa hedelmällisyyden kehitystä ja perheellistymistä koskevaa tutkimusta. Tutkimuksella oli tarkoitus selvittää hedelmällisyyteen ja perheellistymiseen liittyvät elämäntapahtumahistoriat. Tähän tavoitteeseen pääsemiseksi selvittiin elämäntapahtumat lapsuudenkodista lähtien. Elämäntapahtumahistoriat liittyivät muuttoon lapsuudenkodista, parisuhteen solmimiseen, lasten syntymiseen, lastenhoidon järjestämiseen, koulutukseen, työssäkäyntiin, asumiseen ja ehkäisyvälineiden käyttöön. Lisäksi tutkimuksessa selvitettiin lastenhankinnan päätöksentekoa sekä erilaisia asenteita, jotka liittyivät lastenhankintaan. Tutkimuksen laajuutta kuvaa se, että tiedustelulomakkeella oli 192 kysymystä.

Tutkimus suoritettiin kahdessa osassa. Vuonna 1989 haastateltiin 4000 naista ja vuonna 1992 1600 miestä. Tutkimus oli osa YK:n Euroopan talouskomission (ECE:n) organisoimaa tutkimusprojektia, johon aineistoa kerättiin 24 maasta.

22.2. Muuttoliiketutkimukset

Siirtolaisuuden kasvaessa 1960- ja 1970-luvun taitteessa Tilastokeskuksessa laadittiin kaksi tutkimusta, joista toinen käsitteli maassamuuttoa ja pohjoismaista siirtolaisuutta sekä toinen Ruotsissa vuosina 1946–1970 ansiotyössä ollutta suomalaisväestöä.

Vuonna 1978 Tilastokeskus julkaisi maassamuuttoa ja Suomen ja Ruotsin välistä muuttoliikettä vuosina 1950–1975 kuvaavan demografisen selvityksen, johon oli kerätty myös muuttajien sosio-ekonomista taustaa kuvaavia tietoja kuten ammatti, elinkeino, koulutus, sosiaaliasema ja ansiotulot. Sosio-ekonomiset muuttajat yhdistettiin henkilötunnuksen avulla muuttoliikeaineistoon ja näin saatiin laaja tutkimusaineisto.

1970-luvun lopulla Tilastokeskus käynnisti laajan muuttoliiketutkimuksen, jonka tarkoituksena oli erityisesti selvittää muuttoon johtaneita syitä. Tutkimus toteutettiin haastattelututkimuksena ja se jakautui kahteen osaan siten että toisen osan muodostivat yli 15-vuotiaat henkilöt, jotka olivat muuttaneet (1800) ja toisen osan yli 15-vuotiaat henkilöt, jotka eivät olleet muuttaneet (1100).

Tämän selvityksen jatkona ilmestyi vuonna 1985 muuttoliikettä vuosina 1975–1982 kuvaava selvitys, joka keskittyi pelkästään kuvaamaan muuttajien demografisia ominaisuuksia kuten ikä, sukupuoli ja asuinkunta. Tämä selvitys oli jatkoa vuonna 1978 valmistuneelle selvitykselle.

22.3. Kuolevuustutkimukset

Tilastokeskus oli julkaissut jo useita vuosia kuolemansyytilastoa muun muassa kuolleen ammatin mukaan. Usein tiedot osoittautuivat epäluotettaviksi, sillä ei tiedetty oliko väestörekisterissä ollut henkilön viimeinen ammatti vai joku aikaisemmista ammateista. Kuitenkin kiinnostus erilaisten sosio-ekonomisten tekijöiden vaikutuksesta kuolevuuteen oli kasvanut.

Henkilötunnuksen mukaanotto tilastojen perusaineistoihin mahdollisti eri tiedostojen yhdistelyn. Ensimmäinen laaja tilastoaineistojen yhdistely tapahtui kun vuoden 1970 väestölaskenta-aineistosta yhdistettiin erilaisia sosio-ekonomista asemaa kuvaavia muuttujia vuosien 1971–75 kuolemansyyaineistoon. Tämän aineiston avulla voitiin tutkia kuolevuutta sosio-ekonomisten muuttujien avulla.

Tilastokeskus julkaisi vuonna 1979 ammatin ja kuolevuuden välisiä suhteita käsittelevän tutkimuksen vuosilta 1971–75. Tämä tutkimus uudistettiin vuonna 1986, jolloin julkaistiin vuosia 1971–80 käsittelevä aineisto. Näistä tutkimuksista käytetään nimitystä EKS70 ja EKS75 eli elinolot ja kuolemansyy-tutkimukset.

Samalla kun Tilastokeskuksessa laadittiin omat kuolevuustutkimukset, laadittiin tutkimusaineistot Helsingin yliopiston väestötieteen tutkijoille. He

olivat jo alusta alkaen suunnittelemassa tutkimusaineiston sisältöä. Tästä tutkimusaineistosta onkin muodostunut laaja kokonaisuus, joka käsittää tällä hetkellä tutkimusaineiston vuosille 1971–95. Tässä aineistossa on väestölaskentojen 1970, 1975, 1980, 1985 ja 1990 sosio-ekonomiset muuttujat yhdistetty seuraavan viisivuotiskauden kuolemansyysaineistoon.

Tilastokeskus julkaisi ja osittain osallistui sosioekonomisia kuolleisuuseroja selvittäviin tutkimuksiin ajanjaksoilta 1971–85 ja 1981–90. Molemmissa tutkimuksissa oli perusaineistoina edellä kuvattu EKS-aineisto. Tutkimukset jatkuivat vielä 1990-luvun lopulla, jolloin vuonna 1995 ilmestyi tutkimus Lama ja ennenaikainen kuolleisuus.

Monet Tilastokeskuksen vuoden 1970 jälkeen laaditut väestötutkimukset perusteltiin väestöennusteiden laadintaan tarvittavien olettamusten tarpeella. Vuonna 1976 julkaistiin selvitys kuolevuuden jakautumisesta kuolemansyiden mukaan vuosina 1952–72 ja vuonna 1980 julkaistiin kohorttikuolleisuus-tutkimus, jonka perusaineisto ulottui aina vuoteen 1851.

Tämän jälkeen julkaistiin vuonna 1986 imeväiskuolevuuden alueellisia eroja koskeva selvitys vuosilta 1871–1983 sekä vanhusväestön kuolevuutta koskeva selvitys, joka käsitteli ajanjaksoa 1800-luvun loppupuolelta ja 1900-luvun alkupuolelle.

22.4. Muut

Henkilötunnuksen käyttöönotto väestölaskennoissa mahdollisti eri väestölaskentojen tietojen vertaamisen yksilötasolla. Ensimmäiset tällaiset tutkimukset käsittelivät ammatillista liikkuvuutta eli tarkasteltiin, miten ihmiset vaihtavat ammattia.

Ensimmäinen ammatillista liikkuvuutta käsittelevä tutkimus valmistui vuonna 1983 ja siinä tarkasteltiin ammatin vaihtumista vuosina 1970–75. Toinen tutkimus valmistui vuonna 1989 ja siinä tarkasteluvuodet olivat vuodet 1975, 1980 ja 1985.

Vuonna 1996 laadittiin perheaineistosta selvitys, jossa tarkasteltiin perheiden muodostumista ja hajoamista. Vuosien 1995 ja 1996 perheaineistojä hyödyntämällä selvitettiin avio- ja avoparien yhteen ja erilleen muuttoa.

23. Väestölaskentojen pitkittäistiedosto 1970–1995

Vuosien 1970–1995 väestölaskennoista on muodostettu pitkittäistiedosto, jossa henkilöitä seurataan yksilötasolla kaikkina väestölaskentavuosina. Samalla on eri väestölaskennoissa käytettäviä käsitteitä ja luokituksia yhtenäistetty, jotta tietojen vertaaminen eri ajankohdilta olisi helpompaa.

Väestölaskentojen pitkittäistiedosto sisältää henkilön demografisten perustietojen – ikä, sukupuoli, siviilisääty, asuinkunta – lisäksi muun muassa koulutusta, sosioekonomista asemaa, ammattia, pääasiallista toimintaa, tuloja, asutokunnan kokoa ja asumista koskevaa tietoa. Lisäksi aineistoon sisältyy henkilöiden asunto- ja perhekoodit, joten asutokuntien ja perheiden henkilö- ja rakennetta ja muutoksia voidaan tutkia pitkittäistiedoston avulla joka viides vuosi.

Edellä kuvatun pitkittäistiedoston lisäksi on laadittu toinen pitkittäistiedosto, jossa vuoden 1950 väestölaskennasta on otettu 10 prosentin otos ja näitä henkilöitä on seurattu myöhemmin väestölaskentavuosina.

Liite 1

Väkiluku, syntyneet, kuolleet, solmitut avioliitot, avioerot, luonnollinen väestönkasvu, väestönkasvu ja kuntien välinen muuttoliike vuosina 1749–1998

Vuosi	Väkiluku 31.12.	Syntyneet	Kuolleet	Solmitut avioliitot	Avioerot	Luonnolli- nen väestön- kasvu	Väestön- kasvu**)	Kuntien välinen maassa- muutto	Vuosi
1749	410 400	16 700	11 600	3 900	..	5 100	1749
1750	421 537	17 800	11 300	4 700	..	6 500	11 537	..	1750
1751	429 912	18 850	10 475	4 619	..	8 375	8 375	..	1751
1752	437 633	19 395	11 400	4 363	..	7 995	7 721	..	1752
1753	445 327	19 472	11 502	4 196	..	7 970	7 694	..	1753
1754	450 141	20 786	15 696	4 421	..	5 090	4 814	..	1754
1755	457 838	21 273	13 928	4 268	..	7 345	7 697	..	1755
1756	462 562	21 097	16 724	3 931	..	4 373	4 724	..	1756
1757	470 891	20 203	12 225	3 721	..	7 978	8 329	..	1757
1758	476 011	20 037	13 960	4 211	..	6 077	5 120	..	1758
1759	482 910	21 356	13 500	4 719	..	7 856	6 899	..	1759
1760	491 067	22 718	13 602	4 788	..	9 116	8 157	..	1760
1761	501 433	22751	14 047	4 168	..	8 704	10 366	..	1761
1762	509 020	20894	14 971	4 038	..	5 923	7 587	..	1762
1763	511 692	21921	20 913	4 077	..	1 008	2 672	..	1763
1764	518 261	23540	17 035	4 286	..	6 505	6 569	..	1764
1765	525 219	22365	15 472	4 221	..	6 893	6 958	..	1765
1766	532 091	21 952	15 144	4 130	..	6 808	6 872	..	1766
1767	537 754	21 787	15 578	4 165	..	6 209	5 663	..	1767
1768	546 503	23 266	13 971	4 822	..	9 295	8 749	..	1768
1769	553 703	23 304	15 557	4 632	..	7 747	7 200	..	1769
1770	560 984	22 803	16 824	4 057	..	5 979	7 281	..	1770
1771	569 010	21 472	14 750	4 264	..	6 722	8 026	..	1771
1772	578 145	21 550	13 719	4 416	..	7 831	9 135	..	1772
1773	588 437	22 094	12 566	4 978	..	9 528	10 292	..	1773
1774	600 391	23 942	12 752	5 498	..	11 190	11 954	..	1774
1775	610 145	24 463	15 473	5 200	..	8 990	9 754	..	1775
1776	616 448	23 924	18 721	5 212	..	5 203	6 303	..	1776
1777	622 585	24 832	19 795	5 463	..	5 037	6 137	..	1777
1778	634 804	26 816	15 698	6 153	..	11 118	12 219	..	1778
1779	649 569	27 759	14 095	5 810	..	13 664	14 765	..	1779
1780	663 887	27 095	13 879	5 356	..	13 216	14 318	..	1780
1781	665 908	25 091	17 627	5 041	..	7 464	2 021	..	1781
1782	671 580	27 926	16 809	5 597	..	11 117	5 672	..	1782
1783	672 077	26 890	20 948	5 444	..	5 942	497	..	1783

Jatkuu

Vuosi	Väkiluku 31.12.	Syntyneet	Kuolleet	Solmitut avioliitot	Avioerot	Luonnolli- nen väestön- kasvu	Väestön- kasvu**)	Kuntien välinen maassa- muutto	Vuosi
1784	678 364	28 842	17 110	5 435	..	11 732	6 287	..	1784
1785	679 396	27 039	20 562	5 298	..	6 477	1 032	..	1785
1786	690 010	27 326	18 035	4 820	..	9 291	10 614	..	1786
1787	702 963	28 116	16 485	5 344	..	11 631	12 953	..	1787
1788	706 270	25 439	23 454	4 725	..	1 985	3 307	..	1788
1789	705 088	24 153	26 658	5 336	..	-2 505	-1 182	..	1789
1790	705 623	26 107	26 895	6 630	..	-788	535	..	1790
1791	706 566	25 426	28 856	8 288	..	-3430	943	..	1791
1792	723 269	30 201	17 871	8031	..	12 330	16 703	..	1792
1793	741 003	32 076	18 715	7 128	..	13 361	17 734	..	1793
1794	752 372	30 893	23 898	6 927	..	6 995	11 369	..	1794
1795	770 831	32 082	17 997	6 029	..	14 085	18 459	..	1795
1796	783 526	30 887	18 195	6 492	..	12 692	12 695	..	1796
1797	800 141	32 632	16 020	6 497	..	16 612	16 615	..	1797
1798	813 526	31 172	17 791	6 129	..	13 381	13 385	..	1798
1799	822 603	31 684	22 610	6 314	..	9 074	9 077	..	1799
1800	832 659	31 139	21 086	6 804	..	10 053	10 056	..	1800
1801	848 906	33 297	18 321	6 622	..	14 976	16 247	..	1801
1802	864 695	33 650	19 132	6 282	..	14 518	15 789	..	1802
1803	86 8186	30 871	28 652	6647	..	2 219	3 491	..	1803
1804	881 763	34 216	21 911	6922	..	12 305	13 577	..	1804
1805	898 364	34 200	18 872	7144	..	15 328	16 601	..	1805
1806	905 607	32 191	19 765	6 888	..	12 426	7 243	..	1806
1807	906 787	32 787	26 424	5 946	..	6 363	1 180	..	1807
1808	874 772	27 110	53 942	4 461	..	-26 832	-32 015	..	1808
1809	854 785	24 917	51 531	7 606	..	-26 614	-19 987	..	1809
1810	863 301	34 831	21 132	10 100	..	13 699	8 516	..	1810
1811	1 053 374	31 542	26 666	7 903	..	4 876	190 073	..	1811
1812	1 069 261	41 236	25 548	8 571	..	15 688	15 887	..	1812
1813	1 078 332	38 175	29 303	8 055	..	8 872	9 071	..	1813
1814	1 083 230	39 703	35 004	8 935	..	4 699	4 898	..	1814
1815	1 095 957	40 898	28 370	9 516	..	12 528	12 727	..	1815
1816	1 114 705	42 863	25 829	9 817	..	17 034	18 748	..	1816
1817	1 133 326	43 863	26 956	9 660	..	16 907	18 621	..	1817
1818	1 150 654	43 918	28 304	9 808	..	15 614	17 328	..	1818
1819	1 162 648	41 747	31 468	8 817	..	10 279	11 994	..	1819
1820	1 177 546	42 789	29 606	10 894	..	13 183	14 898	..	1820
1821	1 199 918	49 165	27 241	11 240	..	21 924	22 372	..	1821

Vuosi	Väkiluku 31.12.	Syntyneet	Kuolleet	Solmitut avioliitot	Avioerot	Luonnolli- nen väestön- kasvu	Väestön- kasvu**)	Kuntien välinen maassa- muutto	Vuosi
1822	1 209 729	42 898	33 535	9 809	..	9 363	9 811	..	1822
1823	1 229 768	49 168	29 578	10 764	..	19 590	20 039	..	1823
1824	1 243 201	46 726	33 742	10 684	..	12 984	13 433	..	1824
1825	1 259 151	48 120	32 619	10 221	..	15 501	15 950	..	1825
1826	1 274 744	47 675	31 934	10 460	..	15 741	15 593	..	1826
1827	1 294 132	47 142	27 606	11 653	..	19 536	19 388	..	1827
1828	1 315 779	51 261	29 466	11 776	..	21 795	21 647	..	1828
1829	1 332 028	51 202	34 804	10 937	..	16 398	16 249	..	1829
1830	1 372 077	48 964	33 968	10 172	..	14 996	40 049	..	1830
1831	1 381 901	48 531	39 312	11 852	..	9 219	9 824	..	1831
1832	1 383 465	47 696	46 737	8 926	..	959	1 564	..	1832
1833	1 361 824	41 492	63 738	9 318	..	-22 246	-21 641	..	1833
1834	1 379 842	50 238	32 825	10 428	..	17 413	18 018	..	1834
1835	1 393 727	47 525	34 245	9 656	..	13 280	13 885	..	1835
1836	1 392 367	43 290	44 397	9 001	..	-1 107	-1 360	..	1836
1837	1 39 6640	44 080	39 553	10 145	..	4 527	4 273	..	1837
1838	1 409 445	44 652	31 593	9 985	..	13 059	12 805	..	1838
1839	1 427 804	47 804	29 190	10 873	..	18 614	18 359	..	1839
1840	1 445 626	49 794	31 717	11 131	..	18 077	17 822	..	1840
1841	1 463 071	49 440	32 550	11 616	..	16 890	17 445	..	1841
1842	1 486 136	54 806	32 296	12 193	..	22 510	23 065	..	1842
1843	1 507 010	53 597	33 278	12 040	..	20 319	20 874	..	1843
1844	1 527 543	53 124	33 147	12 338	..	19 977	20 533	..	1844
1845	1 547 724	54 884	35 259	11 668	..	19 625	20 181	..	1845
1846	1 561 050	51 604	38 984	11 438	..	12 620	13 326	..	1846
1847	1 578 436	53 211	36 531	12 650	..	16 680	17 386	..	1847
1848	1 599 279	58 021	37 885	14 718	..	20 136	20 843	..	1848
1849	1 620 851	60 320	39 456	13 892	..	20 864	21 572	..	1849
1850	1 636 915	58 269	42 913	13 147	..	15 356	16 064	..	1850
1851	1 657 610	62955	39 107	13 723	..	23 848	20 695	..	1851
1852	1 662 790	58069	49 736	11 990	..	8 333	5 180	..	1852
1853	1 669 191	58398	48 844	12 265	..	9 554	6 401	..	1853
1854	1 685 488	62949	43 498	13 008	..	19 451	16 297	..	1854
1855	1 688 705	60370	53 998	13 301	..	6 372	3 217	..	1855
1856	1 693 283	61319	57 438	13433	..	3 881	4 578	..	1856
1857	1 694 447	55610	55 143	11995	..	467	1 164	..	1857
1858	1 706 774	62070	50 440	13104	..	11 630	12 327	..	1858
1859	1 725 957	61454	42 969	13759	..	18 485	19 183	..	1859

Jatkuu

Vuosi	Väkiluku 31.12.	Syntyneet	Kuolleet	Solmitut avioliitot	Avioerot	Luonnolli- nen väestön- kasvu	Väestön- kasvu**)	Kuntien välinen maassa- muutto	Vuosi
1860	1 746 725	63183	43 113	15516	..	20 070	20 768	..	1860
1861	1 770 643	66 534	41 845	15 067	..	24 689	23 918	..	1861
1862	1 786 194	66 328	50 005	14 103	..	16 323	15 551	..	1862
1863	1 797 421	64 983	52 984	13 205	..	11 999	11 227	..	1863
1864	1 826 981	71 307	40 975	14 065	..	30 332	29 560	..	1864
1865	1 843 245	62 780	45 743	12 824	..	17 037	16 264	..	1865
1866	1 837 506	58 853	61894	11 140	..	-3 041	-5 739	..	1866
1867	1 824 198	59 164	69 774	11 729	..	-10 610	-13 308	..	1867
1868	1 727 538	43 757	137 720	10 121	..	-93 963	-96 660	..	1868
1869	1 739 560	58 395	43 675	17 238	..	14 720	12 022	..	1869
1870	1 768 769	63 748	31 841	17 917	..	31 907	29 209	..	1870
1871	1 803 845	66 567	31 958	17 318	..	34 609	35 076	..	1871
1872	1 834 611	66 189	35 889	15 796	..	30 300	30 766	..	1872
1873	1 859 976	68 422	43 525	15 634	..	24 897	25 365	..	1873
1874	1 886 117	70 898	45 225	16 852	..	25 673	26 141	..	1874
1875	1 912 647	69 521	43 458	15 940	..	26 063	26 530	..	1875
1876	1 942 656	70 759	42 151	15 807	..	28 608	30 009	..	1876
1877	1 971 431	74 831	47 458	16 116	..	27 373	28 775	..	1877
1878	1 994 573	70 275	47 739	15 261	64	22 536	23 142	34 448	1878
1879	2 032 669	76 150	39 468	14 987	52	36682	38 096	35 311	1879
1880	2 060 782	74 784	48 857	15 846	50	25 927	28 113	47 409	1880
1881	2 082 643	72 436	51 744	14 283	28	20 692	21 861	41 626	1881
1882	2 113 302	76 053	46 821	15 928	30	29 232	30 659	42 041	1882
1883	2 146 395	76 378	44 291	16 546	34	32087	33 093	41 744	1883
1884	2 180 547	78 147	45 204	16 585	30	32 943	34 152	43 471	1884
1885	2 208 518	75 129	48 261	15 978	63	26 868	27 971	42 523	1885
1886	2 238 572	78 576	49 514	16 248	62	29 062	30 054	43 097	1886
1887	2 278 140	81 724	42 875	17 179	64	38 849	39 568	44 483	1887
1888	2 314 179	80 172	45 417	16 748	65	34 755	36 039	45 163	1888
1889	2 347 702	77 881	45 679	16 099	82	32202	33 523	48 843	1889
1890	2 380 140	77 860	46 479	16 885	91	31 381	32 438	52 272	1890
1891***)	2 408 300	82 128	50 715	16 572	77	31 413	28 160	54 085	1891
1892	2 422 500	76 433	57486	14 825	96	18 947	14 200	51 138	1892
1893	2 4367 00	73 030	51 002	14 095	72	22 028	14 200	53 121	1893
1894	2 4657 00	76 206	47 467	16 113	81	28 739	29 000	55 733	1894
1895	2 499 900	81 783	44 482	18 256	92	37 301	34 200	59 240	1895
1896	2 530 900	81 656	47 061	19 189	112	34 595	31 000	61 515	1896
1897	2 567 500	82 330	45 233	19 913	108	37 097	36 600	643 48	1897

Vuosi	Väkiluku 31.12.	Syntyneet	Kuolleet	Solmitut avioliitot	Avioerot	Luonnolli- nen väestön- kasvu	Väestön- kasvu**)	Kuntien välinen maassa- muutto	Vuosi
1898	2 610 300	89 106	45 751	20 611	142	43 355	42 800	70 789	1898
1899	2 635 300	88 358	53 042	19 539	124	35 316	25 000	77 074	1899
1900	2 655 900	86 339	57 915	18 295	121	28 424	20 600	73 556	1900
1901	2 678 500	88 637	56 223	18 535	105	32 414	22 600	70 969	1901
1902	2 693 900	87 082	50 999	17 508	114	36 083	15 400	67 630	1902
1903	2 717 100	85 120	49 992	17 654	119	35 128	23 200	71 068	1903
1904	2 751 900	90 253	50 227	18 646	129	40 026	34 800	73 512	1904
1905	2 773 000	87 841	52 773	18 632	153	35 068	21 100	70 770	1905
1906	2 803 700	91 401	50 857	19 937	141	40 544	30 700	78 481	1906
1907	2 838 700	92 457	53 028	20 266	126	39 429	35 000	79 037	1907
1908	2 883 000	92 146	55 305	20 091	173	36 841	44 300	79 113	1908
1909	2 914 800	95 005	50 577	19 418	204	44 428	31 800	78 248	1909
1910	2 943 400	92 984	51 007	18 781	184	41 977	28 600	79 009	1910
1911	2 980 000	91 238	51 648	18 735	258	39 590	36 600	76 787	1911
1912	3 015 500	92 275	51 645	18 653	265	40 630	35 500	81 631	1912
1913	3 035 800	87 250	51 876	18 923	273	35 374	20 300	81 962	1913
1914	3 069 500	87 577	50 690	18 381	294	36 887	33 700	83 699	1914
1915	3 096 300	83 306	52 205	17 785	333	31 101	26 800	85 690	1915
1916	3 114 200	79 653	54 577	19 297	363	25 076	179 00	94 966	1916
1917	3 134 300	81 046	58 863	20 004	368	22 183	20 100	92 870	1917
1918	3 115 300	79 494	95 102	15 008	219	-15 608	-19 000	81 115	1918
1919	3 118 000	63 896	62 932	18 831	441	964	2 700	87 870	1919
1920	3 147 600	84 714	53 304	23 604	517	31 410	29 600	84 519	1920
1921	3 193 200	82 165	47 361	23 719	466	34 804	45 600	73 842	1921
1922	3 227 800	80 140	49 180	23 524	510	30 960	34 600	76 144	1922
1923	3 258 600	81 961	47 556	23 634	608	344 05	30 800	74 724	1923
1924	3 286 200	78 057	53 442	22 048	578	24 615	27 600	75 136	1924
1925	3 322 100	78 260	47 493	22 103	626	30 767	35 900	77 983	1925
1926	3 355 200	76 875	47 526	22 695	670	29 349	33 100	76 363	1926
1927	3 380 600	75 611	51 727	24 105	672	23 884	25 400	77 513	1927
1928	3 412 100	77 523	48 713	25 520	734	28 810	31 500	85 807	1928
1929	3 435 300	76 011	54 489	25 060	855	21 522	23 200	84 533	1929
1930	3 462 700	75 236	48 240	24 841	1 108	26 996	27 400	90 440	1930
1931	3 489 600	71 866	48 968	23 836	1 203	22 898	26 900	*313 505	1931
1932	3 51 6000	69 352	46 700	23 029	1 107	22 652	26 400	101 720	1932
1933	3 536 600	65 047	47 960	24 472	1 177	17 087	20 600	99 810	1933
1934	3 561 600	67 713	46 318	27 505	1 298	21 395	25 000	115 444	1934
1935	3 589 600	69 942	45 370	28 758	1 517	24 572	28 000	123 615	1935

Vuosi	Väkiluku 31.12.	Syntyneet	Kuolleet	Solmitut avioliitot	Avioerot	Luonnolli- nen väestön- kasvu	Väestön- kasvu**)	Kuntien välinen maassa- muutto	Vuosi
1936	3 612 400	68 895	49 124	29 841	1 435	19 771	22 800	130 812	1936
1937	3 640 200	72 319	46 466	32 464	1 627	25 853	27 800	154 982	1937
1938	3 672 100	76 695	46 930	33 609	1 797	29 765	31 900	169 713	1938
1939	3 699 700	78 164	52 614	30 614	1 433	25 550	27 600	155 273	1939
1940	3 695 600	65 849	71 846	30 778	1 325	-5 997	-4 100	*136 601	1940
1941	3 707 800	89 565	73 334	376 62	1 580	16 231	12 200	118 285	1941
1942	3 708 800	61 672	56 141	26 891	1 954	5 531	1 000	105 828	1942
1943	3 732 500	76 112	49 634	31 954	3 166	26 478	23 700	121 790	1943
1944	3 737 100	79 446	70 570	31 535	3 246	8 876	4 600	107 202	1944
1945	3 778 900	95 758	49 046	44 380	5 605	46 712	41 800	140 710	1945
1946	3 833 100	106 075	44 748	49 743	5 164	61 327	54 200	136 929	1946
1947	3 885 300	108 168	46 053	43 518	4 944	62 115	52 200	132 488	1947
1948	3 937 800	107 759	43 668	38 977	4 170	64 091	52 500	145 919	1948
1949	3 988 000	103 515	44 501	34 806	3 693	59 014	50 200	145 471	1949
1950	4 029 803	98 065	40 681	34205	3 687	57 384	41 803	173 163	1950
1951	4 064 727	93 063	40 386	322 06	3 602	52 677	34 924	138 350	1951
1952	4 116 228	94 314	39 024	32 414	3 481	55 290	51 501	158 583	1952
1953	4 162 609	90 866	39 925	31 807	3442	50 941	46 381	160 019	1953
1954	4 211 191	89 845	37 988	32 599	3 492	51 857	48 582	164 257	1954
1955	4 258 571	89 740	39 573	32 640	3 611	50 167	47380	180 764	1955
1956	4 304 832	88 896	38 713	33 004	3 674	50 183	46 261	179 934	1956
1957	4 343 190	86 985	40 741	31 333	3 522	46 244	38 358	177 204	1957
1958	4 376 314	81 148	3 8833	31360	3 662	4 2315	33 124	163 909	1958
1959	4 413 046	83 253	38 827	31712	3 697	44 426	36 732	176 783	1959
1960	4 446 222	82 129	39 797	32834	3 655	42 332	33 176	221 177	1960
1961	4 475 787	81 996	40 616	34 222	3 931	41 380	29 565	214 919	1961
1962	4 507 098	81 454	42 889	34 251	4 004	38 565	31 311	214 041	1962
1963	4 539 519	82 251	42 010	3 3361	4 188	40 241	32 421	215 137	1963
1964	4 557 567	80 428	42 512	34 520	4 458	37 916	18 048	219 378	1964
1965	4 569 896	77 885	44 473	36 214	4 594	33 412	12 329	218 320	1965
1966	4 591 842	77 697	43 548	38 252	4 856	34 149	21946	212 787	1966
1967	4 619 645	77 289	43 790	41 273	5 209	33 499	27 803	21 5596	1967
1968	4 633 292	73 654	45 013	40 251	5 416	28 641	13 647	204 791	1968
1969	4 614 277	67 450	45 966	40 910	5 895	21 484	-19 015	210 580	1969
1970	4 598 336	64 559	44 119	40 730	6 044	20 440	-15 941	*267 744	1970
1971	4 625 912	61 067	45 876	37 925	7 175	15 191	27 576	*17 1434	1971
1972	4 653 401	58 864	43 958	35 467	8 254	14 906	27 489	23 4818	1972
1973	4 678 761	56 787	43 410	34 883	8 831	13 377	25 360	246168	1973

Vuosi	Väkiluku 31.12.	Syntyneet	Kuolleet	Solmitut avioliitot	Avioerot	Luonnolli- nen väestön- kasvu	Väestön- kasvu**)	Kuntien välinen maassa- muutto	Vuosi
1974	4 702 387	62 472	44 676	34 533	10 019	17 796	23 626	276034	1974
1975	4 720 492	65 719	43 828	31 547	9 358	21 891	18 105	239599	1975
1976	4 730 836	66 846	44 786	32 004	10 125	2 2060	10 344	208 946	1976
1977	4 746 967	65 659	44 065	30 966	10 107	21 594	16 131	188 687	1977
1978	4 758 088	63 983	43 692	29 760	10 369	20 291	11 121	180 804	1978
1979	4 771 292	63 428	43 738	29 277	10 191	19 690	13 204	191 774	1979
1980	4 787 778	63 064	44 398	29 388	9 464	18 666	16 486	197 626	1980
1981	4 812 150	63 469	44 404	30 100	9 497	19 065	24 372	193 847	1981
1982	4 841 715	66 106	43 408	30 459	9 705	22 698	29 565	190 419	1982
1983	4 869 858	66 892	45 388	29 474	9 770	21 504	28 143	196 070	1983
1984	4 893 748	65 076	45 098	28 550	9 652	19 978	23 890	189 159	1984
1985	4 910 664	62 796	48 198	25 751	9 064	14 598	16 916	198 910	1985
1986	4 925 644	60 632	47 135	25 820	9 742	13 497	14 980	186 244	1986
1987	4 938 602	59 827	47 949	26 259	10 110	11 878	12 958	201 306	1987
1988	4 954 359	63 316	49 063	25 933	12 146	14 253	15 757	213 510	1988
1989	4 974 383	63 348	49 110	24 569	14 365	14 238	20 024	208 639	1989
1990	4 998 478	65 549	50 058	24 997	13 127	15 491	24 095	193 845	1990
1991	5 029 002	65 395	49 294	24 732	12 820	16 101	30 524	183 479	1991
1992	5 054 982	66 731	49 844	23 560	12 949	16 887	25 980	177 150	1992
1993	5 077 912	64 826	50 988	24 660	12 753	13 838	22 930	181 333	1993
1994	5 098 754	65 231	48 000	24 898	13 751	17 231	20 842	217 776	1994
1995	5 116 826	63 067	49 280	23 737	14 025	13787	18 072	215 971	1995
1996	5 132 320	60 723	49 167	24 464	13 795	11 556	16 168	236 460	1996
1997	5 147 349	59 329	49 108	23 444	13 507	10 221	14355	239 115	1997
1998	5 159 646	57 108	49 262	24 023	13 848	7 846	12586	256 090	1998

*) Korjaamaton luku tai käsitemuutos

**) Väestönkasvu on laskettu väkilukujen erotuksena, joten siihen sisältyy siirtolaisuus (+/-) ja väkiluvun korjaukset

***) Vuosien 1891–1949 luvut perustuvat vuonna 1949 korjattuun maassa asuvan väestön lukumäärätietoon

Liite 2

Syntyvyys, kuolevuus, avioituvuus, eronneisuus, muuttoalttius, luonnollinen väestönkasvu ja väestönkasvu vuosina 1749–1998

Vuosi	Yleinen synty- vyysluku	Yleinen kuole- vuusluku	Yleinen avioitu- vuusluku	Yleinen eronnei- suusluku	Muutto- alttius	Kokonais- hedelmäl- lisyyysluku	Imeväis- kuole- vuusluku	Luonnol- linen väestön- kasvu	Väestön- kasvu	Elinajanodote 0-vuotiaat		Vuosi
										Miehet	Naiset	
1749	42,5	29,5	9,6	12,5	..			1749
1750	44,0	27,9	11,3	15,6	27,7			1750
1751	44,3	24,6	10,9	206,5	19,7	19,7			1751
1752	44,7	26,3	10,1	224,8	18,4	17,8			1752
1753	44,1	26,1	9,5	214,7	18,1	17,4			1753
1754	46,4	35,1	9,9	225,7	11,4	10,8			1754
1755	46,9	30,7	9,4	241,9	16,2	17,0			1755
1756	45,8	36,3	8,5	280,8	9,5	10,3	36,1	38,4	1756
1757	43,3	26,2	8,0	209,7	17,1	17,8			1757
1758	42,3	29,5	8,9	209,4	12,8	10,8			1758
1759	44,5	28,2	9,8	219,5	16,4	14,4			1759
1760	46,6	27,9	9,8	204,6	18,7	16,7			1760
1761	45,8	28,3	8,4	215,4	17,5	20,9			1761
1762	41,4	29,6	8,0	236,2	11,7	15,0			1762
1763	43,0	41,0	8,0	294,8	2,0	5,2			1763
1764	45,7	33,1	8,3	252,1	12,6	12,8			1764
1765	42,9	29,7	8,1	240,1	13,2	13,3			1765
1766	41,5	28,6	7,8	234,7	12,9	13,0	33,9	35,8	1766
1767	40,7	29,1	7,8	242,3	11,6	10,6			1767
1768	42,9	25,8	8,9	203,2	17,1	16,1			1768
1769	42,4	28,3	8,4	238,7	14,1	13,1			1769
1770	40,9	30,2	7,3	257,4	10,7	13,1			1770
1771	38,0	26,1	7,5	222,6	11,9	14,2			1771
1772	37,6	23,9	7,7	186,4	13,7	15,9			1772
1773	37,9	21,5	8,5	185,2	16,3	17,6			1773
1774	40,3	21,5	9,2	190,5	18,8	20,1			1774
1775	40,4	25,6	8,6	220,3	14,9	16,1			1775
1776	39,0	30,5	8,5	5,42	249,9	8,5	10,3	38,3	40,4	1776
1777	40,1	32,0	8,8	5,51	260,7	8,1	9,9			1777
1778	42,7	25,0	9,8	5,82	206,1	17,7	19,4			1778
1779	43,2	21,9	9,0	5,91	194,9	21,3	23,0			1779
1780	41,3	21,1	8,2	5,71	182,8	20,1	21,8			1780
1781	37,7	26,5	7,6	5,17	223,5	11,2	3,0			1781
1782	41,8	25,1	8,4	5,74	188,1	16,6	8,5			1782

Vuosi	Yleinen synty- vyysluku	Yleinen kuole- vuusluku	Yleinen avoi- tu- vuusluku	Yleinen eron- nei- suusluku	Muutto- alttius	Kokonais- hedelmäl- lisyyysluku	Imeväis- kuole- vuusluku	Luonnol- linen väestön- kasvu	Väestön- kasvu	Elinajanodote 0-vuotiaat		Vuosi
										Miehet	Naiset	
1783	40,0	31,2	8,1	5,42	242,9	8,8	0,7			1783
1784	42,7	25,3	8,0	5,79	179,7	17,4	9,3			1784
1785	39,8	30,3	7,8	5,39	260,0	9,5	1,5			1785
1786	39,9	26,3	7,0	5,60	212,3	13,6	15,5	32,4	35,2	1786
1787	40,4	23,7	7,7	5,46	175,3	16,7	18,6			1787
1788	36,1	33,3	6,7	4,86	241,7	2,8	4,7			1788
1789	34,2	37,8	7,6	4,51	222,6	-3,5	-1,7			1789
1790	37,0	38,1	9,4	4,88	218,8	-1,1	0,8			1790
1791	36,0	40,9	11,7	4,66	256,3	-4,9	1,3			1791
1792	42,2	25,0	11,2	5,43	180,0	17,2	23,4			1792
1793	43,8	25,6	9,7	5,71	193,7	18,2	24,2			1793
1794	41,4	32,0	9,3	5,41	248,0	9,4	15,2			1794
1795	42,1	23,6	7,9	5,18	199,9	18,5	24,2			1795
1796	39,7	23,4	8,4	5,05	203,2	16,3	16,3	35,6	38,5	1796
1797	41,2	20,2	8,2	5,20	173,9	21,0	21,0			1797
1798	38,6	22,1	7,6	5,08	198,6	16,6	16,6			1798
1799	38,7	27,6	7,7	5,09	211,6	11,1	11,1			1799
1800	37,6	25,5	8,2	4,92	204,0	12,1	12,2			1800
1801	39,6	21,8	7,9	5,07	189,3	17,8	19,3			1801
1802	39,3	22,3	7,3	5,23	180,0	16,9	18,4			1802
1803	35,6	33,1	7,7	4,78	246,8	2,6	4,0			1803
1804	39,1	25,0	7,9	5,24	197,7	14,1	15,5			1804
1805	38,4	21,2	8,0	5,21	168,0	17,2	18,7			1805
1806	35,7	21,9	7,6	4,84	202,2	13,8	8,0	30,4	33,2	1806
1807	36,2	29,2	6,6	4,97	197,3	7,0	1,3			1807
1808	30,4	60,6	5,0	4,16	360,1	-30,1	-35,9			1808
1809	28,8	59,6	8,8	3,69	287,9	-30,8	-23,1			1809
1810	40,5	24,6	11,8	5,10	163,8	15,9	9,9			1810
1811	32,9	27,8	8,2	4,66	228,9	5,1	198,3			1811
1812	38,9	24,1	8,1	4,95	189,8	14,8	15,0			1812
1813	35,6	27,3	7,5	4,60	224,5	8,3	8,4			1813
1814	36,7	32,4	8,3	4,72	216,0	4,3	4,5			1814
1815	37,5	26,0	8,7	4,84	195,3	11,5	11,7			1815
1816	38,8	23,4	8,9	4,82	189,1	15,4	17,0	34,5	37,7	1816
1817	39,0	24,0	8,6	4,84	191,0	15,0	16,6			1817
1818	38,5	24,8	8,6	4,78	201,1	13,7	15,2			1818
1819	36,1	27,2	7,6	4,51	211,8	8,9	10,4			1819
1820	36,6	25,3	9,3	4,55	181,4	11,3	12,7			1820

Jatkuu

Vuosi	Yleinen synty- vyysluku	Yleinen kuole- vuusluku	Yleinen avioitu- vuusluku	Yleinen eronnei- suusluku	Muutto- alttius	Kokonais- hedelmäl- lisyyysluku	Imeväis- kuole- vuusluku	Luonno- linen väestön- kasvu	Väestön- kasvu	Elinajanodote		Vuosi
										0-vuotiaat		
										Miehet	Naiset	
1821	41,4	22,9	9,5	5,34	161,1	18,4	18,8			1821
1822	35,6	27,8	8,1	4,59	251,7	7,8	8,1			1822
1823	40,3	24,2	8,8	5,21	170,1	16,1	16,4			1823
1824	37,8	27,3	8,6	4,84	225,0	10,5	10,9			1824
1825	38,5	26,1	8,2	4,83	211,3	12,4	12,7			1825
1826	37,6	25,2	8,3	4,89	209,0	12,4	12,3	36,6	40,2	1826
1827	36,7	21,5	9,1	4,77	171,8	15,2	15,1			1827
1828	39,3	22,6	9,0	5,12	183,3	16,7	16,6			1828
1829	38,7	26,3	8,3	4,98	213,5	12,4	12,3			1829
1830	36,2	25,1	7,5	4,85	234,0	11,1	29,6			1830
1831	35,2	28,5	8,6	4,58	208,9	6,7	7,1			1831
1832	34,5	33,8	6,5	4,47	230,3	0,7	1,1			1832
1833	30,2	46,4	6,8	3,96	289,7	-16,2	-15,8			1833
1834	36,6	23,9	7,6	4,75	164,3	12,7	13,1			1834
1835	34,3	24,7	7,0	4,57	177,4	9,6	10,0			1835
1836	31,1	31,9	6,5	4,17	223,8	-0,8	-1,0	33,0	36,3	1836
1837	31,6	28,4	7,3	4,17	191,8	3,2	3,1			1837
1838	31,8	22,5	7,1	4,32	191,5	9,3	9,1			1838
1839	33,7	20,6	7,7	4,47	168,0	13,1	12,9			1839
1840	34,7	22,1	7,7	4,59	178,2	12,6	12,4			1840
1841	34,0	22,4	8,0	4,56	180,7	11,6	12,0			1841
1842	37,2	21,9	8,3	4,96	179,0	15,3	15,6			1842
1843	35,8	22,2	8,0	4,77	182,9	13,6	13,9			1843
1844	35,0	21,8	8,1	4,64	171,7	13,2	13,5			1844
1845	35,7	22,9	7,6	4,76	173,4	12,8	13,1			1845
1846	33,2	25,1	7,4	4,39	184,6	8,1	8,6	38,5	42,5	1846
1847	33,9	23,3	8,1	4,46	162,1	10,6	11,1			1847
1848	36,5	23,8	9,3	4,84	172,0	12,7	13,1			1848
1849	37,5	24,5	8,6	4,92	177,2	13,0	13,4			1849
1850	35,8	26,3	8,1	4,78	202,8	9,4	9,9			1850
1851	38,2	23,7	8,3	5,17	163,3	14,5	12,6			1851
1852	35,0	30,0	7,2	4,79	196,9	5,0	3,1			1852
1853	35,1	29,3	7,4	4,80	181,0	5,7	3,8			1853
1854	37,5	25,9	7,8	5,02	154,9	11,6	9,7			1854
1855	35,8	32,0	7,9	4,82	183,8	3,8	1,9			1855
1856	36,3	34,0	7,9	4,86	193,4	2,3	2,7	33,4	36,8	1856
1857	32,8	32,6	7,1	4,48	217,0	0,3	0,7			1857
1858	36,5	29,7	7,7	4,87	190,6	6,8	7,2			1858

Vuosi	Yleinen synty- vyysluku	Yleinen kuole- vuusluku	Yleinen avioitu- vuusluku	Yleinen eronnei- suusluku	Muutto- alttius	Kokonais- hedelmäl- lisyyysluku	Imeväis- kuole- vuusluku	Luonnol- linen väestön- kasvu	Väestön- kasvu	Elinajanodote		Vuosi
										0-vuotiaat		
										Miehet	Naiset	
1859	35,8	25,0	8,0	4,74	162,7	10,8	11,2			1859
1860	36,4	24,8	8,9	4,84	165,4	11,6	12,0			1860
1861	37,8	23,8	8,6	5,20	158,1	14,0	13,6			1861
1862	37,3	28,1	7,9	5,03	193,2	9,2	8,7			1862
1863	36,3	29,6	7,4	4,85	210,8	6,7	6,3			1863
1864	39,3	22,6	7,8	5,28	144,4	16,7	16,3			1864
1865	34,2	24,9	7,0	4,79	193,7	9,3	8,9			1865
1866	32,0	33,6	6,1	4,46	217,6	-1,7	-3,1	30,7	33,5	1866
1867	32,3	38,1	6,4	4,47	223,4	-5,8	-7,3			1867
1868	24,6	77,6	5,7	3,40	391,7	-52,9	-54,4			1868
1869	33,7	25,2	9,9	4,52	140,8	8,5	6,9			1869
1870	36,3	18,2	10,2	4,86	136,6	18,2	16,7			1870
1871	37,3	17,9	9,7	4,95	141,1	19,4	19,6			1871
1872	36,4	19,7	8,7	4,87	173,4	16,7	16,9			1872
1873	37,0	23,6	8,5	4,97	183,9	13,5	13,7			1873
1874	37,9	24,1	9,0	5,12	180,6	13,7	14,0			1874
1875	36,6	22,9	8,4	4,95	170,8	13,7	14,0			1875
1876	36,7	21,9	8,2	4,97	162,6	14,8	15,6	40,3	42,9	1876
1877	38,2	24,2	8,2	5,19	160,6	14,0	14,7			1877
1878	35,4	24,1	7,7	0,03	17,4	4,81	189,6	11,4	11,7			1878
1879	37,8	19,6	7,4	0,03	17,5	5,14	138,5	18,2	18,9			1879
1880	36,5	23,9	7,7	0,02	23,2	5,01	166,9	12,7	13,7			1880
1881	35,0	25,0	6,9	0,01	20,1	4,79	186,3	10,0	10,6			1881
1882	36,3	22,3	7,6	0,01	20,0	4,99	163,8	13,9	14,6			1882
1883	35,9	20,8	7,8	0,02	19,6	4,96	148,7	15,1	15,5			1883
1884	36,1	20,9	7,7	0,01	20,1	5,04	148,2	15,2	15,8			1884
1885	34,2	22,0	7,3	0,03	19,4	4,79	162,3	12,2	12,7			1885
1886	35,3	22,3	7,3	0,03	19,4	4,98	157,1	13,1	13,5	41,3	44,1	1886
1887	36,2	19,0	7,6	0,03	19,7	5,17	131,6	17,2	17,5			1887
1888	34,9	19,8	7,3	0,03	19,7	5,07	146,4	15,1	15,7			1888
1889	33,4	19,6	6,9	0,04	21,0	4,89	142,4	13,8	14,4			1889
1890	32,9	19,7	7,1	0,04	22,1	4,83	141,7	13,3	13,7			1890
1891	34,3	21,2	6,9	0,03	22,6	5,04	144,6	13,1	11,8			1891
1892	31,6	23,8	6,1	0,04	21,2	4,65	169,6	7,8	5,9			1892
1893	30,1	21,0	5,8	0,03	21,9	4,43	142,7	9,1	5,8			1893
1894	31,1	19,4	6,6	0,03	22,7	4,59	139,9	11,7	11,8			1894
1895	32,9	17,9	7,4	0,04	23,9	4,87	129,0	15,0	13,8			1895

Jatkuu

Vuosi	Yleinen synty- vyysluku	Yleinen kuole- vuusluku	Yleinen avioitu- vuusluku	Yleinen eronnei- suusluku	Muutto- alttius	Kokonais- hedelmäl- lisyyysluku	Imeväis- kuole- vuusluku	Luonnot- linen väestön- kasvu	Väestön- kasvu	Elinajanodote		Vuosi
										0-vuotiaat		
										Miehet	Naiset	
1896	32,5	18,7	7,6	0,04	24,5	4,80	142,8	13,8	12,3	42,8	45,7	1896
1897	32,3	17,7	7,8	0,04	25,2	4,77	133,1	14,6	14,4			1897
1898	34,4	17,7	8,0	0,05	27,3	5,07	128,4	16,7	16,5			1898
1899	33,7	20,2	7,4	0,05	29,4	4,96	136,9	13,5	9,5			1899
1900	32,6	21,9	6,9	0,05	27,8	4,83	153,1	10,7	7,8			1900
1901	33,2	21,1	6,9	0,04	26,6	4,92	144,5	12,2	8,5			1901
1902	32,4	19,0	6,5	0,04	25,2	4,79	129,0	13,4	5,7			1902
1903	31,5	18,5	6,5	0,04	26,3	4,62	127,3	13,0	8,6			1903
1904	33,0	18,4	6,8	0,05	26,9	4,85	119,8	14,6	12,7			1904
1905	31,8	19,1	6,7	0,06	25,6	4,67	134,6	12,7	7,6			1905
1906	32,8	18,2	7,2	0,05	28,1	4,81	119,4	14,5	11,0	45,3	48,2	1906
1907	32,8	18,8	7,2	0,04	28,0	4,76	112,0	14,0	12,4			1907
1908	32,2	19,3	7,0	0,06	27,7	4,65	125,1	12,9	15,5			1908
1909	32,8	17,4	6,7	0,07	27,0	4,72	111,0	15,3	11,0			1909
1910	31,7	17,4	6,4	0,06	27,0	4,60	117,7	14,3	9,8			1910
1911	30,8	17,4	6,3	0,09	25,9	4,46	113,8	13,4	12,4			1911
1912	30,8	17,2	6,2	0,09	27,2	4,45	108,6	13,6	11,8			1912
1913	28,8	17,1	6,3	0,09	27,1	4,15	112,8	11,7	6,7			1913
1914	28,7	16,6	6,0	0,10	27,4	4,13	104,2	12,1	11,0			1914
1915	27,0	16,9	5,8	0,11	27,8	3,89	110,5	10,1	8,7			1915
1916	25,7	17,6	6,2	0,12	30,6	3,69	110,1	8,1	5,8	43,1	49,2	1916
1917	25,9	18,8	6,4	0,12	29,7	3,71	118,2	7,1	6,4			1917
1918	25,4	30,4	4,8	0,07	26,0	3,60	115,2	-5,0	-6,1			1918
1919	20,5	20,2	6,0	0,14	28,2	2,87	134,6	0,3	0,9			1919
1920	27,0	17,0	7,5	0,17	27,0	3,76	96,7	10,0	9,4			1920
1921	25,9	14,9	7,5	0,15	23,3	3,58	94,6	11,0	14,4			1921
1922	25,0	15,3	7,3	0,16	23,7	3,43	99,2	9,6	10,8			1922
1923	25,3	14,7	7,3	0,19	23,0	3,44	92,4	10,6	9,5			1923
1924	23,9	16,3	6,7	0,18	23,0	3,22	106,9	7,5	8,4			1924
1925	23,7	14,4	6,7	0,19	23,6	3,17	85,0	9,3	10,9			1925
1926	23,0	14,2	6,8	0,20	22,9	3,02	85,6	8,8	9,9	50,2	55,1	1926
1927	22,5	15,4	7,2	0,20	23,0	2,92	97,1	7,1	7,5			1927
1928	22,8	14,3	7,5	0,22	25,3	2,92	84,0	8,5	9,3			1928
1929	22,2	15,9	7,3	0,25	24,7	2,83	97,6	6,3	6,8			1929
1930	21,8	14,0	7,2	0,32	26,2	2,75	75,1	7,8	7,9			1930
1931	20,7	14,1	6,9	0,35	*27,7	2,59	74,8	6,6	7,7			1931
1932	19,8	13,3	6,6	0,32	29,0	2,46	70,9	6,5	7,5			1932
1933	18,4	13,6	6,9	0,33	28,3	2,27	75,7	4,8	5,8			1933

Vuosi	Yleinen synty- vyytluku	Yleinen kuole- vuusluku	Yleinen avioitu- vuusluku	Yleinen eronnei- suusluku	Muutto- alttius	Kokonais- hedelmä- lisyytluku	Iämeväs- kuole- vuusluku	Luonnol- linen väestön- kasvu	Väestön- kasvu	Elinajanodote		Vuosi
										0-vuotiaat		
										Miehet	Naiset	
1934	19,1	13,1	7,7	0,37	32,5	2,33	73,0	6,0	7,0			1934
1935	19,6	12,7	8,0	0,42	34,6	2,37	66,8	6,9	7,8			1935
1936	19,1	13,8	8,3	0,40	36,3	2,31	65,9	5,5	6,3	53,4	59,0	1936
1937	19,9	13,0	9,0	0,45	42,7	2,52	68,6	7,1	7,7			1937
1938	21,0	13,1	9,2	0,49	46,4	2,52	67,8	8,1	8,7			1938
1939	21,2	14,7	8,3	0,39	42,1	2,56	69,7	6,9	7,5			1939
1940	17,8	19,9	8,3	0,36	36,9	2,15	88,3	-1,6	-1,1			1940
1941	24,2	20,0	10,2	0,43	32,0	2,90	59,2	4,4	3,3			1941
1942	16,6	15,2	7,3	0,53	28,5	2,00	67,3	1,5	0,3			1942
1943	20,5	13,5	8,6	0,85	32,7	2,46	49,5	7,1	6,4	54,1	60,9	1943
1944	21,3	18,3	8,4	0,87	28,7	2,56	68,6	2,4	1,2			1944
1945	25,5	13,4	11,8	1,49	37,4	3,07	63,2	12,4	11,1			1945
1946	27,9	12,1	13,1	1,36	36,0	3,41	56,2	16,1	14,2			1946
1947	28,0	12,3	11,3	1,28	34,3	3,47	58,5	16,1	13,5			1947
1948	27,5	11,5	10,0	1,07	37,3	3,47	51,9	16,4	13,4	58,4	65,8	1948
1949	26,1	11,9	8,8	0,93	36,7	3,33	48,3	14,9	12,7			1949
1950	24,5	10,6	8,5	0,92	43,2	3,16	43,5	14,3	10,4			1950
1951	23,0	10,0	8,0	0,89	34,2	3,01	35,4	13,0	8,6			1951
1952	23,1	9,5	7,9	0,85	38,8	3,06	31,8	13,5	12,6			1952
1953	22,0	9,6	7,7	0,83	38,7	2,96	34,2	12,3	11,2	63,4	69,9	1953
1954	21,5	9,1	7,8	0,83	39,2	2,93	30,6	12,4	11,6			1954
1955	21,2	9,3	7,7	0,85	42,7	2,93	29,7	11,8	11,2			1955
1956	20,8	9,0	7,7	0,86	42,0	2,91	25,7	11,7	10,8			1956
1957	20,1	9,4	7,2	0,81	41,0	2,86	27,9	10,7	8,9			1957
1958	18,6	8,9	7,2	0,84	37,6	2,68	24,5	9,7	7,6	64,9	71,6	1958
1959	18,9	8,8	7,2	0,84	40,2	2,75	23,6	10,1	8,4			1959
1960	18,5	9,0	7,4	0,83	49,9	2,71	21,0	9,6	7,5			1960
1961	18,4	9,1	7,7	0,88	48,2	2,65	20,8	9,3	6,6			1961
1962	18,1	9,5	7,6	0,89	47,7	2,66	20,5	8,6	7,0			1962
1963	18,2	9,3	7,4	0,93	47,6	2,66	18,2	8,9	7,2	65,4	72,6	1963
1964	17,7	9,3	7,6	0,98	48,2	2,58	17,0	8,3	4,0			1964
1965	17,1	9,7	7,9	1,01	47,8	2,46	17,6	7,3	2,7			1965
1966	17,0	9,5	8,4	1,06	46,5	2,41	15,0	7,5	4,8			1966
1967	16,8	9,5	9,0	1,13	46,8	2,32	14,8	7,3	6,0			1967
1968	15,9	9,7	8,7	1,17	44,3	2,15	14,4	6,2	2,9	65,9	73,7	1968
1969	14,6	9,9	8,8	1,27	45,5	1,94	14,3	4,6	-4,1			1969
1970	14,0	9,6	8,8	1,31	*58,1	1,83	13,2	4,4	-3,5			1970
1971	13,2	9,9	8,2	1,56	*37,2	1,70	12,7	3,3	6,0			1971

Jatkuu

Vuosi	Yleinen synty- vyysluku	Yleinen kuole- vuusluku	Yleinen avioitu- vuusluku	Yleinen eronnei- suusluku	Muutto- alttius	Kokonais- hedelmäl- lisyytluku	Imeväis- kuole- vuusluku	Luonnol- linen väestön- kasvu	Väestön- kasvu	Elinajanodote 0-vuotiaat		Vuosi
										Miehet	Naiset	
1972	12,7	9,5	7,6	1,78	50,6	1,59	12,0	3,2	5,9			1972
1973	12,2	9,3	7,5	1,89	52,8	1,50	10,6	2,9	5,4	66,8	75,3	1973
1974	13,3	9,5	7,4	2,14	58,8	1,62	11,0	3,8	5,0			1974
1975	13,9	9,3	6,7	1,99	50,9	1,69	9,6	4,6	3,8			1975
1976	14,1	9,5	6,8	2,14	44,2	1,72	9,9	4,7	2,2			1976
1977	13,9	9,3	6,5	2,13	39,8	1,69	9,1	4,6	3,4			1977
1978	13,5	9,2	6,3	2,18	38,0	1,65	7,6	4,3	2,3	68,5	77,2	1978
1979	13,3	9,2	6,1	2,14	40,2	1,64	7,7	4,1	2,8			1979
1980	13,2	9,3	6,1	1,98	41,3	1,63	7,6	3,9	3,4			1980
1981	13,2	9,3	6,3	1,98	40,4	1,65	6,5	4,0	5,1			1981
1982	13,7	9,0	6,3	2,01	39,4	1,72	6,0	4,7	6,1			1982
1983	13,8	9,3	6,1	2,01	40,4	1,74	6,2	4,4	5,8	70,1	78,4	1983
1984	13,3	9,2	5,8	1,98	38,7	1,70	6,5	4,1	4,9			1984
1985	12,8	9,8	5,3	1,85	40,6	1,64	6,3	3,0	3,5			1985
1986	12,3	9,6	5,2	1,98	37,9	1,60	5,8	2,7	3,0			1986
1987	12,1	9,7	5,3	2,05	40,8	1,59	6,2	2,4	2,6			1987
1988	12,8	9,9	5,2	2,46	43,2	1,70	6,1	2,9	3,2	70,7	78,8	1988
1989	12,8	9,9	4,9	2,89	42,0	1,71	6,0	2,9	4,0			1989
1990	13,1	10,0	5,0	2,63	38,9	1,79	5,6	3,1	4,8			1990
1991	13,0	9,8	4,9	2,56	36,6	1,80	5,9	3,2	6,1			1991
1992	13,2	9,9	4,7	2,57	35,1	1,85	5,2	3,3	5,2			1992
1993	12,8	10,1	4,9	2,52	35,8	1,81	4,4	2,7	4,5	72,1	79,7	1993
1994	12,8	9,4	4,9	2,70	42,8	1,85	4,7	3,4	4,1			1994
1995	12,3	9,6	4,6	2,75	42,3	1,81	3,9	2,7	3,5			1995
1996	11,8	9,6	4,8	2,69	46,1	1,76	4,0	2,3	3,2			1996
1997	11,7	9,6	4,6	2,63	46,5	1,75	3,9	2,0	2,8			1997
1998	11,1	9,5	4,7	2,69	49,7	1,71	4,2	1,5	2,4	73,5	80,8	1998

Yleinen syntyvyysluku = elävänä syntyneet 1000 keskiluvun asukasta kohti

Yleinen kuolevuusluku = kuolleet 1000 keskiluvun asukasta kohti

Yleinen avioituvuusluku = solmitut avioliitot 1000 keskiluvun asukasta kohti

Yleinen eronneisuusluku = avioerot 1000 keskiluvun asukasta kohti

Muuttoalttius = kuntien väliset muutot 1000 keskiluvun asukasta kohti

Kokonaishedelmällisyysluku = ikäryhmittäisten hedelmällisyyslukujen summa (äideille syntyvien lasten keskimäärä)

Imeväiskuolevuusluku = alle vuoden ikäisenä kuolleet 1000 elävänä syntynyttä kohti

Luonnollinen väestönkasvu = syntyneiden ja kuolleiden erotus 1000 keskiluvun asukasta kohti

Väestönkasvu = väestönkasvu 1000 keskiluvun asukasta kohti/Väestönkasvu

Elinajanodote = elinajantaulusta saatu tilastollinen arvio ellettävänä olevien vuosien määrästä

*) Arvioitu luku tai laskettu korjaamattomasta luvusta

Liite 3.

Katsaus väestötilaston historiaan (lyhennelmä)

1500-luku

Laaditaan ensimmäiset väestöluettelot

Ensimmäiset luettelot väestöstä laaditaan 1500-luvun alkupuolella, kun Ruotsin kuninkaan Kustaa Vaasan toimesta aletaan kerätä veroja.

1600-luvun alkupuoli

Seurakunnat alkavat pitää luetteloa kastetuista, haudatuista ja vihityistä.

Ensimmäiset tiedot kerätään Västeråsin hiippakunnasta vuodelta 1622 ja Suomen puolella Turun hiippakunnasta vuodelta 1628. Asekuntoisista miehistä aletaan pitää luetteloita.

1686

Kirkkolaki

Kaikki seurakunnat velvoitetaan pitämään luetteloita kastetuista, haudatuista ja vihityistä sekä seurakuntien välisistä muutoista

1700-luvun alkupuoli

Kerätään tietoja kastetuista ja haudatuista

Muutamat papit laativat yhteenvetoja seurakuntansa alueella kastetuista ja haudatuista. Myöhemmin kerätään tiedot kastetuista ja haudatuista vuodesta 1722 alkaen. Lisäksi useilla tahoilla ehdotetaan jatkuvan väestötilaston laadinnan aloittamista. Muun muassa Ruotsin Tiedeakatemiassa tehdään suunnitelmia väestötilastojen sisällöstä.

1748

Päätetään väestötilastojen laadinnan aloittaminen

Ruotsin kuningas Fredrik I hyväksyy väestötilaston laadinnan aloittamisen ja lomakkeilla kerättävien tietojen sisällön helmikuun 3 päivänä 1748.

1749

Maailman ensimmäinen vuosittainen väestötilasto

Tiedot kerätään kolmella lomakkeella, joista yhdellä annetaan tiedot väkiluvusta viisivuotiskäryhmittäin, sukupuolittain ja säädyn mukaan. Kahdella muulla lomakkeella kysytään tietoja kastetuista syntyperän mukaan, avioliiton solmineista sekä haudatuista viisivuotiskäryhmittäin kuolemansyyn mukaan.

Väestönmuutoksia käsittelevät tilastolomakkeet täytettiin joka vuosi, mutta väkilukua käsittelevät lomakkeet täytettiin vuodesta 1751 alkaen joka kolmas vuosi, vuodesta 1775 alkaen joka viides vuosi ja vuodesta 1880 alkaen vuoteen 1940 joka kymmenes vuosi.

- 1756** ***Maaailman ensimmäinen tilastovirasto***
Väestötilastojen yhteenvetojen laatimista varten perustetaan Tukholmaan oma virasto.
- 1773** ***Syntyneiden tilaston uudistus***
Synnyttäneistä äideistä kerätään tiedot äidin iän mukaan viisivuotisia ryhmittäin.
- 1775** ***Säätylomaketta uusitaan***
Säätylomaketta uusitaan niin, että henkilöt, jotka harjoittavat kahta elinkeinoa merkitään lomakkeelle kahteen kertaan. Uudistus on selvä huononnuksellisempaan verrattuna.
- 1802** ***Säätylomaketta uusitaan***
Elinkeinon kaksinkertaisesta merkitsemisestä luovutaan ja tiedot kerätään kaupungeista ja maaseudulta omilla lomakkeilla. Samalla elinkeinojen nimikkeistöä laajennetaan.
- 1809** ***Suomen suuriruhtinaskunta***
Suomen sodan 1808–09 seurauksena Suomesta muodostetaan keisarikunnan Venäjän suuriruhtinaskunta. Näin monisatavuotinen yhdessäolo Ruotsin kanssa päättyy.
- 1812** ***Vanha Suomi liitetään Suomen suuriruhtinaskuntaan***
Suomen väkiluku kasvaa liitoksen ansiosta lähes 190000 henkilöllä, joista osa on ortodoksista väestöstä, jotka jäävät väestökirjanpidon ulkopuolelle. Suomeen muuttaa venäläisiä virkamiehiä ja sotilaita, jotka jäävät myös väestötilastojen ulkopuolelle.
- 1859** ***Ensimmäinen väestötieteellinen väitöskirja tarkistetaan***
Paavo Tikkasen väitöskirjan aiheena on "Väkiluvun ja asukasvaihden suhteita Suomessa". Väitöskirja on ensimmäisiä suomen kielellä kirjoitettuja väitöskirjoja!
- 1865** ***Tilastollinen päätoimisto perustetaan***
Tilastollinen päätoimisto perustetaan ensin tilapäisenä ja viiden vuoden ajan toimittuaan se vakinaistetaan.

1870

Ensimmäinen väestölaskenta suurimmissa kaupungeissa

Ensimmäinen välittömään tiedonkeruuseen perustuva väestölaskenta suoritetaan Helsingissä, Turussa, Viipurissa ja Oulussa. Tiedot kerätään ruokakunnittain. Väestötietojen lisäksi väestölaskennassa kerätään tietoja ruokakunnista ja asumisesta. Tämän jälkeen väestölaskenta suoritetaan kymmenen vuoden välein muissakin suuremmissa kaupungeissa aina vuoteen 1930 saakka.

1870

Ensimmäinen väestötilastojulkaisu ilmestyy

Ensimmäinen väestötilasto "Suomen väestö Joulukuun 31 p. 1865" ilmestyy Suomen virallisen tilaston sarjassa VI. Tämän jälkeen vuositilastot ilmestyvät vuosittain.

1877

Väestötilaston sisältöä uusitaan

Tilastolomakkeilla olevien tietojen sisältöä laajennetaan. Väestöstä ja kuolleista kerätään tietoja yksivuotisikäryhmittäin ja muuttoliikkeestä kerätään tiedot kaikista kunnista – tähän asti muuttoliikeluvut oli kerätty vain kaupungeista. Avioerotilastoa aletaan laatia.

1881-1890

Ensimmäiset elinajantaulut julkaistaan

Ensimmäiset elinajantaulut julkaistaan. Myöhemmin on laskettu elinajantaulut vuodesta 1751 alkaen kymmenvuotiskausilta vuoteen 1880 saakka.

1883

Ensimmäiset siirtolaisuustiedot kerätään

Vaasan ja Oulun lääneissä ulkomaille muuttavat henkilöt velvoitettiin antamaan tiedot lääninhallituksille, josta ne edelleen toimitettiin väestötilastoon. Vuonna 1893 siirtolaisuustilasto ulotettiin koskemaan koko maata. Tilasto sisältää vain Amerikkaan muuttaneet.

1900

Siirtolaisuustilasto passiluetteloista

Siirtolaisuustilaston laadinta passiluetteloista alkaa. Aluksi tilasto sisältää pelkästään Amerikkaan muuttajat. Vuonna 1924 tilastoon otetaan mukaan myös muihin maihin muuttajat. Passiluetteloihin perustuvaa siirtolaisuustilastoa laadittiin vuoteen 1984 saakka. Siirtolaisuustilasto julkaistiin vuoteen 1945 saakka Suomen virallisen tilaston sarjassa XXVIII.

1910

Läsnäoleva- ja poissaoleva väestö

Ulkomaille muuttajia ei useinkaan poistettu kirkonkirjoista ja heidän tietonsa ilmoitettiin väestötilastoon. Paikalliset väestörekisterinpitäjät velvoitetaan antamaan tilastoviranomaisille tiedot väestörekisterissä läsnäolevista henkilöistä ja niistä henkilöistä, jotka ovat muuttaneet eivätkä asuneet enää väestörekisterin alueella. Tätä ryhmää kutsutaan poissaolevaksi väestöksi. Näin pyritään saamaan tarkempi tieto todellisesta väkiluvusta.

- 1917** *Suomi sai itsenäisyyden*
Suomesta tulee itsenäinen Suomen tasavalta 6.12.1917
- 1917** *Siviilirekisteri perustetaan*
Siviilirekisteriin ilmoitetaan kaikki sellaiset henkilöt, jotka eivät kuulu mihinkään uskonnolliseen yhdyskuntaan. Näin väestörekisteröinnin piiriin tulee kaikki Suomessa asuvat henkilöt ja heidän tietonsa tulevat myös väestötilastoon.
- 1923** *Yritys väestökirjanpidon uudistamisesta*
Väestötilaston uudistamista selvittävä komitea ehdottaa väestökirjanpidon siirtämistä pelkästään valtion viranomaisten tehtäväksi. Samalla väkiluvun laskemista varten sekä kaikista väestönmuutoksista ehdotetaan annettavan tiedot henkilöluettelona. Tähän asti väestörekisterin pitäjät ovat ilmoittaneet tiedot tilastoviranomaisille valmiina tilastotaulukkoina. Uudistusehdotus torjutaan kirkon taholta.
- 1930** *Avioerotilasto uudistuu*
Vuoden 1930 avioliittolain uudistuksen yhteydessä tiedot avio- ja asumuseroista saadaan tuomioistuimilta tapauskohtaisilla lomakkeilla.
- 1934** *Ensimmäinen väestöennuste*
Tilastollinen päätoimisto julkaisee ensimmäisen koko maata koskevan väestöennusteen, jossa ennakoidaan, että Suomen väkiluku ei koskaan saavuta neljän miljoonan asukkaan rajaa.
- 1936** *Kuolintodistus käyttöön*
Kuolintiedot ilmoitetaan kuolintodistuksella, joka toimitetaan paikallisten väestörekisterien kautta lääninviranomaisille tarkistettavaksi. Täältä kuolintodistus lähetetään väestötilastoon.
- 1936** *Lapset äidin iän mukaan*
Vuodesta 1773 alkaen kerättiin synnytysten määristä tiedot äidin iän mukaan. Nyt nuo tiedot tuotetaan kaikista syntyneistä lapsista äidin iän mukaan.
- 1938** *Väestölaskentalaki säädetään*
Säädetään laki (154/38), jonka mukaan joka kymmenes vuosi on suoritettava väestölaskenta ja siihen liittyvä asunto- ja kiinteistölaskenta. Väestölaskenta perustuu välittömään tiedusteluun, jossa jokaisesta lasketusta henkilöstä annetaan tiedot erityisellä lomakkeella. Laki on edelleen voimassa, vaikka Suomessa on siirrytty kokonaan rekisteritietoihin perustuvaan väestölaskentaan.

1939

Syntyneiden tilasto uudistuu

Kaikista syntyneistä lapsista aletaan kerätä tietoja äidin iän mukaan yksivuotissikäryhmittäin.

1940

Väestölaskenta peruuntuu

Ensimmäinen välittömään tiedusteluun perustuva väestölaskenta peruuntuu sodan vuoksi. Väkiluku- ja väestönrakennetilasto tehdään viimeisen kerran keräämällä tiedot paikallisista väestörekistereistä.

1949

Koko maan väestöennuste

Julkaistaan koko maan väestöennuste, johon on laskettu erilaisia vaihtoehtoja väestönmuutosten kehityksestä. Lisäksi julkaisussa käsitellään väestöennusteiden luotettavuutta ja julkaisuun on korjattu vanhoja väkilukuja laskemalla vuodesta 1890 lähtien niin sanottu maassa asuvan väestön määrä.

1950

Väestö- ja asuntolaskenta

Suomessa suoritetaan ensimmäinen koko maata koskeva haastattelulomakkeeseen perustuva väestö- ja asuntolaskenta. Väestölaskennassa käytetään YK:n hyväksymiä käsitteitä, määritelmiä ja luokituksia. Väestölaskennan yhteydessä suoritetaan myös aviollista hedelmällisyyttä käsittelevä tutkimus. Tietoja kerätään myös kuntaa pienemmiltä alueilta taajamista.

1951

Avioliitto- ja muuttoliiketilasto uudistuu

Avioliiton solminista koskevat tiedot saadaan jokaisesta avioliitosta erikseen. Kuntien välisestä muuttoliikkeestä aletaan kokonaistietojen lisäksi kerätä otannalla keskeisimpiä demografisia ominaisuuksia koskevaa tietoa.

1954

Yhteispohjoismaiset työmarkkinat

Pohjoismaiden välillä matkustavilta ei enää vaadita passia, kun yhteispohjoismainen työmarkkinasopimus astuu voimaan. Näin passiluetteloihin perustuvan siirtolaisuustilaston sisältö heikkenee, kun Pohjoismaiden välillä muuttavia ei enää saada tilastoon.

1956

Tilastokomitean mietintö

Tilastokomitea ehdottaa monia uudistuksia väestötilastojen laadintaan ja puuttuu moniin epäkohtiin, joista keskeisimmät ovat siirtolaisuustilastojen perustuminen pelkästään passiluetteloihin ja kuolemansyytilaston lääketieteellisen asiantuntemuksen puute. Lisäksi komitea ehdottaa uutta taajaman käsitettä ja alueellisten väestöennusteiden laadinnan aloittamista.

1960

Väestö- ja asuntolaskenta

Toinen haastattelulomakkeeseen perustuva väestölaskenta suoritetaan. Tietojen käsittelyssä käytetään apuna tietokonetta.

1960

Sijaintitiedot taajamista

Yhteispohjoismaista taajaman määritelmää sovellettiin ensimmäistä kertaa. Rajausmenetelmäksi valittiin ruutumenetelmä, jonka mukaan taajama-alue oli monikulmio, joka muodostui peruskartan neliökilometrin ruutujen neljänneksistä.

1964

Henkilötunnus otetaan käyttöön

Kansaneläkelaitoksen sairausvakuutusjärjestelmä ottaa käyttöön rekisterissään henkilötunnuksen, joka annetaan kaikille Suomessa vakituisesti asuville henkilöille. Henkilötunnus koostuu syntymäajasta, välimerkistä, juoksevasta numerosta, joka on miehillä pariton ja naisilla parillinen, sekä tarkistusmerkistä.

1964

Alueellinen väestöennuste

Tilastollinen päätoimisto julkaisee ensimmäisen alueellisen väestöennusteen. Alueluokitukseksi väestöennusteesta on tilastoalue.

1966

Uusi väestönmuutoslomake

Väestönmuutosten ilmoittaminen uudistetaan siten, että tiedot kysytään nimellistietoina yhdellä lomakkeella. Myös muuttoliiketiedot ilmoitetaan otannan sijasta kaikista muuttotapahtumista. Lomake täytetään paikallisissa väestörekistereissä ja väestötilaston lisäksi kopion lomakkeesta saavat sairausvakuutustoimisto, henkikirjoittaja, verotoimisto ja sotilaspiiri.

1969

Väestön keskusrekisteri perustetaan

Väestön keskusrekisteriin kerätään tiedot henkikirjoituksen yhteydessä ja täydennetään paikallisissa väestörekistereissä olevilla tiedoilla. Väestön keskusrekisteri sisältää myös henkilön asunnon ja kiinteistön tunnistetiedot. Väestön keskusrekisteriä hoitaa väestörekisterikeskus, joka on sisäasiainministeriön alainen virasto.

1969

Kunnittainen väestöennuste

Ensimmäinen Tilastollisen päätoimiston laatima kunnittainen väestöennuste valmistuu. Aikaisempi kunnittainen väestöennuste oli vuodelta 1963 ja sen oli julkaissut Valtakunnansuunnittelutoimisto.

1970

Väestölaskenta

Väestölaskennan tiedustelulomake lähetetään postitse kaikille väestön keskusrekisteriin merkityille henkilöille. Väestölaskennassa käytetään ensimmäistä kertaa henkilötunnusta. Uskontokunta ja kansalaisuustieto otetaan suoraan henkilötunnuksen avulla väestön keskusrekisteristä. Verohallinnon tulotiedot yhdistetään henkilötunnuksen avulla tulonsaajille. Tutkintorekisteri perustetaan.

Kaikille rakennuksille määritellään koordinaatit. Tämä mahdollisti kuntaa pienempien alueyksiköiden käytön väestötilastoissa.

1970

Alueista koordinaattipisteisiin

Rakennuksia käytettiin tilastoinnin perusyksikkönä myös paikantamisessa ensi kertaa vuoden 1970 väestölaskennan yhteydessä. Kaikkien rakennusten keskipisteiden sijainti määriteltiin karttakoordinaatein, mikä mahdollisti tilastointialueiden joustavan muodostamisen.

1970

Muiden kuin hallinnollisten tilastointialueiden kehittäminen

Tilastoyksiköiden sijainnin määrittäminen rakennuksen tarkkuudella mahdollisti uusien aluejakojen kehittämisen. Uusia aluejakoja ovat esimerkiksi taajamat, osa-alueet, postinumeroalueet ja ruudut.

1971

Henkilötunnus väestötilaston perusaineistoon

Vuodesta 1971 alkaen henkilötunnus on sisältynyt kaikkiin väestönmuutosaineistoihin. Tämä mahdollistaa väestönmuutostietojen yhdistelyn niihin aineistoihin, joissa henkilötunnus on tunnistetietona. Vuonna 1971 maasta- ja maahanmuuttaneille yhdistetään taustatietoja vuoden 1970 väestölaskennasta.

1975

Asunto- ja elinkeinotutkimus

Asunto- ja elinkeinotutkimus toteutetaan lähes saman sisältöisenä kuin vuoden 1970 väestölaskenta. Väestön keskusrekisteristä saadaan henkilöiden syntymäaika, sukupuoli, siviilisääty, äidinkieli ja kansalaisuus. Muut tiedot kysytään lomakkeella. Koulutusta koskeva tieto saadaan Tilastokeskuksen tutkintorekisteristä ja tuloja koskevat tiedot verotusrekisteristä.

1977

Rekistereistä tehty perhetilasto

Perhetilaston laaditaan väestön keskusrekisterin tiedoista. Perhetilastoa aletaan julkaista muutaman vuoden välein - vuodesta 1994 alkaen joka vuosi.

1979

Elinolot ja kuolevuus

Vuoden 1970 väestölaskennan sosioekonomiset tiedot yhdistetään kuolemansyytilaston vuosien 1971-75 aineistoon. Tutkimusaineisto on alkuna laajalle kuolevuuden sosioekonomisia tekijöitä selvittävälle tutkimukselle, jossa myöhemmistä väestölaskennoista on yhdistetty sosioekonomiset tiedot kuolemansyytilaston aineiston kanssa. Nykyinen tutkimusaineisto sisältää vuosien 1971-1995 kuolemansyyaineistot yhdistettynä eri väestölaskennoista saatavilla sosioekonomisilla tiedoilla.

1980

Väestölaskenta

Väestölaskennassa käytetään yhä enemmän tietoja suoraan eri rekistereistä. Väestörekisteristä ja verotusrekisteristä saatavien tietojen lisäksi käytetään väestölaskennassa hyväksi kansaeläkelaitoksen rekisteriä.

Rakennus- ja huoneistorekisteri perustetaan väestörekisterikeskukseen.

1981

Aluetietokanta

Perustetaan suoraikäyttöinen aluetietokanta helpottamaan tilastotietojen käyttöä.

1985

Väestölaskenta

Väestölaskennassa ei käytetä enää paikallisorganisaatiota, vaan lomakkeet lähetetään ja palautetaan postitse. Eri hallinnollisten rekisterien käyttö lisääntyy. Vain työpaikka- ja ammattitiedot kysytään lomakkeella.

1987

Alueellinen työssäkäyntitilasto

Aloitetaan alueellisen työssäkäyntitilaston laatiminen vuosittain hyödyntämällä eri rekistereistä saatavia tietoja.

1989

Viimeinen henkikirjoitus

Viimeinen henkikirjoitus pidetään 1.1.1989. Näin loppuu yli 450-vuotta jatkunut perinne ja väestörekisterin tietoja ei enää tarkisteta vuosittain.

1989

Perheellistymis- ja hedelmällisyystutkimus

Kerätään otannalla keskeisimmät perheellistymistä ja hedelmällisyyttä kuvaavat tiedot. Lisäksi tutkimukseen liittyy joukko henkilöiden asenteita koskevia kysymyksiä. Tutkimukseen osallistuvat ensin naiset ja vuonna 1992 vastaava tutkimus tehdään miehille. Tutkimus on osa ECE:n toimeenpanemaa hedelmällisyystutkimusta.

1989

Väestölaskentojen pitkittäisaineistot

Väestölaskentojen henkilöaineistoista muodostetaan niin sanottu väestölaskentojen pitkittäisaineisto, jossa vuodesta 1970 lähtien henkilöille kerätään tiedot eri väestölaskennoista. Tällä hetkellä väestölaskentojen pitkittäisaineisto 1970-1995 sisältää demografisten tietojen lisäksi tietoja henkilöiden tuloista ja taloudellisesta toiminnasta sekä tietoja perheistä ja asutokunnista.

Lisäksi vuodesta 1950 alkaen on laadittu otosaineisto, joka sisältää henkilöistä samoja historiatietoja kuin varsinainen pitkittäisaineisto.

1990

Rekisteripohjainen väestölaskenta

Suomi alkaa toisena maana maailmassa käyttää pelkästään eri hallinnollisia rekistereitä väestölaskentatietojen pohjana. Väestölaskennassa käytetyistä rekistereistä keskeisimmät ovat: väestötietojärjestelmä (väestö-, asunto-, rakennus- ja kiinteistötiedot), verotusrekisterit, eläketurvakeskuksen sekä valtion ja kuntien työsuhderekisterit, kansaneläkelaitoksen eläkeläisrekisteri, eri opiskelijarekisterit, työnhakijarekisteri, varusmiesrekisteri, Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteri sekä tutkintorekisteri.

1992

GIS – Geography in Statistics: Paikkatiedon hallinta

Tilastokeskukseen perustettiin projekti paikkatietoihin liittyvän palvelun tehostamiseksi ja paikkatietotuotteiden tekemiseksi.

1999

Rekisteritiedot väestötilastojen pohjana

250 vuotta ensimmäisen väestötilaston ilmestymisestä Suomessa on käytössä systeemi, jossa väestölaskenta sekä väestörakenne- ja väestönmuutostilastot laaditaan kattavasti hyödyntämällä erilaisia rekisteriaineistoja ja käyttämällä hyödyksi tietojenkäsittelyn uusinta tekniikkaa.

Lähdeluettelo

- Komitean mietintö** (1956). Suomen yhteiskuntatilasto ja sen kehittäminen, Nro 6/1956
- Korkiasaari, Jouni** (1989). Suomalaiset maailmalla, Siirtolaisuusinstituutti, Turku
- Lento, Reino** (1951). Maassamuutto ja siihen vaikuttaneet tekijät Suomessa vuosina 1878–1939, Väestöpoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja A:5
- Luther, Georg** (1993). Suomen tilastotoimen historia vuoteen 1970, Tilastokeskus
- Nieminen, Mauri** (1990). Väestötilastojen kehitys, teoksessa Koskinen-Majava-Valkonen (toim.): Artikkeleita väestöntutkimuksesta, Helsingin yliopiston sosiologian laitoksen julkaisuja Nro 49/1990
- Pitkänen Kari** (1988). Väestöntutkimus ja yhteiskunta, Suomen väestötieteen yhdistyksen julkaisuja Nro 11
- Pitkänen Kari** (1981). Väestötilastot, teoksessa Hietala-Myllys: Tutkijan tilastolliset tiedonlähteet
- Strömmer Aarno** (1969). Väestöllinen muuntuminen Suomessa, Väestöpoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja A:13
- Suomen taloushistoria 3** (1983). Vattula, Kaarina (toim.): Historiallinen tilasto
- Suomen virallisen tilaston sarjat:**
SVT VI. Väestötilasto
SVT XXVIII. Siirtolaisuustilasto
Väestö- ja väestölaskenta-sarjat
- Tilastollinen Päätoimisto** (1948). Taulustolaitos 1748–1948
- Väestörekisterikomitean mietintö** (1948). Nro 2/1948
- Väestörekisterikomitean mietintö** (1958). Nro 9/1958
- Väestörekisterikomitean mietintö** (1967). 1966:A15
- Väestötilastokomitean mietintö** (1923). Nro 1/1923

S T Å

16. a. *Tårpare med utfälle*